# Propisi koji se tiču vjernica

[ Bosanski ]

# تنبيها على أحكام تختص بالمؤمنات

[اللغة البوسنية ]


**Šejh Salih el Fewzan**

**الشيخ صالح الفوزان**


**Prevod : Ebu Usama el Džeziri**

ترجمة: أبو أسامة الجزرير

**Pregledao : Ebu Usama el Džeziri**

مراجعة: أبو أسامة الجريري


**Pomoćni ured za dawu - Riyadh**

المكتب التعاوني للدعوة وتوعية الجاليات بالربوة بمدينة الرياض

2008 -1429

islamhouse.com

# U V O D

Sva zahvala pripada Allāhu, Koji je odredio i uputio, i Koji je stvorio parove, muško i žensko, od jedne kapi.

Svjedočim da nema istinskog božanstva osim Allāha, Jedinog, Koji nema sudruga u obožavanju. Neka Mu je svaka hvala na početku i na kraju.

Svjedočim da je Muhammed Njegov rob i poslanik. On je bio uzdignut na nebesa i pokazani su mu neki znaci od njegovog Gospodara.

Neka su Allāhov mir i blagoslovi na njega, njegovu porodicu, čestite ashābe i na sve one koji imaju razuma.

Ženi je dat poseban status u islāmu. Njenom mjestu je data velika važnost i Allāhov Poslanik, sallallāhu 'alejhi we sellem, je davao posebne smjernice ženama i ostavio im je svoju uputu u svom govoru na 'Arefātu.

Ovo dokazuje da je obavezno obratiti posebnu pažnju na žene u svim vremenima, a naročito danas, kada je žena muslimanka izdvojena za napad, u cilju da je liše njene časti i statusa.

Zato je dužnost upozoriti žene na ove opasnosti i objasniti im put uspjeha.

Nadam se da će ova knjiga biti putokaz na tom putu, jer sadrži neke od islamskih propisa, specifičnih za ženu.

Ova knjiga je mali doprinos, mali napor i nadam se da će je Allāh učiniti korisnom, i pored njenog malog obima. Knjiga je prvi korak na ovom putu, nakon kojeg će, nadati se je, veći i opsežniji koraci biti preduzeti u cilju ostvarenja ovog cilja.

Podjelio sam ovu knjigu na sljedeće dijelove:

1. poglavlje I – Opšti propisi,

2. poglavlje II – Propisi koji se odnose na uljepšavanje tijela,

3. poglavlje III – Propisi koji se tiču hajza, istihāze i nifāsa,

4. poglavlje IV – Propisi koji se odnose na oblačenje i hidžāb,

5. poglavlje V – Propisi koji se odnose na ženu i njen namāz,

6. poglavlje VI – Propisi koji se odnose na ženu u vezi dženāza,

7. poglavlje VII – Propisi koji se odnose na ženu i njen post,

8. poglavlje VIII – Propisi koji se odnose na hadždž i 'umru,

9. poglavlje IX – Propisi koji se odnose na brak i razvod, i

10. poglavlje X – Propisi koji se odnose na zaštitu ženine časti i njenu čednost.

11.

**Prvo poglavlje**

## O P Š T I P R O P I S I

### 1. Položaj žene prije perioda islāma

Period prije islama je nazvan periodom *džāhilijjeta* (jezički ''period neznanja''), koji se odnosi na kulture svih nacija svijeta uopćeno, a naročito na kulturu Arapa.

Ovo je bio period kada je čovječanstvo bilo u stanju prekida poslanstva i nestanka puteva upute. Kao što se pripovijeda u hadīsu, Allāh je pogledao ljude, i Arape i ne-Arape među njima i video da među njima nema sljedbenika Istine, izuzev posljednjeg traga naroda Knjige. [1]

U ovo vrijeme žene su generalno živjele ugnjetenim životima, naročito u arapskom društvu. Rođenje djevojčice je, na primjer, bio nemili događaj – do te mjere da su znali ukopavati svoje kćeri žive. Drugi bi ih pustili da žive ugnjetenim i bijednim životom.

Ovo je ono o čemu je Allāh rekao:

يَتَوَارَى مِنَ الْقَوْمِ مِنْ سُوءِ مَا بُشِّرَ (58)وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُمْ بِالْأُنْثَى ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدّاً وَهُوَ كَظِيمٌ
بِهِ أَيُمْسِكُهُ عَلَى هُونٍ أَمْ يَدُسُّهُ فِي التُّرَابِ أَلا سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ

[1] Ovime se misli da ljude koji su bili ''*hanīf*'' (pravovjerni), tj. koji su bili ostatak sljedbenika Ibrāhīmovog *milleta* (vjere), a koji su se, zbog širka koji se svugdje proširio i sa kojim se nikako nisu htjeli pomiriti – izolovali u pećinama, tamo u samoći obožavali svog Uzvišenog Gospodara i iščekivali dolazak najavljenog vjerovjesnika, posljednjeg poslanika, sallallāhu ʼalejhi we sellem (napomena prevodioca)

**"I kad se nekome od njih javi da mu se rodila kći – lice mu potamni i postaje potišten, krije se od ljudi zbog nesreće koja mu je dojavljena; da li ovako prezren da je zadrži ili da je u zemlju zarovi? Kako ružno oni prosuđuju!"** [2]

Uzvišeni Allāh je također rekao:

وَإِذَا الْمَوْؤُودَةُ سُئِلَتْ (8) بِأَيِّ ذَنْبٍ قُتِلَتْ

**"...i kada živa sahranjena djevojčica bude upitana – zbog kakve krivice je umorena."** [3]

Ako je djevojka bila pošteđena sudbine da bude živa zakopana i ako joj je bilo dozvoljeno da živi – živjela je potlačenim životom. Samo su muškarci naslijeđivali, a žena nije dobijala dio naslijeđa svojih bližnjih, bez obzira kako oni bogati bili, ili koliko nužna ona bila. Zapravo, na nju sāmu je gledano kao na vlasništvo njenog muža i bila je naslijeđivana zajedno sa ostatkom njegovog imetka nakon njegove smrti.

Broj žena koje su čovjeku bile dozvoljene da ih ima nije bio ograničen, tako da se dešavalo da su mnoge žene živjele sa jednim mužem – bez obzira na posljedice koje će ovo imati na žene ili na ugnjetavanje, probleme i pritiske usmjerene na žene.

## 2. Položaj žene za vrijeme perioda islama

Kada se islām pojavio, uklonio je ovo ugnjetavanje od žena i vratio im je njihov odgovarajući status u čovječanstvu.

---

[2] sūra en-Nahl, 57. i 58. ājet
[3] sūra et-Tekwīr, 8. i 9. ājet

Allāh kaže:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَى وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوباً وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ

**"O ljudi, Mi vas od jednog čovjeka i jedne žene stvaramo i na narode i plemena vas dijelimo, da biste se upoznali. Najugledniji kod Allāha je onaj koji ga se najviše boji. Allāh, uistinu, sve zna i nije Mu skriveno ništa."** [4]

Dakle, Allāh je proglasio da je žena jednaki partner muškarcu u pogledu nagrade i kazne za njihova djela.

Allāh kaže:

مَنْ عَمِلَ صَالِحاً مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَى وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهُ حَيَاةً طَيِّبَةً وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

**"Onome ko čini dobro, bio muškarac ili žena – a vjernik je – Mi ćemo dati da proživi lijep život i doista ćemo ih nagraditi boljom nagradom nego što su zaslužili."** [5]

I On, Najuzvišeniji, kaže:

لِيُعَذِّبَ اللَّهُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ وَيَتُوبَ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَكَانَ اللَّهُ غَفُوراً رَحِيماً

**"...da bi Allāh licemjere i licemjerke, i mnogobošce i mnogoboškinje – kaznio, a vjernicima i vjernicama oprostio. A Allāh prašta i samilostan je."** [6]

---

[4] sūra el-Hudžurāt, 13.ājet
[5] sūra en-Nahl, 97. ājet
[6] sūra el-Ahzāb, 73. ājet

Allāh je proglasio zabranjenim da žena bude tretirana kao dio naslijeđa njenog umrlog muža:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لا يَحِلُّ لَكُمْ أَنْ تَرِثُوا النِّسَاءَ كَرْهاً وَلا تَعْضُلُوهُنَّ لِتَذْهَبُوا بِبَعْضِ مَا آتَيْتُمُوهُنَّ إِلَّا أَنْ يَأْتِينَ بِفَاحِشَةٍ مُبَيِّنَةٍ وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ فَإِنْ كَرِهْتُمُوهُنَّ فَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئاً وَيَجْعَلَ اللَّهُ فِيهِ خَيْراً كَثِيراً

**"O vjernici, zabranjuje vam se da žene kao stvari nasljeđujete, preko volje njihove, i da im teškoće pričinjavate, s namjerom da nešto od onoga što ste im darovali prisvojite, osim ako budu očito zgriješile. S njima lijepo živite! A ako prema njima odvratnost osjetite, moguće je da je baš u onome prema čemu odvratnost osjećate – Allāh veliko dobro dao."** [7]

Tako je On ženi zagarantovao njenu nezavisnost i učinio ju je nasljednicom, a ne nečim za nasljeđivanje, i deklarisao njeno pravo – određen dio nasljeđa njenog muža i njenih bližih rođaka.

On je rekao:

لِلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ مِمَّا قَلَّ مِنْهُ أَوْ كَثُرَ نَصِيباً مَفْرُوضاً

**"Muškarcima pripada dio onoga što ostave roditelji i rođaci, a i ženama dio onoga što ostave roditelji i rođaci, bilo toga malo ili mnogo, određeni dio."** [8]

يُوصِيكُمُ اللَّهُ فِي أَوْلادِكُمْ لِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنْثَيَيْنِ فَإِنْ كُنَّ نِسَاءً فَوْقَ اثْنَتَيْنِ فَلَهُنَّ ثُلُثَا مَا تَرَكَ وَإِنْ كَانَتْ وَاحِدَةً فَلَهَا النِّصْفُ وَلِأَبَوَيْهِ لِكُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا السُّدُسُ مِمَّا تَرَكَ إِنْ كَانَ لَهُ وَلَدٌ فَإِنْ

[7] sūra en-Nisā', 19. ājet
[8] sūra en-Nisā', 7. ājet

لَمْ يَكُنْ لَهُ وَلَدٌ وَوَرِثَهُ أَبَوَاهُ فَلِأُمِّهِ الثُّلُثُ فَإِنْ كَانَ لَهُ إِخْوَةٌ فَلِأُمِّهِ السُّدُسُ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصِي بِهَا أَوْ دَيْنٍ آبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ لا تَدْرُونَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ لَكُمْ نَفْعاً فَرِيضَةً مِنَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيماً حَكِيماً

**"Allāh vam naređuje da od djece vaše – muškom pripadne toliko koliko dvjema ženskima. A ako bude više od dvije ženskih, njima – dvije trećine onoga što je ostavio, a ako je samo jedna njoj – polovina. A roditeljima, svakome posebno – šestina od onoga što je ostavio, ako bude imao dijete; a ako ne bude imao djeteta, a nasljeđuju ga samo roditelji, onda njegovoj materi – trećina. A ako bude imao braće, onda njegovoj materi – šestina, pošto se izvrši oporuka koju je ostavio, ili podmiri dug. Vi ne znate ko vam je bliži, roditelji vaši ili sinovi vaši. To je Allāhova zapovijed! – Allāh, zaista, sva zna i mudar je."** [9]

– … pa sve do kraja onoga što je objavljeno u pogledu nasljeđivanja žene u njenoj ulozi majke, kćerke, sestre ili žene.

Na polju poligamije (višeženstva), Allāh je propisao gornju granicu od četiri žene, i to pod uslovom da muškarac sa svakom ženom postupa najpravednije što je u mogućnosti.

Allāh je također učinio obaveznim postupanje sa ženama sa pažnjom i pravičnošću (nepristrasnošću). Allāh je rekao:

وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوف

**"S njima lijepo živite!"** [10]

[9] sūra en-Nisā', 11. ājet
[10] sūra en-Nisā', 19. ājet

I on je odredio vjenčani dar kao ženino pravo i naredio je da joj on treba biti u potpunosti isplaćen, s tim što ona može odlučiti da odustane od njega svojom dobrom voljom.

On je rekao:

وَآتُوا النِّسَاءَ صَدُقَاتِهِنَّ نِحْلَةً فَإِنْ طِبْنَ لَكُمْ عَنْ شَيْءٍ مِنْهُ نَفْساً فَكُلُوهُ هَنِيئاً مَرِيئاً

**"I draga srca ženama vjenčane darove njihove podajte; a ako vam one od svoje volje od toga šta poklone – to s prijatnošću i ugodnošću uživajte."** [11]

Allāh je ženu učinio čuvarem, onom koja naređuje i onom koja zabranjuje unutar kuće njenog muža i učinio ju je autoritetom nad njenom djecom.

Allāhov Poslanik, sallallāhu 'alejhi we sellem, je rekao: ***"Žena je pastir*** *(čuvar)* ***u kući svoga muža i biće pitana za svoje stado"***.

I On je obavezao njenog muža da je snabdijeva i da je oblači sa pravednošću (nepristrasnošću) i poštovanjem.

## 3. Želje neprijatelja islāma i njihovih slugu da ženu muslimanku liše njene časti i pravā

Danas su neprijatelji islāma, zapravo neprijatelji čovječanstva od kāfirā, munāfiqā i onih koji imaju bolest u svojim srcima – razjareni čašću, statusom i zaštitom kojom je žena muslimanka počašćena u islāmu. Ovo je zato što neprijatelji islāma i licemjeri nastoje da od žene naprave sredstvo uništenja, klopku u koju će uhvatiti one koji su slabi u svojoj vjeri i one koji imaju tjelesne strasti, da bi oni udovoljili svojim mahnitim pohotama.

---

[11] sūra en-Nisā', 4. ājet

Kao što Allāh kaže:

وَاللَّهُ يُرِيدُ أَنْ يَتُوبَ عَلَيْكُمْ وَيُرِيدُ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الشَّهَوَاتِ أَنْ تَمِيلُوا مَيْلاً عَظِيماً

**"Allāh želi da vam oprosti, a oni koji se za strastima svojim povode žele da daleko s Pravog puta skrenete."** [12]

Oni muslimani koji imaju bolest u svojim srcima žele da pretvore ženu u jeftinu robu široke potrošnje na tržištu pohotnih sablazni i šejtanskih iskušenja. Oni žele da je učine robom široke potrošnje, izloženu pred njihovim očima, kako bi mogli uživati u njenoj ljepoti i zahtijevati od nje ono što je daleko gore od toga.

Iz ovog razloga, oni su naporno pokušavali izvesti žene iz njihovih kuća, da bi se pomiješale sa muškarcima na radnim mjestima, rame uz rame, ili da služe muškarce kao bolničarke u bolnicama, kao hostese, stjuardese u avionima, profesorice ili studentice u mješovitim učionicama, kao glumice u pozorištima, kao pjevačice, voditeljice u različitim vidovima medija, šireći *fitnu* (iskušenje i razvrat) svojim glasom i svojom pojavom.

Razvratni časopisi koriste slike golih žena kao sredstva za širenje i prodaju svojih izdanja. Trgovci i proizvođači također koriste ove slike kao sredstvo za prodaju svoje robe, prikazujući ih u svojim reklamama i na svojoj robi.

Usled ovih opasnih pojava, žena je udaljena od svoje iskonske (izvorne) uloge u kući. Kao rezultat ovoga, na mužu je dužnost da nađe služavku (kućnu pomoćnicu), koja će odgajati njegovu djecu i raditi kućne poslove. Ovo je zauzvrat

[12] sūra en-Nisā', 27. ājet

prouzrokovalo mnogo *fitne* (razvrata) i proizvelo mnogo drugih zāla (nevolja).

Međutim, mi ne zabranjujemo ženi da radi izvan svoje kuće, pod uslovom da su ispunjeni sljedeći uvjeti:

- Da zaista postoji potreba da ona radi, ili da društvo ima jasnu potrebu da ona radi, ili ako ne postoji niko drugi ko bi preuzeo taj njen posao.

- Da taj rad zauzima drugo (sekundarno) mjesto u odnosu na njene dužnosti u kući, koja je njena originalna (izvorna) uloga.

- Da se taj njen rad obavlja jedino sa ženama, kao što je podučavanje žena, ili da bude doktor ili bolničarka za žene, tj. da je odvojena od muškaraca.

Također, nema štete da žena uči ono što se od nje očekuje da zna o svojoj vjeri. Njoj je zapravo dužnost da tako postupi. Nema ništa loše ako se ona podučava sa drugim ženama. Ona može prisustvovati predavanjima u mesdžidu i drugim sličnim mjestima, sve dok je propisno pokrivena i odvojena od muškaraca, po uzoru postavljenom od strane ženā prve generacije islamskog društva, na način na koji su one radile, učile i posjećivale mesdžid.

## Drugo poglavlje

## PROPISI KOJI SE TIČU ULJEPŠAVANJA TIJELA

Žena mora izvršiti tražene radnje, koje se tiču njene *fitre* (urođenih svojstava), koja je specifična i svojstvena njoj kao ženi.

Ovo uključuje **skraćivanje nokata i vođenje brige o njima**. Ovo je zato što je rezanje noktiju sunnet prema idžmā'u (konsenzusu) islamskih učenjaka i dio je *fitre* (urođene prirode), koji je izričito spomenut u hadīsu Allāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem.

Drugi razlozi uključuju higijenske koristi koje se postižu otklanjanjem vrhova noktiju, uz činjenicu da je puštanje noktiju da rastu ružno i da liči na kandže zvijeri.

Nečistoća se sakuplja ispod noktiju. Dugi nokti onemogućuju vodi – koja se koristi za abdest – da dopre do onoga što je ispod njih.

Neke žene muslimanke su, uslijed svog slijepog slijeđenja ženā nevjernicā i zbog svog nepoznavanja sunneta, prihvatile praksu puštanja dugih noktiju.

Također je ženi sunnet da **odstranjuje dlake ispod pazuha i sa stidnih mjestā**, u skladu sa hadīsom koji se bilježi u pogledu ove prakse, i u skladu sa ličnom higijenom i lijepim izgledom.

Najbolje je ovo uraditi svake sedmice, a ne bi trebalo proći više od četrdeset dana.

## Zabrane u vezi ženine kose i obrvā i propis u vezi sa farbanjem i lahkim bojenjem (nijansiranjem) kose

**1) Od žene se zahtijeva da pusti svoju kosu da raste duga**, i nije joj dozvoljeno da brije svoju glavu, izuzev u slučaju krajnje nužde.

Šejh Muhammed ibn Ibrāhīm āluš-šejh, nekadašnji muftija Saudijske Arabije, Allāh mu se smilovao, kaže:

> "Što se tiče kose sa glave žene, nije dozvoljeno da se ona obrije, zbog hadīsa koji je zabilježio en-Nesā'ī u svome *"Sunenu"* sa svojim senedom od 'Alija, neka je Allāh njime zadovoljan. El-Bezzār ga je također zabilježio sa svojim senedom u svome *"Musnedu"* od 'Uthmāna. Također ga je zabilježio i Ibn Džerīr sa svojim senedom od 'Iqrime, da su oni ('Alī, 'Uthmān i 'Iqrime) rekli:
> *"Allāhov Poslanik, sallallāhu 'alejhu we sellem, je ženi zabranio brijanje glave."*
> Zabrana Allāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem, upućuje da je zabranjena radnja – harām, izuzev ako postoji drugi dokaz koji ukazuje drugačije."

Mulla 'Alī, neka je Allāh njime zadovoljan, Qāri, je u djelu ''*El-Mirqah šerh el-miškāt*'' rekao:

> "…u vezi zabrane Allāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem:
> ***"…da žena brije svoju glavu…"***:
> Ovo je zato što su dlake sa kose žene poput brade muškarca u smislu ljepote i izgleda" [13]

U vezi skraćivanja kose, ako postoji potreba da ovo bude učinjeno iz nekog drugog razloga osim u cilju uljepšavanja, npr. da ona nije u stanju da vodi računa o kosi, ili kosa postaje

---

[13] ''*Medžmū'ul-fetāwa eš-šejh Muhammed bin Ibrāhīm*'', 2. tom, 49. str.

isuviše duga i teška za nju da se s njom snalazi – onda nema štete da ona dovede u red (skrati) svoju kosu, u granicama te potrebe.

Neke od žena Allāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem, su to činile nakon njegove, sallallāhu 'alejhi we sellem, smrti, pošto nisu imale potrebe da se uljepšavaju, pa prema tome one nisu imale potrebe da drže svoju kosu dugom.

Međutim, ako je njen *nijjet* (namjera) da kraćenjem kose oponaša žene nevjernice ili griješne žene, ili da oponaša muškarce – u tom slučaju je njeno kraćenje kose harām, bez ikakve sumnje, zbog zabrane oponašanja nevjernikā uopšte, i zbog zabrane ženama da oponašaju muškarce.

Ako joj je *nijjet* da se uljepša, onda postoji svaki razlog da se kaže da ni to nije dozvoljeno.

Naš šejh, Muhammed Emīn eš-Šenqītī, Allāh mu se smilovao, je rekao:

> "Običaj koji je postao rasprostranjen u mnogim zemljama, običaj da žena skraćuje svoju kosu do njenog korijena – je zapadnjačka praksa, suprotna praksi muslimanskih žena i praksi žena Arapkinja prije islāma. Prema tome, ovo je među devijacijama, čija su se zla proširila među narodom u njihovoj vjeri, njihovom ponašanju, stilu i drugim poljima."

On je onda objasnio hadīs da su žene Allāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem, skraćivale kosu sa svojih glava, dok nisu izgledale kao *wafrā*. [14]

---

[14] *Wafrā* je arapski naziv dat obliku kose, kada je skraćena da dostiže gornji dio uha

"Žene Allāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem, su skraćivale kosu nakon smrti Allāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem, zato što su se za vrijeme njegovog života uljepšavale za njega, a od njihovog najraskošnijeg obilježja ljepote bila je – njihova kosa.

Ali nakon njegove smrti, njegovim ženama je dat poseban propis – jedinstven za njih među svim ženama svijeta – a to je da im nije bilo dozvoljeno da se ikada ponovo udaju, tj. morale su napustiti svaku nadu o ponovnoj udaji.

Prema tome, one su bile poput žena koje su u 'iddetu (periodu čekanja, žalosti) nakon smrti Allāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem, sve do svoje smrti. Allāh kaže:

وَمَا كَانَ لَكُمْ أَنْ تُؤْذُوا رَسُولَ اللَّهِ وَلا أَنْ تَنْكِحُوا أَزْوَاجَهُ مِنْ بَعْدِهِ أَبَداً إِنَّ ذَلِكُمْ كَانَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيماً

**"Vama nije dopušteno da Allāhova Poslanika uznemirujete niti da se ženama njegovim poslije smrti njegove ikada oženite. To bi, uistinu, kod Allāha, bio velik grijeh!"** [15]

To potpuno napuštanje nade za udajom je razlog zašto je učinjen izuzetak za ostavljanje nekih radnji vezanih za uljepšavanje, koji ne bi bili dozvoljeni iz drugog razloga, sem tog."

Prema tome, obaveza je ženi da čuva svoju kosu i brine o njoj. Ona svoju kosu može skupiti u pletenice, ali joj nije dozvoljeno da je sakupi iznad svoje glave ili da je skupi u rep na potiljku svog vrata.

Šejhul-islām Ibn Tejmijje je u svom djelu ''*Medžmū'ul-fetāwa*'' (22. tom, 145. str.) rekao:

"… kao što neke nemarne žene rade. One vezuju svoju kosu u jednu pletenicu koja visi između njihovih ramena."

Šejh Muhammed bin Ibrāhīm, bivši muftija Saudijske Arabije je rekao:

[15] sūra el-Ahzāb, 53. ājet

"Što se tiče onoga što neke od muslimanskih žena u ovo vrijeme rade – kao što je vezivanje kose u jednu stranu ili njeno sakupljanje iza njene glave, ili njeno vezivanje iznad njene glave, kao što to čine zapadne žene – ovo nije dozvoljeno, pošto predstavlja oponašanje ženā nevjernika. Prenosi se od Ebu Hurejre, neka je Allāh njime zadovoljan, u dugom hadīsu, da je rekao:
*"Allāhov Poslanik, sallallāhu 'alejhi we sellem, je rekao:*
***'Postoje dvije vrste stanovnika vatre koje nisam vidio: ljudi sa bičevima kao repovi krava, koji njima tuku ljude, i žene koje su obučene, ali gole, žene koje se udvaraju*** [16]***, njihove glave su kao grbe mršavih deva – one nikad neće ući u džennet, niti će osjetiti njegov miris, iako se njegov miris osjeća na toliku i toliku udaljenost'****.* " [17]
Neki od učenjaka su riječi: ***"... njihove glave su kao grbe mršavih deva"*** protumačili da one znače da ove žene dotjeruju svoju kosu u jednu stranu, i ovo je stil nemarnih (neurednih) žena. Druge žene također dotjeruju svoju kosu na ovaj način, koji je stil zapadnih žena, i onih muslimanskih žena koje ih oponašaju."

Kao što ženi muslimanki nije dozvoljeno da brije svoju glavu ili da bespotrebno krati svoju kosu, njoj također nije dozvoljeno da udruži (spoji) svoju kosu sa lažnom kosom (tj. da nosi periku).

To je zbog onoga što je zabilježeno u ''*Sahīhu*'' Buhārīje i Muslima:

''*Allāhov Poslanik, sallallāhu 'alejhi we sellem, je prokleo ženu koja spaja svoju kosu sa lažnom kosom i onu koja to radi drugoj ženi*''.

Ovo je zbog neiskrenosti, koja je sadržana u ovom djelu. Primjer toga je da nosi periku, kao što je danas rasprostranjeno.

---

[16] Misleći da su one zalutale i uzrokuju drugima da zalutaju
[17] hadīs bilježi Muslim

Buhārī, Muslim i drugi su zabilježili da je Mu'āwija, neka je Allāh njime zadovoljan, nakon što je došao u Medinu, održao hutbu i da je izvadio pramen kose i da je rekao:

*''Šta je sa vašim ženama, pa umeću nešto poput ovoga u svoju kosu? Ja sam čuo Allāhovog Poslanika, sallallāhu ʻalejhi we sellem, da kaže:*

***'Nema žene koja doda tuđu kosu svojoj sopstvenoj kosi, a da time nije počinila krivotvorenje'***

*Perika je vještačka kosa koja sliči kosi glave i njeno nošenje je nepoštenje (neiskrenost).''*

**<u>2) Zabranjeno je ženi muslimanki da odstranjuje dlake svojih obrva</u>**, potpuno ili djelimično, na bilo koji način, uključujući brijanje, poravnavanje (dotjerivanje) ili koristeći hemikalije za uklanjanje dlaka, da bi uklonila dio njih ili sve od njih.

Ovo je zato što je čupanje obrva ono zbog čega je Allāhov Poslanik, sallallāhu 'alejhi we sellem, prokleo onoga koji to čini. On je prokleo ženu koja to čini i onu kojoj se to čini. Ovo je mijenjanje Allāhovog stvaranja, koje se šejtān zakleo da će naređivati sinovima Ādemovim da ga čine, kao što je Allāh spomenuo o njemu:

وَلَأُضِلَّنَّهُمْ وَلَأُمَنِّيَنَّهُمْ وَلَآمُرَنَّهُمْ فَلَيُبَتِّكُنَّ آذَانَ الْأَنْعَامِ وَلَآمُرَنَّهُمْ فَلَيُغَيِّرُنَّ خَلْقَ اللَّهِ وَمَنْ يَتَّخِذِ
الشَّيْطَانَ وَلِيّاً مِنْ دُونِ اللَّهِ فَقَدْ خَسِرَ خُسْرَاناً مُبِيناً

**"...i navodiću ih, sigurno, na stranputice, i primamljivaću ih, sigurno, lažnim nadama, i, sigurno, ću im zapovjediti pa će stoci uši rezati, i, sigurno, ću im narediti pa će Allāhova**

**stvorenja mijenjati!" A onaj ko za zaštitnika prihvati šejtāna, a ne Allāha – doista će propasti!"** [18]

U vjerodostojnom hadīsu od Ibn Mes'ūda, neka je Allāh njime zadovoljan, je preneseno da je rekao:
''*Allāh je prokleo onoga koji tetovira, i onoga koji se tetovira, osobu koja čupa svoje obrve, i onu koja pravi razmak između zuba da bi se uljepšala, koje mijenjaju Allāhovo stvaranje.*''

Tada je on rekao:
''*Zašto ja ne bih prokleo one koje je Allāhov Poslanik, sallallāhu 'alejhi we sellem, prokleo, a također i u Allāhovoj Knjizi?*''

– misleći na Allāhove riječi:

وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ

**"Ono što vam Poslanik dā – to uzmite, a ono što vam zabrani – ostavite. I bojte se Allāha, jer Allāh, zaista, strahovito kažnjava"** [19]

Ibn Kethīr je ovo spomenuo u svome ''*Tefsīru*'' (2. tom, 359. str.).

Mnoge žene su danas pogođene ovom opasnom bolesti, koja je jedan od velikih grijeha – do te mjere da je čupanje obrva postalo skoro svakodnevna potreba.

Također, ženi nije dozvoljeno da se pokori svome mužu ako joj on naredi da ovo učini, jer je to grijeh.

---

[18] sūra en-Nisā', 119. ājet
[19] sūra el-Hašr, 7. ājet

**3) Ženi muslimanki nije dozvoljeno da pravi razmak među zubima da bi uvećala svoju ljepotu**, turpijanjem svojih zuba, da bi napravila mali razmak među njima.

Međutim, ako je zub slomljen ili pokvaren i zahtijeva operaciju (intervenciju) da bi se ispravio ovaj defekt, ili su oni krivi i treba ih ispraviti u cilju da se ukloni ovaj nedostatak – onda nema grijeha, pošto je ovo medicinski postupak i otklanjanje defekta (nedostatka); i ovo bi trebalo biti obavljeno od strane ženskog doktora – specijaliste.

**4) Ženi muslimanki nije dozvoljeno da stavlja tetovaže na svoje tijelo**, jer je Allāhov Poslanik, sallallāhu 'alejhi we sellem, prokleo onu koja tetovira i onu koja se tetovira.

Ovo djelo je harām, i jedan je od velikih grijeha, pošto je Allāhov Poslanik, sallallāhu 'alejhi we sellem, prokleo onu koja to radi i onu kojoj se to radi. Prokletstvo Allāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem, je spomenuto samo u slučaju velikog grijeha.

**5) Propis koji se tiče bojenja šaka i stopala knom i farbanja kose**

**a. Bojenje knom.**

Imām Nevewī je rekao u djelu ''*El-Medžmū*' '' (1. tom, 324. str.):

> "U vezi bojenja šaka i stopala knom, to je mustehabb (preporučljivo) udatim ženama, zbog dobro poznatog hadīsa u pogledu toga."

On misli (upućuje) na ono što je zabilježio Ebū Dāwūd, da je žena pitala 'Ā'išu, neka je Allāh njome zadovoljan, u vezi bojenja knom, pa je ona odgovorila:

''*Nema štete, ali ja to ne volim, jer moj voljeni, Allāhov Poslanik, sallallāhu 'alejhi we sellem, nije volio njen miris.*''

Nesā'ī je zabilježio da je ona rekla:

''*Jednom je žena izvukla (ispružila) šaku izvan pokrivača da nešto doda Allāhovom Poslaniku, sallallāhu 'alejhi we sellem. Allāhov Poslanik, sallallāhu 'alejhi we sellem, je zadržao svoju šaku i rekao:*
***'Ne znam da li je ovo šaka muškarca ili žene? '***
*Ona je rekla: ''To je šaka žene,'' pa je on rekao:*
*'**Ako je to šaka žene, trebala bi obojiti svoje nokte** (misleći knom) '.''* [20]

Međutim, žena ne bi trebala bojiti svoje nokte supstancama koje se zgrušavaju na noktima i koje spriječavaju vodu da dopre do njih, tako je onemogućavajući da pravilno uzme abdest.

**b. U vezi ženinog farbanja svoje kose, ako je to siva boja – onda može činiti tako, sve dok je ne boji u crno**, zbog opće zabrane Allāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem, bojenja kose u crno.

Imām Newewī je rekao u djelu ''*Rijādus-Sālihīn*'' (626. str.):

"Poglavlje o zabrani muškarcu i ženi da farbaju svoju kosu u crno."

[20] hadīs su zabilježili su Ebū Dāwūd i Nesā'ī

On je također rekao u djelu ''*El-Medžmū*' '' (1. tom, 324. str.):

> "Nema razlike između muškarca i žene u pogledu zabrane farbanja (kose) u crno, i ovo je naš mezheb (pravna škola mišljenja)."

Međutim, ako je njena kosa crna, a ona želi da je promijeni u drugu boju – onda je moje mišljenje da to nije dozvoljeno, pošto nema potrebe za tim, jer je crnina kose znak ljepote, a ne nedostatak koji treba biti promijenjen.

Drugi razlog je to što je to oblik oponašanja ženā nevjernica.

**c. Ženi je dozvoljeno da nosi zlatni i srebrni nakit**, kao što je običaj, i ovo je po idžmā'u (konsenzusu) učenjaka. Međutim, nije joj dozvoljeno da ovaj nakit pokazuje pred muškarcima koji joj nisu mahremi (za koje bi se ona mogla udati). Umjesto toga, ona ih treba pokriti, naročito kada napušta svoju kuću i kada je izložena pogledima muškaraca, pošto ovo izaziva *fitnu* (smutnju). Ženi je zabranjeno da muškarcima omogućava da čuju zvuk njenih *halhala* (narukvica za gležnjeve), koje se nose na nogama, ispod odjeće. Pa, šta mislite, kakav će biti stav (propis) u vezi nakita, koji je jasno vidljiv?

## Treće poglavlje

## PROPISI KOJI SE TIČU HAJZA, ISTIHĀZE I NIFĀSA

### 1. *Hajz* i propisi koji se odnose na njega

U šeri'atu, *hajz* je definisan kao krv koja ističe iz donjeg dijela utrobe žene, u redovnim intervalima, prirodno i bez ikakve bolesti ili povrede. To je prirodno događanje, sa kojim je Allāh stvorio Ādemove kćeri da ga doživljavaju.

Allāh je to stvorio za dobrodobit djeteta dok je u utrobi (materici) i učinio da se pretvara u mlijeko u tijelu njegove majke nakon njegovog rođenja.

Tako, ako žena nije trudna niti doji dijete, ova krv ostaje bez upotrebe, tako da se ona izlučuje u redovnim intervalima. Ovi periodi se obično spominju kao mjesečni ciklus.

### Starosna dob u kojoj žena počinje menstruirati

Obično, najmlađe doba u kome je moguće da žena počne menstruirati je devet godina starosti i ona može nastaviti da menstruira dok bude imala pedeset godina.

Allāh kaže:

وَاللَّائِي يَئِسْنَ مِنَ الْمَحِيضِ مِنْ نِسَائِكُمْ إِنِ ارْتَبْتُمْ فَعِدَّتُهُنَّ ثَلاثَةُ أَشْهُرٍ وَاللَّائِي لَمْ يَحِضْنَ
وَأُولاتُ الْأَحْمَالِ أَجَلُهُنَّ أَنْ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مِنْ أَمْرِهِ يُسْراً

**"A one žene vaše koje su nadu u mjesečno pranje izgubile i one koje ga nisu ni dobile, one trebaju čekati tri mjeseca, ako niste znali. Trudne žene čekaju sve dok ne rode. – A**

**onome ko se Allāha boji, On će sve što mu treba učiniti dostupnim."** [21]

One koje su prošle doba hajza su one žene koje su dostigle starost od (oko) pedeset, dok su one koje nemaju ciklus one koje su mlade i nisu dostigle doba od devet (ili više) godina.

## Propisi koji se odnose na ženu u *hajzu*

### a) Harām je imati spolni odnos sa ženom koja je u *hajzu*.

Allāh kaže:

وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْمَحِيضِ قُلْ هُوَ أَذىً فَاعْتَزِلُوا النِّسَاءَ فِي الْمَحِيضِ وَلا تَقْرَبُوهُنَّ حَتَّى يَطْهُرْنَ
فَإِذَا تَطَهَّرْنَ فَأْتُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ أَمَرَكُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ

**"I pitaju te o mjesečnom pranju. Reci: "To je neprijatnost." Zato ne općite sa ženama za vrijeme mjesečnog pranja, i ne prilazite im dok se ne okupaju. A kada se okupaju, onda im prilazite onako kako vam je Allāh naredio. - Allāh zaista voli one koji se često kaju i voli one koji se mnogo čiste."** [22]

Ova zabrana se nastavlja sve dok krv *hajza* prestane teći i ona uzme *gusul* (okupa se).

Allāh kaže:

وَلا تَقْرَبُوهُنَّ حَتَّى يَطْهُرْنَ فَإِذَا تَطَهَّرْنَ فَأْتُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ أَمَرَكُمُ اللَّهُ

**"Zato ne općite sa ženama za vrijeme mjesečnog pranja, i ne prilazite im dok se ne okupaju."**

---

[21] sūra et-Talāq, 4. ājet
[22] sūra el-Beqare, 222. ājet

Dozvoljeno je njenom mužu da se naslađuje (zadovoljava) sa njom, sve dok ne dođe do odnosa (tj. sve što je manje od odnosa).

Ovo je zbog riječi Allāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem:

***''Radi sve osim polnog odnosa. ''*** [23]

**b) Žena koja je u hajzu ne smije postiti niti obavljati namāz za vrijeme trajanja njenog hajza.** Nije joj dozvoljeno da čini ove strvari, a ako ih obavi, ove radnje nisu važeće (primljene).

Ovo je zbog riječi Allāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem:

***''Zar žena u vrijeme hajza ne ostavlja namāz i post? ''*** [24]

Kada žena završi svoj period i očisti se, mora nadoknaditi dane posta koje je propustila, ali ne nadoknađuje namāz.

Ovo je potvrđeno riječima 'Ā'iše, Allāh bio njome zadovoljan:

*''Kad smo bile u hajzu u doba Allāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem, bilo nam je naređeno da napostimo propuštene dane, a nije nam bilo naređeno da naklanjavamo propuštene namāze. ''* [25]

Razlika između ovo dvoje, a Allāh najbolje zna, je zbog činjenice da se namāz obavlja konstantno (učestalo) i žena bi imala teškoću i iskušenje kada bi morala nadoknadi namāze koje je propustila, dok je obavezni post manje čest.

---

[23] hadīs bilježi Muslim

[24] hadīs bilježe Buhārī i Muslim

[25] hadīs bilježe Buhārī i Muslim

**c) Ženi koja ima hajz nije dozvoljeno da dodiruje Qur'ān, ukoliko nema prekrivača na njemu.**

Allāh kaže:

لا يَمَسُّهُ إِلَّا الْمُطَهَّرُونَ

**"Dodirnuti ga smiju samo oni koji su čisti"** [26]

Također, u pismu Allāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem, koje je napisao 'Amr ibn Hazamu, Allāh bio zadovoljan njime:
***"Neka niko ne dodiruje Mushāf*** *(Qur'ān)**, osim ako je u stanju čistoće*** *(pod abdestom)*.**"** [27]

Ovaj hadīs je skoro mutewātir (hadīs sa toliko mnogo lanaca prenosilaca, da nije moguće da bude neistinit), zbog broja učenjaka koji su ga prihvatili kao dokaz.

Ibn Tejmijje je rekao:

"Mezheb (stav) četvorice imāma je da niko ne smije dotaći Mushāf, osim ako je u stanju čistoće (pod abdestom)."

A u vezi pravila u pogledu učenja Qur'āna bez dodirivanja Mushāfa, učenjaci su se razišli, mada je najopreznije mišljenje da ona ne bi trebala učiti Qur'ān, osim ako je to iz velike potrebe (nužde): na primjer, ako se boji da će zaboraviti neke ājete, a Allāh najbolje zna.

---

[26] sūra el-Wāqi'a, 79. ājet
[27] hadīs bilježe Nesā'ī i drugi

**d) Harām je ženi u hajzu obavljati tawāf oko Allāhove kuće (Ka'be).**

Ovo je potvrđeno riječima Allāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem, 'Ā'iši, Allāh bio njome zadovoljan: ***"Čini sve što hadžija čini, ali ne obavljaj tawāf oko Ka'be, sve dok se ne očistiš."*** [28]

**5. Harām je ženi koja ima hajz da boravi u mesdžidu.**

Ovo potvrđuju riječi Allāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem:
***"Zaista, ja ne dozvoljavam mesdžid ženi koja ima hajz i onoj koja je džunub*** *(nečista od spolnog odnosa)*. " [29]

Kao i riječi Allāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem:
***"Zaista mesdžid nije dozvoljen ženi koja ima hajz kao i onome koji je džunub*** *(nečist)*." [30]

Dozvoljeno joj je da prođe kroz mesdžid, zbog hadīsa 'Ā'iše, Allāh bio njome zadovoljan, koja je rekla:
''*Allāhov Poslanik, sallallāhu 'alejhi we sellem, je rekao:*
***'Daj mi hasuru*** *(prostirku)* ***koja je u mesdžidu',***
*pa ja odgovorih: 'Ja imam hajz', a on reče:*
***'Tvoj hajz nije u tvojoj šaci'*** "

Autor djela ''*El-Munteqā*' '' (1. tom, 140. str.) je rekao:

"Ovo je zabilježila grupa učenjaka osim Buhārīje."

---

28 hadīs bilježe Buhārī i Muslim
29 hadīs bilježi Ebū Dāwūd
30 hadīs bilježi Ibn Mādže

Nema grijeha ako žena koja ima hajz izgovara zikr, spominje Allāha i moli Ga, uključujući veličanje Allāha i Njegovo slavljenje, dove, niti da redovno uči vjerodostojne zikrove, jutarnje i večernje, prije odlaska na spavanje i nakon buđenja iz sna.

Također, nema štete ako ona čita knjige islamskog znanja, uključujući tefsīr, hadīs, fiqh...

**Napomena u pogledu žućkastih i braonkastih izljeva**

Ako se žućkasti ili braonkasti izljevi (istjeci) dese u toku normalnog (uobičajenog) perioda – žena ovo mora smatrati dijelom njenog hajza, pa tako svi prethodni propisi važe i primjenjuju se kod tih žućkastih i braonkastih izljeva.

Ako se ovi izljevi dese van njenog normalnog (uobičajenog) perioda – onda ih ona ne treba smatrati hajzom, već će umjesto toga smatrati da je još u stanju čistoće.

Riječi Ummu 'Atijje, Allāh bio njome zadovoljan:
''*Nakon našeg hajza, mi nismo žutilo i mutnoću smatrale nečim ozbiljnim (hajzom).*'' [31]

Učenjaci hadīsa smatraju da ovaj hadīs ima istu važnost kao i direktna izjava Allāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem, i da u sebi podrazumijva znanje Allāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem, o ovome.

Ono što je suprotno ovom hadīsu upućuje na to da se, ako se ovi istjeci dese prije kraja hajza – oni smatraju normalnim (uobičajenim) hajzom.

[31] hadīs bilježi Ebū Dāwūd, a Buhārī je ovaj hadīs zabilježio bez riječi: ''*Nakon našeg hajza...*''

**Napomena: Kako da žena zna da joj se hajz završio?**

Kraj hajza je označen prestankom istjecanja krvi, koji može biti prepoznat na dva načina:

**- Isticanjem bijele izlučevine**

Ovo je bijela izlučevina, koja liči na bijelo pranje i obično teče nakon hajza. Njena boja se mijenja zavisno od razlika u stanju (uslovima) žena (tj. od žene do žene).

**- Sušenjem polnog organa**

Žena to saznaje stavljanjem komada pamuka na svoj polni organ. Ako je ženi prestao hajz – on izlazi suh, bez ikakvog znaka krvi, ili žućkasto-braonkastog iscjedka.

**Šta žena mora uraditi na kraju svog hajza?**

Na kraju svog hajza, žena mora uzeti gusul (okupati se) – što uključuje pranje cijelog tijela, sa nijjetom čišćenja sebe.

Ovo je potvrđeno riječima Allāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem:
***"Ako vas zadesi hajz, onda ostavite namāz, a kad se on završi – okupajte se i nastavite sa klanjanjem*** *(obavljanjem)* ***namāza."*** [32]

**Način ovog kupanja** (gusula)

Žena čini nijjet otklanjanja nečistoće, ili čišćenja sebe za obavljanje namāza i slična djela 'ibādeta. Tada ona treba reći: ''*Bismillāh*'' (U ime Allāha), posuti vodom čitavo svoje tijelo,

[32] hadīs je zabilježio Buhārī

pokvasiti korijenje svoje kose vodom, mada, ako joj je kosa vezana, nije neophodno da je odvezuje; onda je prosto kvasi vodom.

Također je dozvoljeno da koristi sidr (lišće lotosovog drveta) ili neki drugi oblik (sredstvo) čišćenja.

Također, *mustehabb* (pohvaljeno) joj je da koristi komad pamuka, namirisan *miskom* ili drugim mirisom, da ga priloži na svoj polni organ nakon kupanja.

Ovo je potvrđeno naređenjem Allāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem, datom Esmi, da tako učini. [33]

## Važna napomena

Ako žena koja ima hajz ili žena u nifasu nakon porođaja postane čista od krvarenja prije zalaska sunca – onda ona mora klanjati podne i ikindiju namāze toga dana. Ako postane čista prije sabah namāza, tada će klanjati akšam i jaciju namāze te noći.

Ovo je zato što je vrijeme za kasnije namāze (ikindiju i jaciju) također i vrijeme za prethodne (pređašnje) namāze (podne i akšam) u vremenima nužde. Sličan je slučaj za vrijeme putovanja.

Šejhul-islām Ibn Tejmijje je u svom djelu ''*Medžmū'ul-fetāwa*'' (22. tom, 434. str.) rekao:

> "Zbog ovoga, većina učenjaka, kao što su Mālik, Šafi'ī i Ahmed, bili su mišljenja da, ako žena postane čista od svog hajza na kraju dana, onda ona mora klanjati oboje – podne i ikindiju. Ako postane čista na kraju noći, onda mora klanjati oboje – akšam i jaciju. Ovo je prenešeno od 'AbdurRahmāna ibn 'Awfa, Ebū Hurejre i Ibn

---

[33] hadīs je zabilježio Muslim

'Abbāsa, a razlog ovoga je da su vremena oba namāza kombinovana (spojena) u vremenu nužde. Tako, ako ona postane čista na kraju dana, onda vrijeme podneva u njenom slučaju i dalje ostaje i tako ga mora klanjati sa ikindijom prije akšama. Ako postane čista na kraju noći, onda vrijeme akšama za nju i dalje ostaje, tako ga ona mora klanjati sa jacijom prije sabaha."

Ako vrijeme namāza nastupi, a ona ima hajz, ili počinje tečenje nifāsa nakon porođaja prije nego što je u stanju klanjati – onda je najjače mišljenje da ona ne mora da nadoknadi taj namāz.

Šejhul-islām je, u pogledu ovog pitanja, u djelu ''*Medžmū'ul-fetāwa*'' (23. tom, 335. str.) rekao sljedeće:

"Najbolji dokazi su pravni zaključci Ebū Hanīfe i Mālika da ona ne mora nadoknaditi taj namāz, jer da bi se nadoknadio namāz zahtijeva se posebno određena (specifična) naredba od Allāha, a ovdje takva naredba (da ona naklanja njen namāz) ne postoji. Drugi dokaz je da je njeno odlaganje u obavljanju namāza bilo iz legitimnog (opravdanog) razloga. Dakle, ona nije odgovorna za *gaflet* (nebrigu). A što se tiče onoga koji prespava vrijeme namāza ili nenamjerno zaboravi da ga klanja, onda on također nije kriv za *gaflet*. Kada on klanja taj namāz, to se ne računa kao njegovo nadoknađivanje propuštenog namāza, jer namasko vrijeme tog namāza za tu osobu počinje – kada ga se sjeti ili kada se probudi."

## **2. Istihāza (Lažni hajz)**

Istihāza je isticanje krvi koje se dešava izvan uobičajenog menstrualnog ciklusa [34]. Žena koja je iskušana ovom vrstom krvarenja ima problem zbog velike sličnosti između ove krvi i uobičajene (normalne) menstrualne krvi.

---

[34] u arapskom originalu: "krv koja ističe iz krvnog suda ili vene, poznate kao *ādhil*, izvan uobičajenog (normalnog) vremena''

Ako ona nastavi da krvari na ovaj način sve vrijeme ili većinu vremena – koju će onda krv smatrati dijelom svoje uobičajene menstruacije, a koju će krv smatrati krvlju istihāze, tako da tada ne napušta namāze i post? Ovo je zato što za ženu koja ima ovu vrstu krvarenja važe isti propisi kao i za ženu izvan svog menstrualnog ciklusa (čistu ženu).

Na osnovu ovoga, žena koja ima ovu vrstu krvarenja može biti klasifikovana pod jednu od sljedećih grupa:

**a) Žena koja je navikla imati redovne menstrualne cikluse prije pojave ovog krvarenja.**

Na primjer, prije ovog krvarenja ona je mogla imati hajz u periodu od 5 do 8 dana na početku svakog mjeseca ili sredinom svakog mjeseca. Ovako, ona zna svoj uobičajeni menstrualni ciklus. Žena bi u ovom slučaju trebala ostaviti namāz i post za vrijeme svog uobičajenog menstrualnog perioda i na nju će se odnositi propisi hajza. Kada se menstrualni ciklus završi, ona bi se trebala okupati i početi normalno da klanja, a da krv koja nakon ovoga iz nje ističe – smatra istihāzom.

Ovo je potvrđeno riječima Allāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem, Ummu Habībi, Allah bio zadovoljan njome:
***"Sjedi** (tj., nemoj klanjati) **za dužinu perioda koji si navikla pratiti kao tvoj uobičajen period hajza, a onda se okupaj i klanjaj."*** [35]

Drugi dokaz su njegove, sallallāhu 'alejhi we sellem, riječi Fātimi bint Ebī Hubejš, Allāh bio zadovoljan njome:

---

[35] hadīs bilježi Muslim

***"Zaista je ono što vidiš krv koja ističe iz kapilara, a ne hajz, pa kada se tvoj uobičajeni period približi, ostavi namāz."*** [36]

**b) Ako žena nema poznati redovni** (uobičajeni) **period**, a krv njenog hajza se razlikuje od druge krvi – npr. ako je tamne boje, gusta je ili ima prepoznatljiv miris, dok druga krv nema ove karakteristike, npr. crvena je, bez mirisa i nije gusta – **onda će ona u tom slučaju krv koja ima iste karakteristike kao njena uobičajena menstrualna krv – smatrati krvlju menstruacije**, i tako će ostaviti namāz i post za vrijeme perioda trajanja tog isticanja.

Ona će svaku drugu krv smatrati istihāzom i tako će se očistiti kada se krv njene uobičajene menstruacije završi. Ona će tada klanjati i postiti i smatrati da je u stanju čistoće.

Ovo je potvrđeno riječima Alāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem, Fātimi bint Ebi Hubejš, Allāh bio njome zadovoljan:
***"Ako je to krv menstruacije onda je prepoznatljiva, jer je tamne boje i tada ćeš ostaviti namāz, ako je od druge vrste – onda moraš uzeti abdest i klanjati. "*** [37]

Ovaj hadīs potvrđuje da bi žena, kada je iskušana istihāzom, trebala uzeti u obzir karakteristike krvi i razlikovati između krvi hajza i druge vrste krvi.

**c) Ako žena nema redovan period ili ne može razlikovati svoju uobičajenu menstrualnu krv od drugih vrsta krvi na osnovu katrakteristika krvi, ona mora ostaviti namāz za vrijeme najčešćeg perioda** (dužine) **menstruacije**, koji je šest ili sedam dana u mjesecu. Ovo je stoga što je to normalna dužina trajanja hajza kod većine žena.

---

[36] hadīs su zabilježili Buhārī i Muslim
[37] hadīs bilježe Ebū Dāwūd i Nesā'i, a Ibn Hibbān i el-Hākim kažu da je *sahīh*

Ovo je potvrđeno hadīsom Allāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem, Hamni bint Džahš, Allāh bio njome zadovoljan:
***"Ovo je izazvao šejtan, pa smatraj da ti je hajz šest ili sedam dana, a onda se okupaj. Onda klanjaj dvadeset četiri ili dvadeset tri dana i posti. Ovo ti je dovoljno, pa gledaj na ovo kao na svoj hajz, baš kao što ostatak žena menstruira. "*** [38]

## **Sažetak**

Žena koja ima redovan ciklus treba se toga pridržavati, a žena koja može razlikovati karakteristike krvi – treba raditi po tome. Žena bez ove dvije osobine mora postupati po tome da joj hajz traje šest ili sedam dana.

Ovaj zaključak objedinjuje tri različite predaje od Allāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem, u vezi žena suočenih sa ovom vrstom krvarenja.

Šejhul-islām Ibn Tejmijje je rekao:

> "Pomenutih znakova po kojim istihāza može biti prepoznata ima šest:
> Prvi je normalni menstrualni ciklus, koji je najjača indikacija (pokazatelj), jer je to normalno vrijeme za krv hajza i ni za jednu drugu vrstu krvi.
> Drugi je putem razlikovanja, je je krv koja je tamne boje i gusta je, a ima prepoznatljiv miris – bliža da bude krv hajza nego što je to crvena (svjetlija) krv.
> Treći je uzimanjem u obzir uobičajenog perioda menstruacije, koji doživljava većina žena, jer je opšte pravilo dati pojedinačnom slučaju propis preovladavajuće većine. Ova tri znaka su potvrđena sunnetom i zdravom analogijom."

---

[38] hadīs bilježe Ahmed, Ebū Dāwūd, Tirmidhī, Nesā'ī i Ibn Mādže, a Tirmidhī ga je ovjerodostojio (rekao da je *sahīh*)

On je onda spomenuo ostatak znakova koje su učenjaci spomenuli, a onda na kraju zaključio:

"Najispravnije mišljenje je – uzeti u obzir znakove koji su potvrđeni sunnetom i ne obraćati pažnju na druge mimo njih."

**Šta žena suočena sa ovom vrstom krvarenja treba uraditi kada smatra da je u stanju čistoće?**

1. Ona mora obaviti *gusul* (okupati se) na kraju svog hajza (mjesečnog perioda), kao što je prethodno spomenuto.

2. Ona mora oprati svoje stidno mjesto u svako namasko vrijeme (za svaki namāz), u cilju otklanjanja krvi koja je isticala i mora staviti komad pamuka u otvor da bi spriječila dalje istjecanje, i preko tog komada pamuka staviti nešto što će ga održati na mjestu; drugim riječima – staviti uložak sa krilcima. Ona tada treba uzeti abdest prije svakog namāza u cilju da obavi namāz.

Ovo potvrđuju riječi Allāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem:
*"''**Ostavi namāz** (nemoj klanjati) **za vrijeme danā** (perioda trajanja) **tvoga hajza, a onda se okupaj i uzimaj abdest za svaki namāz**''"* [39]

Allāhov Poslanik, sallallāhu 'alejhi we sellem, je rekao:
***"Stavi komad pamuka da zaustaviš istjecanje tečnosti iz** (stidnog) **mjesta."***

Također je dozvoljeno upotrebiti proizvode lične higijene, koji se koriste danas.

---

[39] hadīs su zabilježili Ebu Dawud, Ibn Madže i Tirmidhī, koji je rekao da je ovaj hadīs *hasen* (dobar i prihvatljiv)

## 3. *Nifās* (postporođajno krvarenje)

*Nifās* je islamski naziv za krv koja ističe uz materice za vrijeme i nakon porođaja. To je krv koja je zadržavana u materici za vrijeme trudnoće, pa kada je dijete rođeno – krv izlazi iz materice, malo po malo. Krv koja može biti viđena da curi iz utrobe za vrijeme prvih znakova (simptoma) porođajnih bolova prije porođaja je također *nifās*.

Učenjaci je ograničavaju na ono što je viđeno dva ili tri dana prije porođaja. Obično se ova krv počne pojavljivati za vrijeme samog porođaja. Sāmim porođajem se smatra kada je oblik koji liči ljudskom stvorenju donesen na svijet.

Najmanji vremenski period u kome se raspoznaje da fetus (plod) ima ljudski oblik je osamdeset i jedan dan, a najčešće tri mjeseca. Ako se abortus (pobačaj) dogodi prije ovog vremena i uz to se dogodi i krvarenje – tada žena ne smije obraćati pažnju na ovu krv i treba nastaviti da klanja i posti. Ovo je bolesna krv, uzrokovana krvarenjem i tako za nju važi isti propis kao i za istihāzu.

Obično je najduže trajanje nifāsa četrdeset dana, počev od porođaja, ili dva-tri dana prije njega, kao što je spomenuto.

Ovo je potvrđeno riječima Ummu Seleme, Allāh bio zadovoljan njome:
''*Za vrijeme Allāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem, žene sa nifāsom (nakon poroda) bi sjedele (ne bi klanjale namāz i postile) u trajanju od četrdeset dana.*'' [40]

Učenjaci su posigli *idžmā'* (konsenzus) po ovom pitanju, kako je naveo Tirmidhī i ostali.

---

[40] hadīs je zabilježio Tirmidhī

Prije kraja ovog perioda, ako ona postane čista (tj. krv prestane istjecati), onda se ona treba okupati i klanjati, jer ne postoji minimalna granica za nifās i (ta granica) nije nađena u sunnetu.

Ako prođe četrdeset dana a krv nastavi da teče, i odgovara njenom uobičajenom menstrualnom ciklusu, onda se ova krv smatra krvlju njenog hajza.

Međutim, ako ona ne odgovara jednom od njenih perioda, onda se ta krv smatra istihāzom i, kao takva, ona ne treba propustiti nijedan namāz ili dan posta nakon istjeka perioda od četrdeset dana.

Ako krv teče i dalje, i nakon četrdeset dana, i ne nastavlja se, niti odgovara menstrualnom periodu, u ovoj situaciji postoje različita mišljenja među učenjacima.

**Propisi koji se odnose na nifās**

Propisi koji se odnose na nifās su slični propisima hajza u sljedećim stvarima:

1. Nije dozvoljeno imati spolni odnos sa ženom za vrijeme njenog nifāsa, na isti način kao što nije dozvoljeno imati odnos sa ženom u hajzu. Ljubavna igra koja ne sadrži direktni odnos je dozvoljena.

2. Ženi u nifāsu nije dopušteno da posti, klanja namāz i obavlja tawāf oko Allāhove Kuće, baš kao što je slučaj sa ženom u hajzu.

3. Ženi u nifāsu nije dopušteno da dodiruje Mushāf, niti da uči Qur'ān, sve dok se ne poboji da će ga zaboraviti, kao što je slučaj sa ženom u hajzu.

4. Obaveza je na ženi u nifāsu da nadoknadi dane posta koje je propustila dok je bila u nifāsu, baš kao što i žena u hajzu to mora učiniti.

5. Žena se mora očistiti na kraju svog nifāsa, na isti način kao što je to obaveza ženi u hajzu.

Dokazi po ovim pitanjima su:

Prenosi se od Ummu Seleme, Allāh bio zadovoljan njome, da je rekla:
''*Za vrijeme Allāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we selleme, žene u nifāsu su sjedele (nisu postile niti klanjale) četrdeset dana.*'' [41]

El-Medžd ibn Tejmijje [42] je u djelu ''*El-Munteqā*' '' (1. tom, 184. str.) rekao:

> "Značenje hadīsa je to da je njima bilo naređeno (od strane Allāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem) da sjede četrdeset dana, ali to ne znači da su sve žene imale period nifāsa od četrdeset dana, jer nije moguće da su sve žene određenog vremena imale podjednaku dužini nifāsa ili hajza.
> Prenosi se od Ummu Seleme, Allāh bio njome zadovoljan, da je rekla:
> *"Ako bi neka žena Allāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem, bila u svom nifāsu, ona bi sjedila četrdeset dana, tokom kojih joj on ne bi naredio da nadoknadi njene namāze."* [43]

---

[41] Zabilježila su ga petorica učenjaka, osim Nesā'ija

[42] El-Medžd ibn Tejmijje je bio djed šejhul-islāma Ibn Tejmijje. On je autor ''*El-Munteqā*' '', na koji je imām Šewkāni napisao komentar ''*Nejlul-Ewtār*''

[43] hadīs je zabilježio Ebū Dāwūd

**Napomena:**

Ako je prije isteka četrdeset dana žena prestala krvariti, okupala se i počela da klanja i posti, a tada ponovo počela krvariti, prije nego se upotpunilo četrdeset dana – onda je najispravniji zaključak u ovom sličaju da se ta krv smatra nifāsom i ona mora ostaviti namāz i post. Post koji je ona obavila za vrijeme tog perioda je prihvatljiv i ona nije dužna da ga nadoknađuje.

Vidi ''*Medžmū'ul fetāwa*'' od šejha Muhammeda ibn Ibrāhīma (2. tom, 102. str.), ''*Fetāwa šejh 'Abdul'Azīz ibn Bāz*'', izdanje ''*Medžalletud-da'wa*''(1. tom, 44. str.), ''*Hašijjat Ibn Qāsim 'alā šerh ez-Zād*'' (1. tom, 405. str.), ''*Prirodna krv žene*'' (str. 55. i 56.) i ''*El-fetāwa es-sa'dijje*'' (137. str.).

**Još jedna napomena:**

Šejh 'AbdurRahmān ibn Sa'dī je rekao:

"Iz onoga što je rečeno postaje jasno da je krv nifāsa uzrokovana porođajem, a da je krv istihāze simptom bolesti ili nečeg od te prirode. A krv hajza je prirodna, a Allāh najbolje zna."

Vidi ''*Kitābul-iršād ulil el-besā'ir vel-elbāb*'' (24. str.)

**Upotreba pilula**

Nema štete (grijeha) ako žena koristi pilule da zaustavi tečenje krvi hajza, ukoliko to neće naškoditi njenom zdravlju. Zato, ako ona u hajzu upotrijebi ove pilule i hajz stane – tada ona treba postiti, klanjati i činiti tawāf i ova djela će biti od nje primljena, kao što bi bila primljena od žene u stanju čistoće.

## Propis u vezi abortusa

Tebi je šeri'atom povjereno, draga sestro muslimanko, ono što je Allāh stvorio u tvojoj utrobi (materici) za vrijeme trudnoće, tako da ne smiješ pokušati da to prikrivaš.

Allāh kaže:

وَلا يَحِلُّ لَهُنَّ أَنْ يَكْتُمْنَ مَا خَلَقَ اللَّهُ فِي أَرْحَامِهِنَّ إِنْ كُنَّ يُؤْمِنَّ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ

**"I nije im dopušteno da kriju ono što je Allāh stvorio u matericama njihovim, ako vjeruju u Allāha i u onaj svijet."** [44]

Ti ne bi trebala pokušati izazvati abortus i prekinuti trudnoću ni na koji način, pošto ti je Allāh dozvolio da jedeš tokom ramadāna, ako bi post bio poteškoća za tebe tokom tvoje trudnoće ili ako bi to štetilo fetusu (plodu).

Uistinu, operacije koje se obavljaju da bi se izvršio abortus, koje su danas postale rasprostranjene – su harām. Ako je nerođenom fetusu (plodu) bila udahnuta duša i on umre zbog abortusa – ovo predstavlja ubistvo pojedinca, čiji je život Allāh zabranio oduzeti, izuzev legitimnim pravom. U ovoj situaciji, važe propisi u vezi zakonske odgovornosti, u smislu obaveze plaćanja krvarine prema pravnim detaljima u pogledu njenog specifičnog iznosa. U dodatku na to, učenjaci su također naveli da ovdje također važi obaveza otkupa (ispaštanja), a to je – osloboditi roba muslimana, a za one koji to ne mogu priuštiti – postiti dva mjeseca uzastopce (dan za danom).

[44] sūra el-Beqare, 228. ājet

Neki učenjaci su ovo djelo (radnju) nazvali manjim vidom zakopavanja živog novorođenčeta (prakse koju je Qur'ān strogo zabranio).

Šejh Muhammed ibn Ibrāhīm je u ''*Medžmū'ul-fetāwa*'' naveo:

"Što se tiče preduzimanja radnji za prekidanje trudnoće, ovo nije dozvoljeno, osim ako je dokazano da je nerođeni plod već mrtav. Ako je to utvrđeno, onda nema zapreke (štete)."

U fetwi "Vijeća eminentnih učenjaka" broj 140., izdatoj 20.06.1407. hidžretske godine, se navodi:

"1. Nije dozvoljeno prekinuti trudnoću u bilo kom stadijumu (fazi), osim u krajnje ograničenim okolnostima, opravdanim šeri'atom.
2. Ako je trudnoća u prvoj fazi, a to je vrijeme od prvih četrdeset dana, i ako prekid za vrijeme ovog perioda bude bio iz islamski opravdanih razloga, ili da se izbjegne neki vid štete – prekid je dozvoljen. U vezi prekidanja trudnoće za vrijeme ovog perioda, zbog straha za odgoj djeteta ili iz straha da će biti nemoćan da finansijski obezbijedi djetetovo odgajanje i obrazovanje, ili iz straha za njihovu budućnost, ili jer su roditelji zadovoljni brojem djece koju već imaju, tada, u ovom slučaju (iz ovih razloga) – abortus nije dozvoljen.
3. Nije dozvoljeno prekinuti trudnoću ako se plod razvio u ugrušak, nalik na pijavicu ili u komad mesa, sve dok konzilijum povjerljivih, kvalifikovanih doktora ne utvrdi da nastavak trudnoće nosi opasnost za bezbjednost njegove majke. Na primjer, ako postoji bojazan da bi ona mogla umrijeti. U ovom slučaju – prekid je dozvoljen, nakon što su primjenjeni svi mogući napori i metode da se izbjegne ova opasnost.
4. Nakon treće faze i nakon završetka četiri puna mjeseca trudnoće, nije dozvoljeno izvršiti abortus, sve dok konzilijum povjerljivih doktora, specijalista ne utvrdi da bi dalje prisustvo ploda u materici njegove majke prouzrokovao njenu smrt. Ovo bi se trebalo desiti tek nakon što se upotrijebe svi mogući načini da bi se

spriječilo da se nešto ovakvo desi. Pod ovim uslovima bi prekid bio dozvoljen, pošto bi to bilo suzbijanje (otklanjanje) veće od dvije štete i izabiranje veće od dvije koristi.
Izdavanjem ove fetwe, "Vijeće" fetwe sve ljude savjetuje da se boje Allāha i da budu nepokolebljivi u ustanovljavanju istine u pogledu ove *mes'ele* (pitanja).
Neka Allāh podari svaki svaki uspjeh i neka je salawāt i selām na našeg Poslanika Muhammeda, sallallāhu 'alejhi we sellem, i njegove časne ashabe."

U raspravi ''*Prirodna krv žene*'' od šejha Muhammeda Sāliha ibn 'Uthejmīna, 60. str.:

"Ako je namjera pobačaja – ubiti djete, a ovo se odigrava nakon što je duša udahnuta u njega, onda je ovo djelo harām, bez ikakve sumnje, jer ono predstavlja ubijanje pojedinca bez legitimnog prava. Qur'ān, sunnet i idžmā' (konsenzus) svih učenjaka su jasni po pitanju zabrane ubijanja zaštićenog pojedinca."

Imām Ibnul-Džewzī u knjizi ''*Kitāb ahkām en-nisā* '', (108. i 109. str.) kaže:

"Pošto je mudrost iza sklapanja braka – produktivnost djece, kako svaka kap sperme ne proizvodi dijete, ako je dijete stvoreno, onda je svrha braka ispunjena. Prema tome, traženje prekida trudnoće se ne podudara sa mudrošću koja leži u braku.
Ako se ovo desi u prvoj fazi, prije nego što je duša udahnuta u plod, onda je to ozbiljan grijeh, jer to spriječava razvoj ploda u konačan oblik.
Međutim, ovaj je grijeh manji nego abortiranje ploda u koji je duša udahnuta. Ako dođe do namjernog pobačaja ploda koji ima dušu – to je isto kao i ubistvo vjernika.
Allāh je rekao:

وَإِذَا الْمَوْؤُودَةُ سُئِلَتْ (8) بِأَيِّ ذَنْبٍ قُتِلَتْ

**"...i kada živa sahranjena djevojčica bude upitana – zbog kakve krivice je umorena."** [45]

Zato, draga sestro muslimanko! Trebala bi se bojati Allāha i ne pokušavati da počiniš ovaj užasni grijeh ni iz kojeg razloga i ne bi trebala biti zabluđena varljivom propagandom i devijantnim običajima (navikama), koji nisu zasnovani na zdravom rasuđivanju, niti vjeri.

[45] sūra et-Tekwīr, 8. i 9. ājet

**Četvrto poglavlje**

# PROPISI KOJI SE ODNOSE NA OBLAČENJE I HIDŽĀB

## Opis ženske islamske odjeće

**1. Obaveza je da ženska odjeća bude dovoljno široka i da pokriva čitavo tijelo** od pogleda muškaraca koji joj nisu bliski rođaci (oni za koje bi se ona, prema šeri'atu, mogla udati). Ona pred svojim mahremima (muškim srodnicima za koje joj se nije dozvoljeno udati) ne treba pokazivati ništa osim onih dijelova tijela koji su, prema običaju, inače otkriveni: svoje lice, šake i stopala.

**2. Odjeća mora prekrivati obrise** (oblik) **njenog tijela i ne smije biti prozirna**, pa da boja i detalji njenog tijela budu vidljivi.

**3. Odjeća mora biti odgovarajuće komotna** (široka) **i ne smije se pripijati** (lijepiti) **uz njene udove.** U Muslimovom ''*Sahīhu*'' se bilježi da je Allāhov Poslanik, sallallāhu 'alejhi we sellem, rekao: ***"Postoje dvije vrste stanovnika vatre, koje ja nisam vidio. Žene koje su obučene, ali izgledaju kao da su gole, koje će biti naklonjene zlu i činiti da drugi njemu naginju. Njihove glave će biti poput grba debelih deva, naginjući na jednu stranu ili sa svojom kosom u jednoj punđi. One neće ući u džennet niti će osjetiti njegov miris. I*** *(druga vrsta ljudi su)* ***ljudi sa bičevima kao repovi bikova, kojima biju Allāhove robove."***

Ibn Tejmijje navodi u djelu ''*Medžmu'ul-fetawa*'' (22. tom, 146. str.):

"Njegove riječi: ***"...koje će biti obučene, ali će izgledati kao da su gole"*** znače da će žena nositi odjeću koja je neće pokrivati. Na

primjer, žena koja nosi tanku haljinu, koja otkriva linije njenog tijela, njene podlaktice i zadnjicu, itd. A umjesto toga, odjeća treba ženu potpuno prekrivati, a ne otkrivati njeno tijelo ili njene proporcije (obrise), da bude debela (neprovidna) i odgovarajuće široka."

**4. Žena ne smije svojim oblačenjem oponašati muškarce.** Allāhov Poslanik, sallallāhu 'alejhi we sellem, je prokleo žene koje oponašaju muškarce i prokleo je muškarce koji oponašaju žene. Žena će oponašati muškarce u svom oblačenju – oblačenjem onoga što je prepoznatljivo kao muška odjeća u društvu u kome ona živi.

Ibn Tejmijje je u djelu ''*Medžmu'ul-fetawa*'' (22/148-149. tom, 155. str.) rekao:

"Dakle, faktor razlikovanja između muške i ženske odjeće se vraća na ono što je svojstveno muškarcima i ono što je svojstveno ženama. Ovo je određeno onime što je muškarcima naređeno da nose, i onime što je ženama naređeno da nose. Što se tiče žena, njima je naređeno da se pokriju, da nose hidžāb, da se ne otkrivaju i da ne čine zaslepljujuće ispoljavanje svoje ljepote. Zbog ovoga, ženi nije dozvoljeno da podiže svoj glas da bi izgovarala ezān ili telbiju, nije joj dozvoljeno da se penje na Safu i Merwu i ona ne skida sa sebe svoje rublje u ihrāmu na način na koji to čine muškarci. Muškarcima je naređeno da (u ihrāmu) otkriju svoje glave i da ne oblače odjevne predmete koji su šiveni da se prilagođavaju obliku tijela; na primjer, muškarac u ihrāmu ne bi trebao oblačiti košulju, pantalone, jaknu, niti kožne čarape... A što se tiče žene, njoj nije zabranjeno nošenje nijedne vrste odjeće, pošto joj je i inače naređeno da se pokrije hidžābom, i zato joj ne može biti naređeno da uradi suprotno. Međutim, njoj nije dozvoljeno da (dok je u ihrāmu) pokrije lice ili da stavi rukavice, jer ova dva odjevna predmeta pokazuju oblik (obris) tijela i ona nema potrebu za njima."

Onda je on spomenuo da ona u prisustvu muškaraca treba pokriti svoje lice nečim drugim, mimo niqaba. On je tada nastavio, da bi konačno rekao:

> "Zato, ako je jasno da mora postojati razlika između muške i ženske odjeće, po kojoj se muškarci razlikuju od žena i (ako je jasno) da ženska odjeća mora biti dovoljna da ih prekrije, i do te mjere da ovo razgraničenje postave jasno, onda postaju jasni osnovni propisi u pogledu ovog polja i postaje jasno da, ako određene tipove odjeće obično oblače muškarci – onda je ženi zabranjeno da ih oblači... A ako je određena vrsta odjeće nedovoljna u pokrivanju žene i također sliči odjeći muškaraca – njoj je zabranjeno da je nosi, a to je zasnovano na obe osnove zabrane [46], a Allāh najbolje zna."

**<u>5. Ženska odjeća ne smije biti atraktivna do te mjere da privlači prodorne poglede</u>** kada ona izađe vani. Ona treba izbjegavati da bude osoba koju gledaju i dive joj se (njome se naslađuju).

## <u>Hidžāb</u>

Značenje pojma *hidžāb* je da žena zakloni svoje tijelo od pogleda ljudi koji joj nisu *mahremi*.

Allāh kaže:

وَلا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ وَلا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ آبَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ أَبْنَائِهِنَّ أَوْ أَبْنَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي إِخْوَانِهِنَّ

[46] Po osnovi zabrane ženama da oponašaju muškarce i po osnovi zabrane oblačenja odjeće koja ženu nedovoljno pokriva (napomena prevodioca)

**"...i neka ne dozvole da se od ukrasa njihovih vidi išta osim onoga što je ionako spoljašnje, i neka vela svoja spuste na grudi svoje; neka ukrase svoje ne pokazuju drugima, to mogu samo muževima svojim, ili očevima svojim, ili očevima muževa svojih, ili sinovima svojim, ili sinovima muževa svojih, ili braći svojoj…"** [47]

I On je također rekao:

وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعاً فَاسْأَلُوهُنَّ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ ذَلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ

**"A ako od njih nešto tražite – tražite to od njih iza hidžāba** (zastora)**. To je čistije i za vaša i za njihova srca. "** [48]

Značenje *hidžāba* u ovom ājetu je svaki objekat (stvar) koja ženu skriva, kao što je zid, vrata ili odjeća. Propis koji se izvlači iz ovog ājeta – iako je ovaj ājet objavljen u vezi ženā Allāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem, Allāh bio zadovoljan njima – generalno obuhvata sve žene muslimanke. Ovo je zato što je mudrost iza propisa precizirana Allāhovim riječima:

ذَلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنّ

**"To je čistije i za vaša i za njihova srca."**

Ova je mudrost opća među svim muškarcima i ženama. Prema tome, općenitost mudrosti također upućuje na opću primjenljivost (prikladnost) ovog propisa. Allāh kaže:

[47] sūra en-Nisā', 31. ājet
[48] sūra el-Ahzāb, 53. ājet

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِأَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلابِيبِهِنَّ ذَلِكَ أَدْنَى أَنْ يُعْرَفْنَ فَلا يُؤْذَيْنَ وَكَانَ اللَّهُ غَفُوراً رَحِيماً

**"O Vjerovjesniče, reci ženama svojim, i kćerima svojim, i ženama vjernika neka spuste haljine svoje niza se. Tako će se najlakše prepoznati pa neće napastovane biti. A Allāh prašta i samilostan je."** [49]

Ibn Tejmijje je u djelu ''*Medžmū'ul-fetāwa*'' (22. tom, 110. i 111. str.) rekao:

"*Džilbāb* je prekrivač i Ibn Mes'ūd i ostali su ga zvali "*ridā*", a običan (prost) narod današnjice ga zove "*izār*". On je širok (komotan) i prekriva ženinu glavu i ostatak njenog tijela. Ebū 'Ubejde i drugi su rekli da bi se on trebao spuštati s vrha njene glave, dok su oči jedina njena vidljiva stvar. *Niqāb* je sličan tip odjeće."

Među dokazima sadržanim u sunnetu Allāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem, koji upućuju na ženinu obavezu da pokrije svoje lice u prisustvu stranaca (kao i onima za kojoj joj je moguće da se uda, kao njeni (dalji) muški rođaci), je hadīs 'Ā'iše, Allāh bio zadovoljan njome, da je rekla:

''*Jahači bi prolazili pored nas kada smo bili u društvu Allāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem, u stanju ihrāma. Kada bi došli blizu nas, mi bismo spustile naše džilbābe sa naših glava na naša lica. Kada bi oni prošli, mi bismo otkrili (naša lica).*'' [50]

Postoji dosta dokaza u Qur'ānu i sunnetu, kojima se dokazuje obaveza ženi da pokrije lice dok je u prisustvu stranaca.

---

[49] sūra el-Ahzāb, 59. ājet
[50] hadīs su zabilježili Ahmed, Ebū Dāwūd i Ibn Mādže

Ja upućujem sestru muslimanku na raspravu u pogledu hidžāba, odjevanja i namāza od Ibn Tejmijje, na raspravu o hidžābu od šejha 'Abdul'Azīza ibn 'Abdullāha ibn Bāza, na knjigu ''*Risāletus-sarin el-mešhūr 'alā el-muftuninah bi sufūr*'' šejha Hamūda ibn Abdullāha et-Tuwajjārija i na raspravu ''*Risāla el-hidžāb*'' od šejha Muhammed ibn Sālih el-'Uthejmīna. Ove rasprave sadrže obilne informacije u vezi ovog pitanja.

Sestra muslimanka treba biti svjesna da su oni učenjaci koji su stava da je ženi dozvoljeno da pokaže svoje lice – u dodatku na činjenicu da je njihov zaključak slab – postavili uslov da tu ne bude nimalo *fitne* (iskušenja uzrokovanog otkrivanjem njenog lica).

Fitna je neizbježna, naročito u ovim vremenima kad su i muškarci i žene manje pobožni i malo je čestitosti, dok se u isto vrijeme umnožio broj promotera fitne i žene su razvile različite kozmetike, koje stavljalju na svoje lice, izazivajući fitnu.

Zato, sestra muslimanka bi trebala biti upozorena na ovo i da se čvrsto pridržava hidžāba (načina pokrivanja) koji će je, Allāhovom voljom, zaštititi od fitne. Nijedan od priznatih islamskih učenjaka prošlosti i sadašnjosti nije dozvolio ovo u što su izopačene žene upale.

Neke muslimanke su licemjerne u svom korištenju hidžāba, pa ako su u društvu koje se pridržava hidžāba – nose ga, a ako su u društvu koje se ne pridržava nošenja hidžāba – ni one ga ne nose. Neke od njih nose hidžāb na otvorenim javnim mjestima, dok ako uđu u prodavnicu, bolnicu ili razgovaraju sa draguljarem ili krojačem za žene – one otkriju svoje lice i ruke, kao da su sa svojim muževima ili sa svojim mahremima. Žene koje ovo rade moraju se bojati Allāha. Mi

smo vidjeli neke žene, kako se vraćaju iz stranih zemalja i ne nose hidžāb sve dok ne slete na neki od aerodroma ove zemlje (Saudijske Arabije). To je kao da je hidžāb postao lokalni običaj, a ne vjerska dužnost.

Sestra muslimanka mora biti svjesna da je hidžāb štiti od zlih pogleda, koji proizilaze od onih koji imaju bolesti u svojim srcima, i od pāsa među ljudskom vrstom. Hidžāb je također štiti od požuda (strasti), pa bi se ona trebala čvrsto pridržavati hidžāba i ne bi trebala biti zavedena niti obmanuta medijima koji se suprotstavljaju hidžābu, potcjenjujući njegovu važnost, pošto oni koji rade na širenju ovih medija – njoj žele jedino zlo. Allāh kaže:

وَيُرِيدُ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الشَّهَوَاتِ أَنْ تَمِيلُوا مَيْلاً عَظِيماً

**"A oni koji se za strastima svojim povode žele da daleko s Pravog puta skrenete."** [51]

[51] sūra en-Nisā', 27. ājet

## Peto poglavlje

## PROPISI KOJI SE ODNOSE NA ŽENU U VEZI NJENOG NAMĀZA

Ženi muslimanki je obaveza da obavlja svoj namāz u određeno vrijeme, upotpunjujući sve njegove šartove, ruknove i wādžibe. Allāh je majkama vjernika, ženama Allāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem, Allāh bio zadovoljan njima, rekao:

وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى وَأَقِمْنَ الصَّلاةَ وَآتِينَ الزَّكَاةَ وَأَطِعْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيراً

**"U kućama svojim boravite i ljepotu svoju, kao u davno pagansko doba, ne pokazujte, i namāz obavljajte i zekāt dajite, i Allāha i Poslanika Njegova slušajte! Allāh želi da od vas, o porodico Poslanikova, grijehe odstrani, i da vas potpuno očisti."** [52]

Ova naredba važi za sve žene muslimanke, generalno.

Namāz je drugi stub islāma i temelj islāma.

Ostaviti namāz je djelo nevjerstva, koje čovjeka izvodi iz islāma. Nema statusa vjere islāma za onoga koji ne klanja – bio on muškarac ili žena.

Odlaganje namāza bez legitimnog razloga je vid zanemarivanja spram namāza.

---

[52] sūra el-Ahzāb, 33. ājet

Allāh kaže:

فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ أَضَاعُوا الصَّلاةَ وَاتَّبَعُوا الشَّهَوَاتِ فَسَوْفَ يَلْقَوْنَ غَيّاً (59) إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحاً فَأُولَئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلا يُظْلَمُونَ شَيْئاً

**"A njih smijeniše zli potomci, koji molitvu napustiše i za požudama pođoše; oni će sigurno zlo proći** (oni će *el-gajj* susresti)**; ali oni koji su se pokajali, i vjerovali, i dobro činili, njima se neće nikakva nepravda učiniti, oni će u džennet ući."** [53]

U svome ''*Tefsiru*'', Ibn Kethīr je od mnogih *mufessira* (komentatora Qur'āna) naveo da zanemarivanje namāza znači propuštanje njihovog određenog vremena, klanjanjem tih namāza nakon što su određena vremena istekla, a značenje *el-gajj* koje će oni susresti je *veliki gubitak*. Rečeno je također da ova riječ znači ime klanca u džehennemu.

Žene također imaju određene propise, koji su karakteristični (specifični) za njihov namāz, a to su:

**1. Žene ne trebaju učiti ezān ni iqāmet.** Razlog ovome je da su ezān i iqāmet propisani za one kojima je podizanje glasa dozvoljeno – a ovo ne uključuje žene. Zato, nije dozvoljeno ženi da podiže svoj glas i uči ezān i ikamet.

U ''*El-Mugniju*'' (2. tom, 68. str.) stoji:

"Ne znamo za nikakvo razilaženje po ovom pitanju."

**2. Ženino čitavo tijelo treba biti pokriveno u toku namāza, izuzev njenog lica, mada postoji dugotrajno razilaženje**

---

[53] sūra Merjem, 59. i 60. ājet

**učenjaka po pitanju njenih šaka i stopala.** Ovo se odnosi situaciju u kojoj je žena u društvu onih koji su joj bliski rođaci, na način koji zabranjuje brak među njima (tj. *mahrema*, npr. svog oca, amidže ili brata). Ako je ona na mjestu na kome bi je drugi mogli vidjeti, onda se ona mora pokriti potpuno, kao što bi se prokrila van namāza. Zato, ona mora pokriti svoju glavu, svoj vrat i ostatak svoga tijela, sve do nivoa njenih stopala. Allāhov Poslanik, sallallāhu 'alejhi we sellem, je rekao:

***"Namāz žene koja je dostigla doba hajza neće biti primjer, izuzev sa himārom."***. [54]

Himār pokriva glavu i vrat. Ummu Seleme, Allāh bio njome zadovoljan, prenosi da je pitala Allāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem:

*''Hoće li žena klanjati, ako na sebi ima samo dugu žensku košulju i himār, bez oblačenja izāra?'' On reče:* ***"Da, ako je košulja*** *(tunika)* ***duga i pada tako da pokriva vrhove njenih stopala."*** [55]

Ova dva hadīsa upućuju na zaključak da je ženi obaveza pokriti svoju glavu i vrat, kao što hadīsi 'Ā'iše i Ummu Seleme, Allāh bio objema zadovoljan, ukazuju da žena također mora pokriti ostatak svog tijela, sve do vrha svojih stopala.

Prema idžmā'u (konsenzusu) učenjaka, dozvoljeno joj je da otkrije svoje lice gdje je stranci neće vidjeti.

Šejhul-islām je u djelu ''*Medžmū'ul-fetāwa*'' (22. tom, 113. i 114. str.) rekao:

---

[54] hadīs su zabilježila petorica učenjaka

[55] hadīs je zabilježio Ebū Dāwūd, a učenjaci su rekli da je ovaj hadīs *mewkūf* (tj. to su zapravo riječi Ummu Seleme, a ne Allāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem)

"Ako žena klanja sāma (pojedinačno), naređeno joj je da obuče himār, a van namāza joj je dozvoljeno da otkrije svoju glavu unutar svoje kuće. Jedno od Allāhovih prava je da se osoba pristojno obuče, tako da nije dozvoljeno obavljati tawāf , čak sam u noći, niti klanjati, dok je neodjeven, čak i ako je sam... Dakle, ne postoji veza između obaveze pokrivanja u namāzu i biti viđen od strane drugih u bilo kom pogledu."

Navodi se u ''*El-Mugniju*'' (2. tom, 328. str.) :

"Što se ostatka tijela slobodne žene tiče, obavezna je da ga pokrije za vrijeme namāza. Ako se dio njenog tijela otkrije u toku namāza, tada namāz postaje nevalidan (neispravan), izuzev ako je otkriveni dio veoma mali. Ovo je mišljenje Mālika, Ewzā'ija i Šafi'ije."

**3. Spomenuto je u "El-Mugniju"** (2. tom, 258. str.)**:**

**"Žena se treba skupiti** (tj. svoje ruke i noge) **kada je na rukū'u i sedždi, umjesto da se opruži** (prostre), i treba sjesti prekrštenih nogu, ili svoje noge skupiti i staviti ih sa svoje desne strane, umjesto sjedenja na nogama pod sobom, ili sa jednom skrivenom ispod druge (kako to čine muškarci), jer su prvi položaji manje otkrivajući."

Imām Newewī je rekao u djelu ''*El-Medžmū'*'' (3. tom, 455. str.):

"Šafi'ī je u *"El-Muhtesaru"* rekao: "Ne postoji razlika između muškarca i žene u radnjama namāza, izuzev što je poželjno da se žena skupi, i da pritisne svoja stegna (butine) na svoj stomak kada čini sedždu – jer je to najbolji način da prikrije oblik svoga tijela, i ja smatram da je *mustehabb* (poželjno) da ovo učini dok je na rukū'u i svim ostalim dijelovima namāza"."

**4. Zajednički namāzi za žene, predvođeni od strane jedne od njih** (žena) **su *mes'ela*** (pitanje)**, oko koje postoji razilaženje među učenjacima.**

Neki to dozvoljavaju, a neki ne, mada većina kaže da u tome nema ništa lošeg, pošto je Allāhov Poslanik, sallallāhu 'alejhi we sellem, jednom naredio Ummu Wareki, Allāh bio njome zadovoljan, da predvodi članove svoga domaćinstva u namāzu. [56]

Neki učenjaci kažu da je ovo djelo *mustehabb* (pohvaljeno) na osnovu ovog hadīsa, dok drugi smatraju da je to *mekrūh* (pokuđeno), dok ga treći dozvoljavaju u *nafilama* (dobrovoljnim namāzima), ali ne i u *fard* (obaveznim) namāzima.

Ja smatram da je to *mustehabb*. Za dodatne pojedinosti u vezi ove *mes'ele* (pitanja) vidi djelo ''*El-Mugnī*'' (2. tom, 202. str.) i djelo ''*El-Medžmū'* '' od imāma Newewija (9. tom, 84. i 85. str.). Žena treba učiti naglas samo kada nema prisutnih muškaraca, koji joj nisu mahremi.

**5. Ženama je dozvoljeno da napuste svoje kuće i da idu klanjati u mesdžidu, kao što to muškarci čine, mada im je bolje da klanjaju u svojim kućama.**

Muslim je u svome ''*Sahīhu*'' zabilježio da je Allāhov Poslanik, sallallāhu 'alejhi we sellem, rekao:

***''Ne zabranjujte Allāhovim robinjama Allāhove kuće.''*** [57]

---

[56] hadīs je zabilježio Ebū Dāwūd, a Ibn Huzejme ga je ovjerodostojio (ocijenio *sahīhom*)
[57] hadīs bilježi Muslim

On je također rekao:

***"Ne zabranjujte ženama klanjanje u mesdžidima, iako su im njihove kuće bolje."*** [58]

Zato je ženama bolje da ostanu u svojim kućama i u njima klanjaju, jer je ovo mnogo skrivenije. [59]

Ako žena napušta svoju kuću da bi klanjala u mesdžidu, onda je obavezno da se pridržava sljedećeg:

- **Ona treba biti potpuno obučena i prekrivena hidžābom.**
  Rekla je 'Ā'iša, Allāh bio zadovoljan njome:
  *''Žene bi klanjale sa Allāhovim Poslanikom, sallallāhu 'alejhi we sellem, a onda bi odlazile umotane u svoju odjeću (prekrivače) neprepoznatljive zbog tmine zore (praskozorja)''.* [60]

- **Ona ne smije stavljati parfem.**
  Ovo je potvrđeno riječima Allāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem:
  ***"Ne zabranjujte Allāhovim robinjama odlazak u Allāhove mesdžide, a one trebaju izlaziti nenamirisane"***. [61]
  Ebu Hurejre, Allāh bio zadovoljan njime, je rekao da je Allāhov Poslanik sallallāhu 'alejhi we sellem rekao:
  ***"Žena koja se namirisala** (stavila parfem) **ne smije prisustvovati jaciji namāzu sa nama"***. [62]

[58] hadīs su zabilježili Ahmed i Ebū Dāwūd
[59] tj. ne izlažu se pogledima i ne miješaju se sa muškarcima (napomena prevodioca)
[60] muteffekun 'alejhi
[61] hadīs su zabilježili Ahmed i Ebū Dāwūd
[62] hadīs su zabilježili Muslim, Ebū Dāwūd i Nesā'ī

U hadīsu kojega je zabilježio Muslim od Zejneb, žene Ibn Mes'ūda, Allāh bio zadovoljan njima, stoji da je Allāhov Poslanik, sallallāhu 'alejhi we sellem, rekao:
***"Ako neka od vas** (ženā) **dolazi u mesdžid, neka ne stavlja parfem"***.

Imām Šewkāni je u djelu ''*Nejlul-ewtār*'' (3. tom, 140. i 141. str.) rekao:

"Ovaj hadīs potvrđuje da je ženama dozvoljeno da idu u mesdžide, sve dok taj izlazak ne sadrži fitnu ili stvari koje prouzrokuju fitnu, kao što je stavljanje parfema".

On je također rekao:

"Ovi hadīsi dokazuju da je ženama dozvoljeno da izlaze u mesdžide, sve dok pri izlasku ne stavljaju (nose) stvari koje uzrokuju fitnu kao što je: parfem, nakit ili bilo koji vid ukrasa (kićenja)".

- **Ona ne treba izlaziti vani provokativno obučena, noseći zanosnu odjeću i nakit.**
  Majka vjernika, 'Ā'iša, Allāh bio zadovoljan njome, je rekla: ''*Kada bi Allāhov Poslanik sallallāhu 'alejhi we sellem, vidio ono što mi vidimo da se dešava među ženama – zabranio bi im da odlaze u mesdžide na isti način kao što su to sinovi Israilovi zabranili svojim ženama*''. [63]

Imām Šewkāni je u djelu ''*Nejlul-ewtār*'' (vidi prethodni izvor), komentarišući Aišine riječi:
''*...kada bi on vidio ono što mi vidimo...*''
rekao:

[63] muteffekun 'alejhi

"Misli na oblačenje prelijepe odjeće, parfema, ukrasa (kićenja) i izlaganja ljepote. Umjesto toga (za vrijeme Allāhovog Poslanika sallallāhu 'alejhi we sellem), žene su izlazile noseći odjeću umotanu (uvijenu) oko svojih tijela, debelih plaštova (pokrivača) i velova."

Imām Ibnul-Džewzī je u djelu ''*Kitāb Ahkām en-nisā*' '' (39. str.) rekao:

"Prikladno je da žena bude odvraćena od izlaska vani, kakve god da su okolnosti, čak i da se ona osjeća sigurnom, pošto ljudi ne mogu biti sigurni od nje.
Ako postane krajnje neophodno da izađe, ona to može učiniti samo uz dozvolu svoga muža, i uz pristojnu pojavu (izgled) i mora ostati dalje od prometnih ulica i pijaca, vodeći računa da se njen glas ne čuje. Ona mora hodati duž ivice puta, a ne sredinom."

Ez-Zuhrī kaže, u pogledu Poslanikovog, sallallāhu 'alejhi we sellem, odlaganja sa napuštanjem mjesta klanjanja nakon namāza:

"Prema našem mišljenju, postupak Allāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem, u njegovom ostajanju na mjestu svoga klanjanja malo nakon selāma [64], a Allāh najbolje zna, je u cilju da bi žene bila u stanju izaći iz mesdžida (prije nego muškarci počnu izlaziti)." [65]

Vidi takođe ''*Šerhul-kebīr 'alā el-Mugnī*'' (1. tom, 422. str.)

Imām Šewkāni je u djelu ''*Nejlul-ewtār*'' (2. tom, 326. str.) rekao:

"Hadīs dokazuje da je imāmu mustehabb da uzme u obzir stanje ljudi koji klanjaju za njim i da preduzme mjere opreznosti da bi izbegao ono što bi moglo voditi u grijeh i da izbjegne situacije koje

---

64 hadīs je zabilježio Buhārī

65 ''*Fethul-bārī*'', 2. tom, 334. i 335. str.

bi mogle voditi u sumnjive stvari; i to takođe pokazuje nedopustljivost slobodnog miješanja između muškaraca i ženā na ulicama, a da ne govorimo o kućama".

Imām Newewī je u djelu ''*El-medžmū*' '' (3. tom, 455. str.) rekao:

"Žena se razlikuje od muškarca u pogledu namāza u džemā'atu u nekoliko stvari:

- Nije obaveza ženama da prisustvuju namāzu u džemā'atu, kao što je to obaveza muškarcima.
- (Ako žena predvodi druge žene u namāzu) ona koja predvodi namāz ne staje ispred onih koje klanjaju sa njom, već staje u sredinu.
- Dovoljno je sāmoj (jednoj) ženi da klanja iza jednog muškaraca, a ne pored njega – što je različito od situacije za muškarce.
- Ako one klanjaju u saffovima iza muškaraca, onda je zadnji saff žena bolji (vredniji) nego njihov prvi saf".

Iz onoga što prethodi, zabrana miješanja između muškaraca i žena je jasna.

## 6. Odlazak žena na bajram namāz

Ummu 'Atijje, Allāh bio njome zadovoljan je rekla: ''*Allāhov Poslanik sallallāhu ʻalejhi we sellem je naredio starijim ženama, ženama u hajzu i mladim djevojkama koje su obično ostajale u kućama, da prisustvuju namāzu za ramazanski i kurbanski Bajram. Što se tiče žena u hajzu, one su bilje obavezne udaljiti se od namāza* [66] *i na njima je bilo da prisustvuju veselju (proslavi) i namāzima muslimana*''. [67]

---

[66] u drugoj predaji ''*mjesta namāza*''

[67] hadīs je zabilježen od strane svih šest učenjaka hadīsa

Imām Šewkāni je rekao (3/306):

"Ovaj hadīs i ostali hadīsi sa istim značenjem potvrđuju dozvoljenost ženama da prisustvuju zajedničkim namāzima na dva Bajrama, bez ikakve razlike između djevica i ne-djevica, mladih i starih žena, onih u hajzu i drugih, sve dok ona nije u svom *'iddetu* (postrazvodnom periodu izdvojenosti) ili (sve dok ne postoji bojazan) da će ona izlaskom izazvati *fitnu*, ili ona ima neki drugi izgovor..."

Ibn Tejmijje je u djelu ''*Medžmū'ul-fetāwa*'' (6. tom, 458. i 459. str.) rekao:

"Prema tome je on, sallallāhu 'alejhi we sellem, obavijestio žene vjernice da je klanjanje u njihovim kućama bolje za njih nego prisustvovanje džuma namāzima i namāzima u džemā'atu; osim bajram-namāza, koji im je on naredio da im prisustvuju. On im je naredio da prisustvuju bajram-namāzima, a Allāh najbolje zna, iz sljedećih razloga:

- Bajram namāz se dešava samo dva puta godišnje, tako da je dopustljivo za razliku od džume i namāza u džemā'atu.
- Ne postoji zamjena za ovaj namāz za razliku od džume i namāza u džematu, jer žena može klanjati podne u svojoj kući i to se smatra njenim džuma namāzom.
- Bajram obično sadrži izlazak vani na otvoreno (ili neko drugo slično) mjesto, da se Allāh spominje i to je stoga slično hadždžu u određenim aspektima, i iz ovog razloga je veći od dva bajrama – u sezoni hadždža u podudara se sa hadždžom hadždžijā."

Šāfi'ijski mezheb je postavio uslov na tipu žena kojima je dozvoljeno da idu na bajram-namāz. One ne smiju biti istaknutog društvenog statusa.

Imām Newewī je u djelu ''*El-Medžmū'* '' (5. tom, 13. str.) rekao:

"Šāfi'ī i njegovi drugovi su rekli: "*Mustehabb* (preporučljivo) je ženama koje nijesu istaknutog društvenog statusa da prisustvuju bajram namāzu. Što se tiče onih koje imaju takav status, njihovo prisustvo je *mekrūh* (pokuđeno)...
... i ako one izađu (vani), *mustehabb* im je da obuku svoju običnu odjeću, a da ne oblače svoju najbolju odjeću, i *mustehabb* im je da se okupaju vodom, a *mekrūh* je da koriste parfem.
Svi ovi propisi se odnose na stare žene koje ne māme (izazivaju) strasti (požudu) i druge poput njih.
A što se tiče mladih i lijepih žena i one koje māme strasti, nije poželjno je da one prisustvuju namāzu, jer njihovo prisustvo povećava opasnost od njih, izazivajući fitnu ili bivajući njen predmet.
Ako se kaže:
*"To nije u skladu sa prethodno spomenutim hadīsom Ummu Atijje"*, mi odgovaramo:
Zabilježeno je u "Sahīhu" Muslima i Buhārīje da je 'Ā'iša, Allāh bio njome zadovoljan, rekla:
*"Kada bi Allāhov Poslanik, sallallāhu ‘alejhi we sellem, vidio šta su žene uradile (od novotarijā i grijehā), on bi im zabranio odlazak u mesdžide, kao što je ženama Benu Israila to zabranjeno."*
I takođe zato što su vidovi fitne i uzroci (povodi) zla u ovim vremenima mnogobrojni, za razliku od prve generacije muslimana, a Allāh najbolje zna"."

Ja kažem: U naše vrijeme, situacija je još gora.

Imām Ibnul-Džewzī je u svojoj knjizi ''*Kitab Ahkam en-nisa*'' (38. str.) rekao:

"Kažem da smo razjasnili da je ženama dozvoljeno da izađu. Međutim, ako postoji bojazan da će biti fitne (iskušenja) po njih, ili zbog njih – onda je bolje da im se zabrani da izlaze, jer muškarci i žene prve generacije muslimana nisu kao muškarci i žene ovoga vremena".

On je ovim htio reći da je prva generacija muslimana, za razliku od kasnijih, bila veoma pobožna.

Iz ovih odlomaka, sestra muslimanka treba biti svjesna da je njeno prisustvovanje bajram-namāzu islamski dozvoljeno, pod uvjetom da se ona čvrsto pridržava vjerskih uputa i principa skromnosti (pristojnosti) i da svojim prisustvom ima nijjet približavanja Allāhu i pridruživanja muslimanima u njihovim namāzima (dovama) i manifestiranja obreda islāma, a ne da joj nijjet bude da ispoljava svoju ljepotu ili sebe izlaže fitni.

## Šesto poglavlje

## PROPISI KOJI SE ODNOSE NA ŽENE U POGLEDU DŽENĀZA

Allāh je svakoj duši propisao smrt, dok je vječnost jedinstvena Njemu Jedinom. Allāh kaže:

كُلُّ مَنْ عَلَيْهَا فَانٍ (26) وَيَبْقَى وَجْهُ رَبِّكَ ذُو الْجَلالِ وَالْإِكْرَامِ

**"Sve što je na Zemlji – prolazno je. Ostaje samo Lice Gospodara tvoga, Veličanstvenog i Plemenitog"** [68]

On je, u vezi dženāzā sinova Ādemovih, naredio određene propise, čije je izvršenje obavezno živima.

Ovdje ćemo spomenuti propise koji se specifično (posebno) odnose na žene.

**1. Obaveza je ženama da preuzmu kupanje tijela mrtve žene, a muškarcu nije dozvoljeno da okupa tijelo žene, izuzev njenom mužu.** Njemu je dozvoljeno da okupa tijelo svoje supruge.

Također važi obrnuto (tj. nije dozvoljeno ženama da okupaju tijelo muškarca, ali supruga može okupati tijelo svog supruga).

Ovo je jer je 'Alī, Allāh bio zadovoljan njime, okupao tijelo svoje žene Fātime, kćerke Allāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem. Esma bint 'Umejs, Allāh bio zadovoljan njome, je okupala svoga muža, Ebū Bekra.

[68] sūra er-Rahmān, 26. i 27. āјet

**2. Mustehabb je obući mrtvu ženu u pet bijelih čaršafa uključujući izār** (pokrivač) **oko njenog struka** (pasa)**, himār** (prekrivač) **na njenu glavu, žensku košulju i dva čaršafa omotana oko nje povrh ovih odjevnih predmeta.**

Ovo je potvrđeno onim što se prenosi od Lejle es-Sekāfijje, Allāh bio zadovoljan njome. Ona je rekla:
''*Bila sam među onima koje su okupale Ummu Qulsūm, Allāh bio zadovoljan njome, ćerku Allāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem, nakon njene smrti. Prva stvar koju nam je Allāhov Poslanik, sallallāhu 'alejhi we sellem, dao bila je izār (prekrivač), onda košulja, onda himār, a onda pokrov (veo, koprenu). Poslije toga, ona je stavljena u još jedan čaršaf*''. [69]

Imām Šewkāni je u ''*Nejlul-ewtāru*'' (4. tom, 42. str.) rekao:

> "Ovaj hadīs upućuje na dozvolu oblačenja umrle žene u izār, košulju, himār, pokrov i čaršaf preko tijela".

**3. Šta mora biti učinjeno sa kosom umrle žene?**

Treba biti vezana u tri pletenice i stavljena iza nje, prema hadīsu Ummu 'Atijje, Allāh bio zadovoljan njome koji opisuje kupanje kćerke Allāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem:
''*Uplele smo njenu kosu u tri pletenice i stavili ih iza nje*''. [70]

**4. Propis u pogledu praćenja dženaze od strane žena.**

Prenosi se od Ummu 'Atijje, Allāh bio zadovoljan njome, da je rekla:

---

[69] hadīs su zabilježili Ahmed i Ebū Dāwūd
[70] muteffekun 'alejhi

''*Bilo nam je zabranjeno pratiti dženazu, ali ne kategoričnom (striktnom) zabranom.*'' [71] Najjasnije značenje zabrane je da je harām.

U pogledu njenih riječi: ''*…ali ne kategoričnom (striktnom) zabranom*'', Ibn Tejmijje je u ''*Medžmū'ul-fetāwa*'' (24. tom, 355. str.) rekao:

> "Moguće je da je ona mislila da zabrana nije bila naglašena (istaknuta), mada ovo ne znači da djelo nije harām. Ili može biti da je ona mislila da zabrana nije upućivala da je djelo harām. Međutim, sigurni dokaz je u riječima Allāhovog Poslanika, sallallāhu ‘alejhi we sellem, a ne u mišljenju ostalih".

**5. Zabrana ženama da posjećuju mezarove** (groblja)**.**

Preneseno je od Ebu Hurejre, Allāh bio zadovoljan njime, da je rekao:
''*Allāhov Poslanik, sallallāhu 'alejhi we sellem, je prokleo žene koje posjećuju kaburove*''. [72]

Ibn Tejmijje je u ''*Medžmū'ul-fetāwa*'' (24. tom, 355. i 356. str.) rekao:

> "Jasno je da bi, kad bi ova vrata bila otvorena ženi, to (njeno posjećivanje groblja) predstavljalo njen slom, kukanje (oplakivanje) i narikanje (jadikovanje), jer je ona slaba, lahko je sklona nervozi i ima malo sabura. Također, ovaj čin (djelo) je uzrok da se umrla osoba kažnjava njenim plačom i dejstvom njenog glasa, a štetno je i njeno djelovanje na ljude. Ovo je naglašeno u hadīsu:
> ***"Zaista vi činite fitnu za žive i štetite mrtvima"***.

[71] muteffekun 'alejhi
[72] hadīs su zabilježili Ahmed, Ibn Mādže i Tirmidhī, koji ga je ocijenio vjerodostojnim

Zato posjećivanje kaburova od strane žena može biti uzrok djelā (postupaka) koje su harām sāmim ženama, a i uzrok djelā koja su harām muškarcima.
Stepen do kojeg njihovo posjećivanje kaburova može biti fitna ne može biti jasno definisan, i nije moguće postaviti granicu za koju bi se moglo reći da neće voditi fitni. I nije moguće razgraničiti između jednog tipa radnje (djela) ili drugog.
Među osnovnim principima šeri'ata je da, ako je mudrost koja stoji iza propisa skrivena ili nije potpuno jasna, onda je propis vezan za poseban slučaj događanja te mudrosti. Prema tome, ovo polje je učinjeno harāmom u cilju sprečavanja događanja radnji, koje su same po sebi harām (čak iako ovo djelo samo po sebi može biti dozvoljeno).
Ovo je isto i kao zabrana osamljivanja sa ženom (tj. bivanje sam sa ženom u sobi stvara mogućnost da se dese zabranjena djela) [73] .

## 6. Zabrana *nijāha*.

*Nijāha* znači kukanje (naricanje) u bolu, cijepanje odjeće, čupanje kose i udaranje po obrazima i licu u bolu, oblačenje u crno, grebanje lica u agoniji, izgovaranje prokletstava i slične radnje koje pokazuju nezadovoljstvo Allāhovom božanskom odredbom i Njegovim predodređenjem, te pomankanje sabura.

Sve ove radnje su harām i čine jedan od velikih grijeha, kao što je potvrđeno hadīsom u ''*Sahīhu*'' Buhārije i Muslima, u kojem je Allāhov Poslanik, sallallāhu 'alejhi we sellem, rekao:
***"One koje se udaraju po obrazima u bolu, one koje čupaju svoju kosu, one koje cijepaju svoju odjeću i proklinju proklinanjem džahilijjeta – nisu od nas"***.

[73] To je također isto kao i zabrana gledanja u skrivenu ljepotu žene zbog fitne u koju to vodi

Također, u Buhārījinom i Muslimovom ''*Sahīhu*'' je spomenuto da se Allāhov Poslanik, sallallāhu 'alejhi we sellem, ogradio od žene koja vrišti kada se dogode nesreće, od žene koja čupa svoju kosu i od žene koja cijepa svoju odjeću.

U Muslimovom ''*Sahīhu*'' je zabilježeno da je Allāhov Poslanik, sallallāhu 'alejhi we sellem, prokleo ženu koja čini *nijāha* i ženu koja je sluša, misleći na ženu koja traži da se ovo sluša.

Prema tome, sestra muslimanka se mora kloniti ovih harām radnji (postupaka) u vrijeme žalosti i ona mora podnositi (trpjeti) i imati sabura, kako bi nesreća postala iskup za njene grijehe i povećanje u njenim blagoslovima (dobročinstvu).

Allāh kaže:

وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالثَّمَرَاتِ وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ (155) الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمْ مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ (156) أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِنْ رَبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُهْتَدُونَ

**"Mi ćemo vas dovoditi u iskušenje malo sa strahom i gladovanjem, i time što ćete gubiti imanja i živote, i ljetine. A ti obraduj izdržljive, one koji, kada ih kakva nevolja zadesi, samo kažu: *"Mi smo Allāhovi i mi ćemo se Njemu vratiti!"* Njih čeka oprost od Gospodara njihova i milost; oni su na Pravome putu!"** [74]

Međutim, plakanje je dozvoljeno sve dok nije praćeno kukanjem (jadikovanjem) i drugim radnjama koje su harām radnje, i sve dok se ne pokazuje nezadovoljstvo Allāhovom

[74] sūra el-Beqare, 155.-157. ājet

naredbom i Njegovim predodređenjem. Ovo je zato što u plakanju ima milosti za mrtvoga i ono omekšava srce i zato što se ne može izbjeći – tako je ono dozvoljeno i može biti čak i mustehabb. Neka nam Allāh pomogne.

## Sedmo poglavlje

## PROPISI KOJI SE ODNOSE NA POST

Post za vrijeme mjeseca ramadāna je obaveza za svakog muslimana i muslimanku. Post je jedan od stubova islāma i jedan od njegovih osnovnih temelja.

Allāh kaže:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

**"O vi koji vjerujete, propisuje vam se post kao što je propisan onima prije vas da biste bili bogobojazni"**. [75]

Stoga, ako djevojka dostigne pubertet svjedočenjem jednog od znakova puberteta, uključujući menstruaciju, onda se u tom vremenu obaveza posta odnosi na nju.

Djevojka može početi menstruirati kada je u dobi od devet godina starosti. Neke od ovih djevojaka mogu biti neupoznate sa tim da je post obaveza za njih u to doba i može se desiti da ne poste, jer misle da su one previše mlade. Može se desiti da im njihove porodice ne naređuju da poste, i ovo je ogromna greška; ostavljanje jednog od stubova islāma.

Svaka djevojka koja ovo čini mora napostiti dane koje je propustila od vremena kada je počela menstruirati, pa čak i ako je prošao dug vremenski period, jer se ona i dalje smatra odgovornom za taj post (i obaveza je na njoj, dok nadoknađuje svoj post, da nahrani jednog siromaha sa pola *sā'a* hrane za svaki dan posta).

---

[75] sūra el-Beqare, 183. ājet

## Oni kojima je post obaveza

Ako nastupi mjesec ramadān, obaveza je svakom punoljetnom muslimanu i muslimanki u punom zdravlju, a koji nije na putu – da posti. Ko god je bolestan ili putuje tokom mjeseca, može prekinuti svoj post i kasnije napostiti broj dana koje je propustio.

Allāh kaže:

وَمَنْ كَانَ مَرِيضاً أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ

**"A ko se razboli ili se na putu zadesi, neka isti broj dana naposti."** [76]

Na isti način, ko god doživi mjesec ramadān, ali je star i nije u mogućnosti da posti, ili ima bolest koja je stalna (trajna), bez ikakve nade za izlečenjem u bilo koje vrijeme u budućnosti, bio muško ili žensko – treba prekinuti svoj post i nahraniti svakog siromaha svaki dan sa po *sā'a* hrane, koja je uobičajena za to podneblje.

Allāh kaže:

وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ

**"A za one koji ga** (post) **teško podnose – otkup je da jednog siromaha nahrane"**. [77]

Abdullāh ibn Abbās, Allāh bio zadovoljan njime, je rekao:

---

[76] sūra el-Beqare, 185. ājet
[77] sūra el-Beqare, 184. ājet

''*Ovo je za staru osobu, koja nema nade za oporavkom (ozdravljenjem)*''. [78]

Isti propis se odnosi i na bolesnu osobu koja ima neizlečivu bolest – ona ne mora nadoknaditi post zbog svoje nemogućnosti.

Žena ima određena specifična (karakteristična) opravdanja, zbog kojih prekida post tokom mjeseca ramadāna, pod uslovom da nadoknadi dane koje je propustila zbog ovih opravdanja.

**1. Hajz i nifās**

Nije dozvoljeno ženi da posti u ova dva stanja i obaveza joj je da kasnije naposti ove dane.

Ovo je potvrđeno onim što je zabilježeno u ''*Sahīhu*'' Buhārīje i Muslima od 'Ā'iše, Allāh bio zadovoljan njome, koja je rekla:
''*Bilo nam je naređeno da nadoknadimo post, a nije nam bilo naređeno da nadoknadimo namāz*''.

Ona je objasnila da je ovo jedna od stvari koje su zasnovane apsolutno na Objavi, i mi jednostavno slijedimo ono što je propisano u Qur'ānu i sunnetu.

Što se tiče mudrosti iza ovoga, Ibn Tejmijje je u ''*Medžmū'ul-fetāwa*'' (25. tom, 251. str.) rekao:

> "Žena gubi svoju krv kroz krv hajza, koja napušta njeno tijelo. Menstruirajuća (punoljetna) žena je sposobna za post u drugim vremenima, osim za vrijeme njenog hajza, za vrijeme čijeg trajanja

[78] hadis je zabilježio Buhārī

krv napušta njeno tijelo. Postiti u ovom stanju (van hajza) je lahko, jer se krv koja jača tijelo ne gubi.
Post u vrijeme njenog hajza bi značio da bi krv, koja hrani njeno tijelo i dio je njega, bila izgubljena i ovo bi imalo za posledicu slabljenje njenog tijela i post bi joj postao težak, pa joj je stoga naređeno da posti van svog hajza".

## 2. Trudnoća i dojenje

Ako će post, dok je žena trudna ili dok doji, naškoditi njoj, njenom djetetu ili oboma – onda ona treba prekinuti svoj post.

Ako je šteta koja ju je prinudila da prekine svoj post utjecala samo na njeno dijete, a ne i na nju samu, onda ona mora nadoknaditi dane koje je propustila i nahraniti jednog siromaha za svaki dan koji je propuštila.

Ako je šteta utjecala samo na nju onda će ona samo nadoknaditi dane posta koje je propustila.

Ovo je stoga jer su i trudna žena i dojilja obuhvaćene Allāhovim riječima:

وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ

**"A onima koji ga** (post) **jedva podnose – otkup je da jednog siromaha nahrane"**. [79]

Hafidh Ibn Kethīr je u svom ''*Tefsīru*'' (1. tom, 739. str.) rekao:

---

[79] sūra el-Beqare, 184. ājet

"Ovim značenjem su obuhvaćene trudnica i dojilja, ako se boje za sebe ili za svoju djecu".

Ibn Tejmijje u djelu ''*Medžmū'ul-fetāwa*'' (25. tom, 318. str.) rekao:

"Ako se trudna žena boji za svoj plod, onda može prekinuti svoj post i svaki dan nahraniti jednog siromaha jednom jedinicom hljeba za svaki dan koji je propustila".

**Napomene:**

**a) Žena iskušana istihāzom** (vidi prethodno poglavlje).

Ovo je žena koja vidi krv koja nije izazvana hajzom, kao što je prethodno već bilo spomenuto. Ona je obavezna postiti i nije joj dozvoljeno prekinuti post kao rezultat ove vrste krvi.

Ibn Tejmijje je, nakon spominjanja prekidanja posta u slučaju žene u hajzu (''*Medžmū'ul-fetāwa*'', 25. tom, 251. str.), rekao:

"...za razliku od istihāze, jer se ona može desiti u bilo koje vrijeme, i tako se može desiti da žena nema šansu nadoknaditi dane posta koje je propustila. Ovo je neizbježno kao povraćanje, krvarenje iz rane, gnoj, noćno izlučivanje i slične stvari koje se mogu desiti u bilo koje doba, čineći nevjerovatnim da se ono predvidi, tako da se one ne smatraju kao nešto što kvari post, kao (što se smatra) krv hajza."

**b) Obaveza je ženi u hajzu, trudnici i dojilji da dane koje je propustila** (za vrijeme ramadāna) **– nadoknadi nakon mjeseca ramadāna, a prije sljedećeg ramadāna.**

Njoj je bolje da naposti te dane ranije, i ako ostane između početka sljedećeg ramadāna broj dana koje je ona propustila – ona postaje obavezna napostiti one dane, tako da

ne nastupi sljedeći ramadān dok ona još ima nenadoknađene dane posta od prošlog ramadāna.

Ako ona ovo ne učini i uđe u novi ramadān, a nema opravdanja za odlaganje ovih dana – ona ih i dalje mora napostiti, a također treba nahraniti po jednog siromaha za svaki dan. Ako je ona imala opravdanje, ona samo mora napostiti propuštene dane.

Isti propisi se odnose na ženu koja prekida svoj post zbog bolesti ili putovanja [80] .

**c) Nije dozvoljeno ženi da posti neobavezni post** (nafilu) **u prisustvu svoga muža, osim sa njegovom dozvolom.**

Ovo je potvrđeno onim što bilježe Buhārī, Muslim i drugi od Ebu Hurejre, Allāh bio zadovoljan njime, da je Allāhov Poslanik, sallallāhu ʻalejhi we sellem, rekao:
***"Nije dozvoljeno ženi da posti dok je njen muž prisutan, osim uz njegovu dozvolu"***.

U nekim predajama Ahmeda i Ebā Dāwūda stoji:
***"...osim posta mjeseca ramazana"***.

Međutim, ako joj je muž dao dozvolu da posti nafilu (neobavezni post), ili muž nije sa njom, ili je ona neudata, onda joj je mustehabb da posti, naročito dane koje je mustehabb postiti, kao što su ponedeljak i četvrtak, tri dana svakog lunarnog mjeseca, šest dana mjeseca šewwāla i deset dana dhul-hidždžeta, dan 'Arefāta i dan 'ašūre, zajedno sa danom prije i nakon njega.

[80] tj. iz šeri'atski opravdanog razloga (napomena prevodioca)

Međutim, nije joj prikladno postiti neobavezni post dok i dalje mora napostiti dane koje je propustila od ramadāna (dok nije napostila ove dane), a Allāh najbolje zna.

**d) Ako se žena u hajzu povrati u stanje čistoće tokom dana u mjesecu ramadānu – ona se treba suzdržati od jela i pića u ostatku dana i napostiti čitav dan zajedno sa danima koje je propustila zbog svog hajza.**

Njeno suzdržavanje u ostatku dana u kojem se povratila u čistoću joj je obavezno iz poštovanja prema periodu mjeseca ramadāna.

## Osmo poglavlje

## PROPISI KOJI SE ODNOSE NA HADŽDŽ I 'UMRU

Obavljanje hadždža svake godine u svetoj Allāhovoj Kući je fard-kifāje (opća obaveza) muslimanima. Svaki musliman koji ispunjava uslove koji mu čine hadždž obaveznim – mora obaviti hadždž najmanje jednom u životu, a obaviti hadždž više nego jednom je dobrovoljni oblik 'ibadeta.

Hadždž je jedan od stubova islāma. Hadždž takođe predstavlja džihād žena, kao što navedeno u hadīsu Aiše, neka je Allāh zadovoljan njome, kada je rekla:
''*O Allāhov Poslaniče, da li je džihād obavezan za žene?*'',
a on je odgovorio:
***"Da, džihād koji ne uključuje borbu – hadždž i 'umra."*** [81]

Imām Buhārī bilježi da je ona, neka je Allāh zadovoljan njome, rekla:
''*O Allāhov poslaniče, mi smatramo da je džihād najbolji od svih djela, pa zar nećemo mi, žene, obavljati džihād?*'',
pa je on, sallallāhu ʻalejhi we sellem, rekao:
***"Zaista je najbolji džihād – hadždž mebrūr*** *(primljen hadždž)****"***.

### Propisi koji su specifični za žene na hadždžu

**1. Mahrem** (muški rođak žene za kog joj se zakonski nije dozvoljeno udati).

Hadždž ima nekoliko općih uslova koji važe za oboje, i za žene i za muškarce: osoba mora biti musliman, pametna, slobodna (tj. ne rob), punoljetna (tj. nakon puberteta) i

---

[81] hadīs su zabilježili Ahmed i Ibn Madže sa sahih senedom

finansijski sposobna. Žena mora ispuniti dodatni uslov – ona mora biti u društvu sa mahremom koji putuje sa njom [82] .

Dokaz za ovo je ono što je Ibn 'Abbās, Allāh bio zadovoljan njime, prenio da je od čuo Allāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem, na hutbi, kada je rekao:
***"Nije dozvoljeno čovjeku da bude osamljen sa ženom osim ako je ona u društvu mahrema, a ženi nije dozvoljeno da putuje osim ako je u društvu mahrema"***.

Čovjek je ustao i rekao:
''*O Allāhov Poslaniče, moja žena je otišla da obavi hadždž, a ja sam se prijavio za taj i taj pohod*'',
pa je on, sallallāhu 'alejhi we sellem, rekao:
***"Onda to napusti i obavi hadždž sa svojom ženom"***. [83]

Ibn 'Umer, Allāh bio zadovoljan njime, je takođe rekao: ''*Allāhov Poslanik sallallāhu 'alejhi we sellem je rekao:*
***"Nije dozvoljeno ženi da putuje tri dana, osim ako je s njom mahrem"***. [84]

Postoje i mnogi hadīsi koji zabranjuju ženi putovanje na hadždž ili u bilo koje druge svrhe bez mahrema.

Ovo je zbog toga što je žena slaba i podložna iskušenjima i stvarima koje joj mogu štetiti za vrijeme njenog putovanja, koje samo muškarac može podnijeti.

---

[82] ovo je njen muž ili onaj za kojeg joj je zabranjeno da se uda zbog srodstva, kao što je njen otac, sin, brat ili zbog nekog drugog specifičnog razloga, ili da je to njen poočim ili pastorak

[83] muteffekun 'alejhi

[84] muteffekun 'alejhi

Drugo, žena je fitna (iskušenje) za zločince, pa je apsolutno potrebno da ima mahrema koji će je zaštititi od njihovog zla.

I mahrem koji će joj se pridružiti i biti sa njom na hadždžu mora takođe da ispunjava i sam sljedeće uslove: on mora biti musliman, mora biti pametan i mora biti punoljetan. Ona ne bi bila sigurna sa nevjernikom.

Ako ona nije u mogućnosti da nađe mahrema, onda ona mora odrediti drugu osobu da obavi hadždž za nju (umjesto nje).

**2. Ako joj hadždž nije obaveza i ona želi da ga obavi, onda ona prvo mora tražiti dozvolu svoga muža**, pošto obavljanjem hadždža ona njega lišava njegovih bračnih prava.

U djelu ''*El-Mugnī*'' (3. tom, 240. str.) stoji:

"Što se tiče neobaveznog hadždža, mužu je dozvoljeno da joj to ne dozvoli. Ibnul-Munzir je rekao: "Postoji idžmā' (konsenzus) među učenjacima od kojih je znanje uzeto, da muž ženi može zabraniti odlazak na neobavezni hadždž. Razlog za ovo je taj da je pravo muža obaveza za nju, pa joj tako nije dozvoljeno da napusti ovo pravo [85] zbog nečega što nije obavezno."

**3. Dozvoljeno je ženi da obavi hadždž i 'umru umjesto čovjeka** (u njegovo ime).

Ibn Tejmijje je u djelu ''*Medžmū'ul-fetāwa*'' rekao:

"Učenjaci su se složili da je dozvoljeno ženi da obavi hadždž na račun druge žene, bila ona njena kćerka ili ne. I također je ženi dozvoljeno da obavi hadždž na račun muškarca, prema većini

[85] I obavezu pokoravanja mužu (napomena prevodioca)

učenjaka, uključujući i četiri imāma. Ovo je kako je navedeno od strane Allāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem, kada je naredio ženi iz plemena Hatham da obavi hadždž na račun njenoga oca, kada je ona rekla:
*"O Allāhov Poslaniče, Allāhovo pravo nad Njegovim robovima (i naredba njima) da obave hadždž je zatekla moga oca u njegovoj starosti".*
Pa je on naredio njoj da obavi hadždž za svoga oca, pa čak i ako je stanje ihrāma za muškarca mnogo kompletnije nego za ženu." [86]

**4. Ako žena na putu za hadždž počne menstruirati ili počne krvariti nakon porođaja – ona treba nastaviti svoje putovanje kao što i druge žene čine, jer za stanje ihrāma nije uslov da ona bude u stanju ritualne čistoće.**

U djelu ''*El-Mugnī*'' (3. tom, 293. i 294. str.) stoji:

"Kupanje je propisano ženama u vrijeme njihovog ulaska u ihrām na isti način kao što je propisano za muškarce, jer je to jedan od obreda hadždža.
Ono je još jače u slučaju žene u hajzu ili žene koja krvari nakon porođaja, pošto postoje predaje koje posebno spominju njihove slučajeve.
Džābir je rekao:
*"Kada smo došli do Dhul-hulejfe, a Esma bint 'Umejs rodila sina Muhammeda ibn Vekru, poslala je poruku Allāhovom Poslaniku sallallāhu 'alejhi we sellem, pitajući ga šta da radi. On je rekao:* ***"Okupaj se, upotrijebi umetak*** *(uložak)* ***i uđi u stanje ihrāma".*** [87]
Od Ibn Abbāsa se prenosi da je Allāhov Poslanik, sallallāhu 'alejhi we sellem, rekao:

[86] tj. ihrām za muškarca uključuje više ograničenja nego onaj za žene i zato se za njega više nagrađuje
[87] hadīs je zabilježio Muslim

***"Žena koja je u nifāsu i žena koja je u hajzu, ako se njihova krv pojavi za vrijeme hadždža – treba da uđu u ihrām i da obave sve obrede, osim tawāfa*** *(oko Allāhove)* ***Kuće"***. [88]
Allāhov Poslanik, sallallāhu 'alejhi we sellem, je naredio 'Ā'iši, neka je Allāh zadovoljan njome, da se okupa u vrijeme kada je činila nijet za hadždž dok je bila u hajzu."

Mudrost iza uzimanja gusula od strane žene koja je u hajzu i žene koja je tek rodila, kada ulazi u stanje ihrāma, je zbog higijene i otklanjanja neprijatnih mirisa, da ona ne bi smetala drugim ljudima kada se oni okupljaju. I također da umanji njenu nečistoću.

Ako se krvarenje hajza ili nifāsa desi dok je ona u stanju ihrāma, to neće naštetiti njenom ihrāmu. Ona ostaje u ihrāmu i ostaje dalje od zabrana ihrāma. Ove žene ne obavljaju tawāf oko Ka'be sve dok ne postanu čiste od hajza ili nifāsa, i dok se ne okupaju. Ako dođe dan 'Arefāta, a one još nisu povratile svoju čistoću, a obukle su ihrām za umru (imajući nijjet da obnove ihrām za hadždž) – onda one trebaju obući ihrām za hadždž i pridružiti ga 'umri, pa da to tako postane kao kombinovani (qirān) hadždž.

Dokaz za ovo je da je 'Ā'iša, Allāh bio zadovoljan njome, bila u hajzu nakon što je obukla ihrām za 'umru. Allāhov Poslanik, sallallāhu 'alejhi we sellem, je došao do nje dok je plakala, pa je rekao:
***"Zašto plačeš, da nisi hajzu?,***
Ona je odgovorila:
*''Da''*.
On je rekao:

---

[88] hadīs bilježi Ebū Dāwūd

***"To je nešto što je Allāh odredio i naredio Ādemovim kćerima, pa nastavi i čini sve što hadžija čini, samo nemoj činiti tawāf oko Ka'be"***. [89]

U hadīsu Džābira stoji:
*''Allāhov Poslanik, sallallāhu 'alejhi we sellem, je došao do 'Ā'iše, Allāh bio zadovoljan njome, našao je kako plače i rekao joj:*
***"Šta je s tobom?"***,
*Ona je rekla:*
*''Ja sam ušla u mjesečni period, a ljudi su upravo napustili stanje ihrāma, a ja nijesam učinila tawāf oko Kuće. Ljudi sada idu na hadždž, a ja ne mogu ići.''*
*Pa je Allāhov Poslanik, sallallāhu 'alejhi we sellam, rekao:*
***"To je nešto što je Allāh odredio kćerkama Ādemovim, zato se okupaj i obuci ihrāme za hadždž."***
*'Ā'iša, Allāh bio zadovoljan njome, je učinila tako i bila je prisutna na svim mjestima okupljanja, sve dok se njen hajz nije završio, a onda je učinila tawāf oko Kuće i učinila sa'j između Saffe i Merwe. Allāhov Poslanik, sallallāhu 'alejhi we sellem, joj je onda rekao:*
***"Sada su tvoj hadždž i 'umra kompletni."***

Ibn Qajjim je rekao u ''*Tehzib es-sunne*'' (2/303):

"Sahīh hadīsi su jasni u tome da je ona prvo obukla ihrāme za 'umru, a onda joj je, kada je dobila hajz, Allāhov Poslanik, sallallāhu 'alejhi we sellem, naredio da obuče ihrām za hadždž, tako da je ona postala qārin (ona koja kombinuje hadždž i 'umru u isto vrijeme), i zato što joj je Allāhov Poslanik, sallallāhu 'alejhi we sellem, rekao:
***"Tvoj tawāf Kuće i sa'j između Safe i Merwe je dovoljan za tvoj hadždž i umru"***."

---

[89] hadīs su zabilježili Buhārī i Muslim

**5. Šta žena treba učiniti u vrijeme kada ulazi u ihrām?**

Ona čini sve što i muškarac čini, u pogledu kupanja i čišćenja, skraćivanja noktiju i kose, kao što je potrebno, i otklanjanje neprijatnih mirisa, tako da neće imati potrebu da to čini za vrijeme ihrāma, kada će joj činjenje ovih radnji biti zabranjeno. Ako nema potrebu da učini bilo šta od ovih stvari, onda ona neće to učiniti, jer nisu dio bilo koje specijalne dužnosti ihrāma. Onda nema štete za nju da namiriše svoje tijelo parfemom, koji nema oštar miris.

Ovo je potvrđeno hadīsom 'Ā'iše, Allāh bio zadovoljan njome:
''*Išli smo sa Allāhovim Poslanikom, sallallāhu 'alejhi we sellem, i stavljali smo misk (miris) na naša čela u vrijeme ihrāma. Ako bismo se znojile, miris bi se cijedio na naša lica, a Allāhov Poslanik, sallallāhu 'alejhi we sellem, bi to vidio i ne bi nam to zabranio*'' [90].

Šewkāni je rekao u djelu ''*Nejlul-ewtār*'' (5. tom, 12. str.):

"Njegovo prećutno odobravanje ukazuje na dozvoljenost, jer on nije prećutkivao stvari koje su pogrešne".

**6. U vrijeme činjenja nijjeta za ihrām, žena skida svoju burku i svoj niqāb, ako ih je inače nosila i prije ihrama.** Oboje su velovi (koprene) koje prekrivaju lice, koje imaju dvije rupe za oči kroz koje žena može vidjeti.

Ovo je potvrđeno riječima Allāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem:
***"Žena u hadždžu ne treba da nosi niqāb"***. [91]

[90] hadīs je zabilježio Ebū Dāwūd
[91] hadīs je zabilježio Buhārī

Burka je deblja i gušća nego niqāb (zato se ovaj hadīs odnosi i na nju). Žena skida sve što ima na svojim šakama kao što su njene rukavice, ako ih je nosila prije ihrāma. Ona treba prekriti lice nečim drugim, mimo niqāba ili burke, stavljanjem svog prekrivača za glavu ili platna, kada je na mjestu, gdje je ljudi koji joj nijesu mahremi mogu vidjeti. Također ona treba prekriti svoje šake bez korišćenja rukavica, omotavajući (prekrivajući) ih nekom vrstom odjeće, jer su lice i njene šake jedno od dijelova tijela koje moraju biti sakriveni od ljudi, za vrijeme ihrāma i van ihrāma.

Ibn Tejmijje je rekao:

"Što se tiče žene, ona je (cijela) awret, i zbog ovog joj je dozvoljeno da oblači odjeću koja će je prekriti (sakriti) i dozvoljeno joj je da traži senku u njenoj nosiljci na kamili. Međutim, Allāhov Poslanik, sallallāhu 'alejhi we sellem, joj je zabranio da nosi niqāb ili rukavice. Rukavice su prekrivač napravljen specijalno za šake, ali dozvoljeno joj je idžmā'om učenjaka da prekrije svoje lice bilo čime što ne dolazi u kontakt sa njenim licem. A ako to dođe u kontakt sa njenim licem, ispravan propis je da je i to dozvoljeno.
Ženi nije obaveza da odmiče prekrivač sa svoga lica svojom rukom, komadom drveta ili nečim sličnim, zato što Allāhov Poslanik, sallallāhu 'alejhi we sellem, nije napravio razliku između njenog lica i njenih šaka. Oboje se tretiraju kao tijelo čovjeka (muškarca), a ne kao njegova glava. Žene Allāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem, su dozvoljavale da odjeća pada na njihova lica, bez obzira na činjenje praznine između prekrivača i njihovih lica. Nije prenešeno ni od jednog od učenjaka da je Allāhov Poslanik, sallallāhu 'alejhi we sellem, rekao da se ihrām žene tiče njenog lica. A ovo je zapravo izjava nekih od selefa."

Ibn Qajjim je rekao u djelu ''*Tahdhīb es-sunen*'' (2. tom, 350. str.):

"Nije prenešena nijedna izjava od Allāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem, u vezi ženinog otkrivanja njenog lica u vrijeme njenoga ihrāma, osim zabrane nošenja rukavica i niqāba.
Prenosi se od Esme, Allāh bio zadovoljan njome, da je ona prekrivala svoje lice dok je bila u stanju ihrāma.
'Ā'iša, Allāh bio zadovoljan njome, je rekla:
*"Jahači su nam se približavali kada smo bile u društvu Allāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem, dok smo bile u stanju ihrāma. Ako bi došli blizu nas, mi bi smo spustile džilbābe sa naših glava na naša lica, a kada bi prošli, mi smo ih otkrili"*." [92]

Stoga, sestra muslimanka u stanju ihrāma treba biti svjesna da joj nije dozvoljeno da prekriva svoje lice i šake stvarima koje su skrojene da pokazuju oblike (konture) njihovih tijela, posebno niqāb i rukavice. Ona također treba znati da joj je obaveza da svoje lice i svoje šake od ljudi koji joj nijesu mahremi – sakrije himārom, odjećom, prekrivačem ili nekim sličnim stvarima, i da nema dokaza za stavljanje bilo čega što će podići prekrivač sa njenog lica, kao što je komad drveta, turban ili nešto slično.

**7. Ženi je dozvoljeno da nosi** (obuče) **bilo koju žensku odjeću koju želi, koja nije atraktivna i koja ne liči odjeći muškaraca, niti je pripijena** (priljubljena)**, pokazujući dimenzije njenih udova, niti onu koja je transparentna, onu koje ne prikriva šta je ispod nje, niti previše kratku, koja ne prekriva njene noge ili šake, već – umjesto toga – mora biti obilna, debela i široka.**

Ibn el-Munzir je rekao, kao što je navedeno u djelu ''*El-Mugnī*'' (3. tom, 328. str.):

"Postoji idžmā' među učenjacima da žena u ihrāmu može obući košulju, prsluk, vrećaste hlače (pantalone), himār i kožne čarape."

---

[92] Ebū Dāwūd je ovo spomenuo

Ona ne treba da nosi posebnu boju (kao što je zelena), već umjesto toga može da nosi bilo koju boju koju želi, od bojā koje su specifične za žene, kao što je tamno crvena, zelena ili crna. Također joj je dozvoljeno da mijenja ove boje ako želi.

**8. Sunnet joj je da, nakon što je ušla u stanje ihrāma, izgovara telbiju dovoljno glasno da čuje sama sebe.**

Ibn 'AbdulBerr je rekao, kao što je navedeno u djelu ''*El-Mugnī*'' (3. tom, 330. i 331. str.):

> "Postoji idžmā' među učenjacima da je ženi *sunnet* da ne podiže svoj glas. Umjesto toga, ona telbiju treba izgovarati dovoljno glasno da čuje sama sebe.
> *Mekrūh* joj je da podiže svoj glas zbog fitne koju može prouzrokovati i iz ovog razloga joj nije sunnet da izgovara ezān ili iqāmet, i sunnet joj je, u cilju da upozori imāma, samo da pljesne svojim rukama, a ne da podiže svoj glas čineći slavljenje Allāha [93] (kao što je to za muškarce)".

**9. Obaveza joj je da se čitava pokrije u tawāfu, da spusti svoj glas, da obori svoj pogled i da se ne gura** (tiska) **sa muškarcima, naročito kod *hadžerul-esweda*** (crnog kamena) **i kod *jemenskog ugla*.**

Bolje joj je da obavi svoj tawāf sa najdalje tačke, dalje od Kuće (Ka'be) bez sudaranja sa ljudima, nego da čini tawāf blizu Ka'be, tako se gurajući sa ljudima. Ovo je zato što je guranje sa ljudima harām zbog fitne koju ona prouzrokuje.

Što se tiče dolaska i približavanja Ka'bi i ljubljenja kamena, ova djela su za nju sunnet, ako joj je lahko da ih obavi. Harām djelo ne treba biti počinjeno u cilju da bi se izvršilo sunnet djelo. Umjesto toga, u ovoj situaciji, djelo joj

[93] govoreći: ''*SubhanAllāh*'' (napomena prevodioca)

nije sunnet. Ovo je zato što je njoj u ovoj situaciji sunnet – da pokaže ka crnom kamenu, ako prolazi pored njega.

Imām Newewī je naveo u djelu ''*El-Medžmū*' '' (8. tom, 37. str.):

"Naši drugovi (učenjaci) kažu: "Nije mustehabb ženi da poljubi kamen ili da ga dodirne, osim ako je zona tawāfa prazna, noću ili u drugim vremenima, zbog fitne koju žena prouzrokuje i fitne koja njoj može naškoditi"."

U djelu ''*El-Mugnī*'' (3. tom, 331. str.) stoji:

"I mustehabb je za ženu da obavi tawāf noću zato što je to bolje prikriva i manja je gužva, i takođe joj je u to doba moguće da dođe bliže Kući i da dodirne kamen".

**10. U djelu *"El-Mugnī"*** (3. tom, 394. str.) **stoji:**

**"I tawāf žene i njen sa'j se obavljaju hodom.** Ibnul-Munzir je rekao: "Postoji idžmā' među učenjacima da nema *džoginga* (laganog trčanja) za žene ni u tawāfu oko Kuće, niti između Safe i Merwe, i one ne trebaju otkrivati desno rame za vrijeme tawāfa, kao što to muškarci čine. Razlog za ova dva djela je da se učini manifestacija snage, a ovo se ne namjerava u slučaju žena. Umjesto toga, ono što se od nje traži je prikrivanje, a ako bi ona poskakivala ili otkrila svoje rame, ona bi time sebe prikazala (ispoljila)."

**11. Šta žena u hajzu mora, a šta ne smije da učini od djelā hadždža dok ponovo ne zadobije čistoću?**

Žena u hajzu treba da obavi sva prava hadždža, uključujući ihrām, stajanje na 'Arefātu, provođenje noći na Muzdelifi i gađanje kamenčićima na džemretima. Ona ne treba obaviti tawāf oko Kuće sve dok se ne vrati u stanje čistoće,

zbog riječi Allāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem, 'Ā'iši, neka je Allāh zadovoljan njome, u vrijeme njenog hajza: ***"Čini sve što hadžija čini, ali nemoj činiti tawāf oko Kuće dok se ne povratiš u stanje čistoće"***. [94]

U drugoj predaji od Muslima:
***"Čini sve što i hadžija čini, ali ne obavljaj tawāf oko Kuće sve dok se ne okupaš"***.

Eš-Šewkāni je rekao u djelu ''*Nejlul-ewtār*'' (5. tom, 49. str.):

> "Ovaj hadīs je jasan po pitanju zabrane ženi u hajzu da čini tawāf sve dok krv ne prestane i dok se ona ne okupa. Izjava zabrane zahtjeva poništenje, pa je tako tawāf žene u hajzu nevalidan (neispravan). Ovo je stav većine učenjaka. Ona ne čini sa'j između Safe i Merwe, jer sa'j nije validan, osim ako se desi nakon tawāfa. Jer, Allāhov Poslanik, sallallāhu 'alejhi we sellem, nikada nije učinio sa'j osim da ga učini nakon tawāfa."

Imām Newewī je rekao u djelu ''*El-Medžmū'* '' (8. tom, 82. str.):

> "Pitanje: Ako osoba učini sa'j prije tawāfa. Njen sa'j nije ispravan po našem mišljenju, a ovo je i stav većine učenjaka. Mi smo već spomenuli da je El-Māwerdī spomenuo idžmā' učenjaka na ovu temu, i to je mezheb Mālika, Ebū Hanīfe i Ahmeda. Ibnul-Munzir je naveo 'Atā'a i neke od učenjaka ehlul-hadīsa, koji kažu da je (tako obavljen sa'j) ipak ispravan. Naši drugovi ovo pripisuju 'Atā'u i Dāwūdu."

Naš dokaz je da je Allāhov Poslanik, sallallāhu 'alejhi we sellem, obavljao sa'j jedino nakon tawāfa i on je rekao:
***"Uzmite svoje obrede hadždža od mene"***.

---

[94] muteffekun 'alejhi

U vezi hadīsa od Ibn Šurejka, ashāba, u kome on kaže: *''Došao sam s Allāhovim Poslanikom, sallallāhu 'alejhi we sellem, da obavim hadždž i ljudi su mu dolazili da bi ga pitali pitanja. Neki su govorili:*
*''O Allāhov Poslaniče, učinio sam sa'j prije tawāfa'',*
*ili:*
*''Odložio sam ovo ili ovo'',*
*ili:*
*''Učinio sam ovo ili ovo prije drugoga'',*
*a on bi odgovarao:*
***''Nema grijeha u ovim** (ovako učinjenim) **djelima. Grijeh ima samo onaj čovjek koji nepravedno okleveta** (povrijedi čast) **muslimana. Taj je onaj koji je propao i koji je prouzrokovao štetu.''*** [95]

Tumačenje ovoga hadīsa jeste ono što su El-Hattābī i ostali rekli, da riječi:
*''Učinio sam saj prije tawāf a'',*
znače:
*''Učinio sam saj nakon tawāful-qudūma, a prije tawāful-ifāde''.*

Naš šejh, Muhammed el-Emīn eš-Šenqītī je u svom tefsiru ''*Adwā'ul-bejān*'' rekao (5. tom, 252. str.):

> ''Znaj da je većina učenjaka na stavu da sa'j nije prihvaćen, osim samo nakon tawāfa. Tako da, ako osoba obavi sa'j prije tawāfa – neće joj biti primljen po stavu većine učenjaka, uključujući četiri imāma. El-Māwerdī i drugi su preneli idžmā' učenjaka na ovu temu''.

Onda je on naveo prethodno spomenute riječi Newewija i njegov odgovor na hadīs Ibn Šurejka, i tada je rekao:

---

[95] hadīs je zabilježio Ebū Dāwūd sa sahīh senedom. Svi ovi prenosioci su prenosioci koji se nalaze u Buhārīji i Muslimu, osim Usame ibn Šurejka, ashāba

"Njegove riječi: *"Prije nego sam učinio tawāf"*, znače *tawāful-ifāda* koji je stub hadždžskih obreda i ovo ne negira da je on učinio *sa'j* nakon *tawāful-qudūma*, koji nije jedan od hadždžskih ruknova".

U djelu ''*El-Mugnī*'' (5. tom, 240. str.) stoji:

"Sa'j slijedi za tawāfom i nije ispravan osim ako tawāf dođe prije njega. Sa'j prije tawāfa nije prihvaćen i to je stav Mālika, Šāfi'ije i učenjaka koji priznaju qijās kao dokaz.
'Atā' kaže: "Dozvoljeno je".
Od Ahmeda se prenosi: "Dozvoljeno je ako osoba zaboravi. Ako osoba to uradi svjesno i namjerno sa ciljem, ovaj sa'j nije dozvoljen, zato što je Allāhov Poslanik, sallallāhu 'alejhi we sellem – kada je upitan o sa'ju koji prethodi tawāfu, ako je osoba bila neznalica o tome ili je zaboravila – rekao: ***"Nema štete"***. Poenta prvog stava je da je Allāhov Poslanik, sallallāhu 'alejhi we sellem, zapravo obavio sa'j nakon svog tawāfa i rekao:
***"Uzmite svoje hadždžske obrede od mene"***."

Tako je jasno od onoga što je prethodilo da hadīs koji koriste oni koji kažu da je sa'j prije tawāfa prihvatliv – nije dokaz za ovo, jer on ima jedno ili dva tumačenja.

On se ili tiče onoga koji je obavio sa'j prije tawāful-ifāda, a već je obavio s'aj za tawāful-qudūm, pa taj sa'j zapravo i dolazi nakon tawāfa, ili se odnosi na osobu koja ne zna ili na zaboravnu osobu, a ne uključuje osobu koja to uradi svjesno.

Ja sam se mnogo zadržao na ovoj temi zato što danas postoje mnogi koji izdaju fetwe u kojima se kaže da je dozvoljeno obaviti sa'j prije tawāfa u svakoj situaciji, neka nam Allāh pomogne.

**Napomena**:

1. Ako je žena obavila tawāf i prije završetka počela menstruirati – u ovoj situaciji ona treba obaviti sa'j, jer čistoća nije uslov za sa'j.

U djelu ''*El-Mugnī*'' (5. tom, 246. str.) stoji:

"Većina učenjaka su mišljenja da čistoća nije uslov za validnost (ispravnost) sa'ja između Safe i Merwe".
Među onima koji su ovo rekli su: 'Atā', Mālik, Šāfi'ī, Ebū Thewr i oni koji prihvataju *qijās* (analogiju) kao dokaz.
Ebū Dāwūd kaže:
"Ja sam čuo Ahmeda kako kaže: Ako žena obavi tawāf (oko Allāhove) Kuće, a onda menstruira, ona čini sa'j između Safe i Merve, a onda odlazi".
Prenosi se od 'Ā'iše, Allāh bio zadovoljan njome, i od Ummu Seleme, Allāh bio zadovoljan njome, da su rekle:
*"Ako žena obavlja tawāf Kuće, a onda obavlja dva rekata tawāfa, onda menstruira, onda treba obaviti saj između Safe i Merwe"*. Prenešeno od El-Ethema".

2. Dozvoljeno je ženama da napuste Muzdelifu zajedno sa slabim i bolesnim osobama nakon polovine noći i da bace kamenčiće na *džemretul-'aqabi* stigavši na Minu, zbog straha od gužve.

El-Muweffaq je rekao u djelu ''*El-Mugnī*'' (5. tom, 286. str.):

"Nema štete (grijeha) za slabe i za žene da napuste ranije. Među onima koji su puštali slabe iz svojih porodicā da odu ranije bio je 'AbdurRahmān ibn 'Awf i 'Ā'ša, Allāh bio zadovoljan njima. Ovo je bio i stav 'Ata'a, eth-Thewrija, Šāfi'ije, Ebū Thewra i onih koji uzimaju *qijās* kao dokaz, i ne znamo za bilo kakvo neslaganje u pogledu ovog stava.

Drugi razlog je zato što ovo im je ovo lakše i ovo ih lišava teškoća u gužvi i u skladu je sa djelom njihovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem".

Imām Šewkānī je rekao u djelu ''*Nejlul-ewtār*'' (5. tom, 70. str.):

"Dokazi ukazuju da je vrijeme za bacanje kamenčića za one koji nemaju opravdanje – nakon izlaska sunca".
Međutim, onoma koji imaju opravdanje, kao što su to žene ili drugi, poput slabih – dozvoljeno je da ovo bacanje kamenčića obave prije toga".

Imām Newewī je rekao u djelu ''*El-Medžmū'* '' (8. tom, 125. str.):

"Šāfi'ī i drugovi su rekli: "Sunnet je pustiti slabe i ostale, od ženā i drugih – da napuste ranije Muzdelifu prije zore, a nakon pola noći, da odu na Minu i da bace kamenčiće na *džemretul-'aqabi* prije gužvanja ljudi"."

Onda je on spomenuo hadīse koji na ovo ukazuju.

3. Za hadždž i 'umru, žena treba da skrati svoju kosu sa krajeva svojih pramenova (uvojaka), oko dužine *ummulah.* Nije joj dozvoljeno da obrije svoju glavu. *Ummulah* je zadnji članak ili zglob prsta ka njegovom vrhu.

U djelu ''*El-Mugnī*'' (5. tom, 310. str.) stoji:

"Ženi je propisano da skrati svoju kosu bez brijanja glave i nema razilaženja među islamskim učenjacima u vezi ovoga.
Ibnul-Munzir je rekao: "Postoji idžmā' (konsenzus) učenjaka na ovome. To je zato što je brijanje u ovom slučaju – sakaćenje (izvitoperivanje)".
Ibn Abbās, Allāh bio zadovoljan njime, je rekao:

*"Allāhov Poslanik, sallallāhu 'alejhi we sellem, je rekao:*
***"Žene ne trebaju brijati svoje glave. Umjesto toga, one trebaju skratiti svoju kosu"*. "** [96]
Od 'Alija, Allāh bio zadovoljan njime, se prenosi da je rekao:
*"Allāhov Poslanik, sallallāhu 'alejhi we sellem, je zabranio ženi da brije svoju glavu"*. [97]
Ahmed je imao običaj da kaže:
"Od svake pletenice kose treba da bude skraćena dužina vrha prsta".
I ovo je izjava Ibn 'Umera, Šāfije, Ishāqa i Ebū Thewra.
Ebū Dāwūd je rekao:
"Čuo sam Ahmeda, kada je bio upitan o ženi koja skrati kosu sa svih strana svoje glave, da je rekao:
"Da, ona skupi svoju kosu na vrh svoje glave, a onda otkine sa krajeva svoje glave koliko je dužina vrha prsta"."

Imām Newewī je rekao u djelu ''*El-Medžmū'* '' (8. tom, 150.-154. str.):

"Postoji idžmā' učenjaka da je ženi naređeno da ne brije svoju glavu. Umjesto toga, ona treba skratiti svoju kosu, jer je brijanje u ovom slučaju novotarija i sakaćenje (unakaživanje)".

4. Ako je žena u hajzu gađala kamenčićima na *džemretul-'aqabi* i skratila svoju kosu, onda je ona slobodna od ograničenja stanja ihrāma i stvari koje su joj bile zabranjene – postaju joj ponovo dozvoljene, izuzev što ona (i dalje) ne može imati seksualni odnos sa svojim mužem, tako da mu ona ne treba dati pristupa sve dok ona nije obavila tawāful-ifāda oko (Allāhove) Kuće. A ako joj se desi da ima odnos sa njime u toku ovog perioda, onda mora platiti fidju (iskupninu). A to je da žrtvuje jednu životinju od roda ovaca u Mekki i da podijeli meso među siromašnim stanovnicima Mekke. Ovo je propis,

[96] hadīs je zabilježio Ebū Dāwūd
[97] hadīs je zabilježio Et-Tirmidhī

jer se taj odnos desio nakon prvog oslobađanja od strane ihrāma. [98]

5. Ako bi žena dobila menstruaciju nakon tawāful-ifāda, onda bi mogla da putuje gdje god želi i obaveza tawāful-wedā' (oproštajnog tawāfa) se ne odnosi na nju.

Ovo je potvrđeno hadīsom 'Ā'iše, neka je Allāh zadovoljan njome, u kome je ona rekla:
''*Safijja bint Hujejj je dobila hajz nakon što je obavila tawāful-ifāda.*''
Priča dalje 'Ā'iša, Allāh bio zadovoljen njome:
''*Obavijestila sam o tome Allāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem, pa je on rekao:*
***"Hoće li nas ona zadržati"****?*
*Ja sam rekla:*
''*O Allāhov Poslaniče, ona je već obavila tawāful-ifāda oko Kuće, a onda je, nakon toga, dobila hajz*''.
*A onda je on rekao:*
***"Onda ona može otići** (napustiti)**"**.* '' [99]

Prenosi se od Ibn 'Abbāsa, neka je Allāh zadovoljan njime, da je rekao:
''*Ljudima je bilo naređeno da učine tawāf oko Kuće kao njihov zadnji kontakt sa Kućom, osim ženā u hajzu, kojima je bila dana dozvola (da napuste Mekku bez tawāful-wedā'a).* [100]

Od njega se takođe prenosi da je Allāhov Poslanik, sallallāhu 'alejhi we sellem, dozvolio ženama u hajzu da

---

[98] A ne nakon drugog, kompletnog oslobađanja, kada joj (tek nakon njega) odnos sa njenim mužem ponovo postaje dozvoljen (napomena prevodioca)
[99] muteffekun alejhi
[100] muteffekun alejhi

napuste prije nego što su učinile tawāf (el-wedā'), ako je ona već obavila tawāful-ifāda. [101]

Imām Newewī je rekao u djelu ''*El-Medžmū'* '' (8. tom, 218. str.):

"Ibnul-Munzir je rekao: "Ovo je stav većine učenjaka, uključujući Mālika, El-Ewzā'ija, eth-Thewrija, Ishāqa, Ebū Thewra, Ebū Hānife i drugih"."

U djelu ''*El-Mugnī*'' (3/461) stoji:

"Ovo je stav većine učenjaka regija (predjela)… Pravilo za ženu koja je u nifāsu jeste isto kao i za ženu koja je i hajzu, jer su propisi nifāsa isti kao propisi hajza u pogledu obaveznosti ili neobaveznosti vjerskih dužnosti."

6. Mustehabb je ženi da posjeti mesdžid Allāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem, sa ciljem da tamo obavi namāz i da zikri (spominje Allāha), mada joj nije dozvoljeno da posjeti grob Allāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem, jer joj je zabranjeno da posjećuje grobove.

Šejh Muhammed bin Ibrāhīm āluš-šejh (bivši muftija Saudijske Arabije) je rekao u svojoj ''Zbirci fetwi'' (3. tom, 239. str.):

"Ispravan stav u vezi ovog pitanja je da je ženama zabranjeno posjećivanje qabura Allāhovog Poslanika, sallallāhu ‘alejhi we sellem, iz dva razloga:

a) općenitost dokaza. Ako je zabrana izgovorena uopćeno (generalno), onda nikome nije dozvoljeno da napravi izuzetak za nešto iz ove opće primjenjivosti, osim ako za to ima dokaz;

---

101 hadīs je zabilježio imām Ahmed

b) razlog iza ovog pravila je takođe nađen u ovom slučaju (tj. razlog zašto ženama nije dozvoljeno da posjećuju grobove se takođe primjenjuje na qabur Allāhovog Poslanika, sallallāhu ‘alejhi we sellem)."

Šejh 'Abdul'Aziz ibn Bāz je rekao u svom vodiču za hadždž, kada je pisao u vezi posjećivanja qabura Allāhovog Poslanika, sallallāhu ‘alejhi we sellem, od strane osobe koja posjećuje Dva Sveta Hrama:

"Ova posjeta je bila naređena jedino muškarcima. A što se tiče žena, njima nije dozvoljeno da posjećuju qaburove kao što je prenešeno da je Allāhov Poslanik, sallallāhu 'alejhi we sellem, prokleo žene koje posjećuju qaburove i one koji grade turbeta (mauzoleje) i mesdžide na qaburovima.
Što se tiče cilja da se ide u Medinu da bi se klanjalo u džamiji Allāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem, da bi se tamo zikrilo i druge stvari koje su dozvoljene u svim mesdžidima – tada je dozvoljeno za oboje, i za ženu i za muškarca."

## Deveto poglavlje

## PROPISI KOJI SE ODNOSE NA BRAK I RAZVOD

Allāh je rekao:

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجاً لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآياتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ

**"A od Njegovih znakova je i to što je od vas stvorio žene da se uz njih smirite, i to što je između vas stvorio ljubav i samilost. Zaista su u tome dokazi za one koji razmišljaju".** [102]

Za žene je rekao:

وَأَنْكِحُوا الْأَيَامَى مِنْكُمْ وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَإِمَائِكُمْ إِنْ يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ

**"I ženite neoženjene i udavajte neudate, i čestite robinje i robove svoje. A ako su oni siromašni, Allāh će ih opskrbiti iz Njegove dobrote. Allāh je dobar i sve dobro zna".** [103]

Imām Ibn Kethīr je, komentarišući ovaj ajet, rekao:

"Ovo je naređenje za brak. Neki od učenjaka su rekli da se ovo naređenje važi za svaku osobu koja je sposobna da to učini. Oni su takođe koristili kao dokaz hadīs Allāhovog Poslanika, sallallāhu ‘alejhi we sellem, i njegove riječi:
***"O skupino mladića! Ko god je od vas sposoban da se oženi – neka se oženi, jer to štiti pogled i moral, a ko god nije***

[102] sūra er-Rūm, 21. ājet
[103] sūra en-Nūr, 32. ājet

***sposoban da se oženi – onda neka posti, jer mu je u tome štit"***. [104]

A onda je on spomenuo da je brak jedan od uslova postizanja bogatstva, koristeći kao dokaz Allāhove riječi:

إِنْ يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ

**"A ako su oni siromašni, Allāh će ih opskrbiti ih iz Svoje dobrote".** [105]

On je spomenuo da je Ebū Bekr es-Siddīq, Allāh bio zadovoljan njime, rekao:
''*Pokori se Allāhu u onome što ti je On naredio u vezi braka, a On će ispuniti Svoje obećanje tebi u pogledu opskrbe (bogaćenja)*''.

Prenosi se od Ibn Mes'ūda, Allāh bio zadovoljan njime, da je rekao:
''*Traži bogatstvo (opskrbu) preko braka. Allāh je rekao:*

إِنْ يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ

''**A ako su oni siromašni, Allāh će ih opskrbiti iz Svoje dobrote".** [106]

Ovo je zabilježio Ibn Džerīr, a El-Begāwī je prenio sličnu izjavu od 'Umera, Allāh bio zadovoljan njime.

Ibn Tejmijje je u djelu ''*Medžmū'ul-fetāwa*'' (32. tom, 90. str.) rekao:

---

[104] hadīs su zabilježili Buhārī i Muslim od Ibn Mes'ūda, Allāh bio zadovoljan njime

[105] sūra en-Nūr, 32. ājet

[106] sūra en-Nūr, 32. ājet

"Allāh je dozvolio vjernicima da se žene i da se razvode, i da žene razvedene žene, nakon što su bile udate za nekog drugog.
Kršćani su nekima od njih oharāmili da se žene (monasima, opaticama), a onima kojima je brak dozvoljen, učinjen im je razvod harāmom.
Židovi dozvoljavaju razvod, ali ako se razvedena žena uda za drugog muškarca – ona se više nikad ne može udati za prvog muža.
Kršćani nemaju razvod, a Židovi ne dozvoljavaju ponovni brak, nakon što se žena vjenčala za nekog drugog.
Allāh je učinio obje ove stvari – dozvoljenim mu'minima".

Imām Ibn Qajjim je, u knjizi ''*El-Hedī en-Nebewī*'' (3. tom, 149. str.), objašnjavajući koristi polnog odnosa, koji je jedan od ciljeva braka, rekao:

"Razlog za polni odnos jeste da se postignu tri osnovna cilja: Prvi je zaštita loze, porijekla i produžetak vrste sve do kraja vremena koje je Allāh predodredio za ovaj svijet.
Drugi je oslobađanje sjemena koje je štetno, ako ostane u tijelu.
Treće je ispunjavanje želje (udovoljavanje strastima) i uživanje u blagoslovu (bereketu)".

Brak ima velike koristi, od kojih je najveća – zaštita od bluda, i ona pomaže u obaranju pogleda od stvari koje su zabranjene.

On je takođe sredstvo produžetka potomstva, čovječanstva, zaštita loze (porijekla).

Njegove koristi također uključuju postizanje harmonije između brakom spojenih parova, psihološke stabilnosti, kao i uzajamne kooperacije između njih u formiranju čestite familije, koja je jedna od cigli u zgradi muslimanskog društva.

Među koristima je takođe i odgovornost, koju muž preduzima da snadbijeva ženu i da brine o njoj, te odgovornost koju preduzima žena da obavlja kućne poslove i da ispunjava dužnosti njene primarne funkcije u životu.

Nije tačno ono što neprijatelji žene i neprijatelji ljudskog društva izjavljuju – da je žena jednaka sa muškarcem u poslovima van kuće, pa su je tako izveli iz njene kuće i odvojili je od njene prave dužnosti, i učinili da ona obavlja one zadatke koji nisu njeni pravi zadaci, a onda dali drugima njene prave zadatke. Na ovaj način su oni izvršili korupciju i pokvarili porodični sistem, pa je harmonija između muža i žene razbijena, prouzrokujući u mnogim slučajevima razvod ili ostajanje zajedno u nezadovoljstvu i nesreći.

Šejh Muhammed el-Emīn eš-Šenqītī je u svom tefsīru ''*Adwā'ul-bejān*'' (3. tom, 422. str.) rekao:

> "Budi svjestan – Allāh darovao meni i tebi uspjeh u onome što On voli i čime je On zadovoljan – da ova pogrešna i bezvrijedna ideologija koja poziva u izjednačavanje muškog i ženskog u svim pravilima i poljima, ideologija koja je u kontradikciji sa općim razumom, taktičnim iskustvom, božanskom objavom i zakonima Stvoritelja za sobom povlači korupciju i rušenje sistema ljudskog društva koji je jasan svakome, osim onima koje je Allāh oslijepio. Ovo je zato što je Allāh učinio ženu, njenim posebnim karakteristikama, odgovarajuću za određene tipove učešća i sudjelovanja u građenju ljudskog društva, koje čovjek ne može učiniti, kao što je npr. trudnoća, rađanje djece, dojenje, vaspitanje i odgoj djece, kućni poslovi, dnevni zadaci kao što su kuhanje, mlevenje (brašna), metenje (čišćenje) i slične stvari. Ove stvari, koje ona obezbeđuje (doprinosi) za ljudsko društvo u svojoj kući, sklonjena (zaštićena), pridržavajući se kvaliteta časnosti, vrlina i ljudskih kvaliteta, nije manje važna nego što je rad koji čovjek preduzima u cilju sticanja sredstava za život. Tako, lažna tvrdnja zabludjelih neznalica među nevjernicima i onima koji ih slijede – da

žena mora imati potpuno ista prava u poslu i u službi van njene kuće kao što ih ima čovjek, čak i ako u toku svoje trudnoće, svog perioda dojenja i svog postporađajnog krvarenja ona nije sposobna da obavi bilo kakvo djelo koje je teško – postaje očigledna. Ako ona ode na posao, kao i njen muž, onda poslovi u kući ostaju neobavljeni, uključujući brigu o maloj djeci, dojenju djece koja su u toj dobi i pripremanju hrane i pića za muža kada se vrati sa posla. Tada, ako je druga osoba bila unajmljena da obavi ove poslove, onda će ta osoba biti obavezna da bude u toj kući, što je zapravo ista stvar od koje je žena pobjegla, pa će rezultat biti isti. Ovo je dodatak na činjenicu da, kada žena napusti svoju kuću i radi, to vodi do gubljenja osjećaja časti i vjere."

Stoga se sestra muslimanka treba bojati Allāha i ne treba biti zavedena ovim zabluđujućim izjavama, jer je zaista stvarnost situacije žena koje su obmanute ovim neosnovanim tvrdnjama – najbolji svjedok korupcije i destrukcije ovih izgovora. A praktičan primjer je najbolji dokaz.

Sestra muslimanka se truditi da se uda dok je još mlada i čim osjeti potrebu za stupanjem u brak. Ona to ne bi trebala odlagati pod izgovorom da želi nastaviti svoje obrazovanje ili svoju karijeru. Umjesto toga, uspješni brak je njena prava sreća, zadovoljstvo i bolje joj je nego bilo kakvo studiranje ili karijera. Studiranje ili karijera nijesu zamjena za brak, ma kako visok bio njihov nivo (stepen).

Sestra muslimanka treba preduzeti brigu o svojoj kući i odgoju svoje djece, jer je to njena osnovna plodonosna funkcija u životu i ona ne bi trebala tražiti zamjenu za to, jer ništa to ne može zamijeniti.

Ona ne bi trebala propustiti priliku da se uda za pravednog čovjeka, kao što je to Allāhov Poslanik sallallāhu ʻalejhi we sellem rekao:

***"Ako vam dođe čovjek čijom ste vjerom i karakterom*** *(ahlāqom)* ***zadovoljni – onda ga oženite. Ako tako ne učinite, nastaće velika fitna i fesād*** *(nered)* ***na zemlji"*** [107] .

## Uzimanje u obzir ženinog mišljenja u vezi njenog braka

Žena koja treba biti udata može biti od tri vrste. Ona može biti ispod nivoa puberteta i djevica, ili iznad nivoa puberteta i djevica, ili može biti da nije djevica.

Za svaku ženu postoji odvojeno pravilo:

1. Što se tiče djevice ispod nivoa puberteta, ne postoji neslaganje između učenjaka da je njen otac može udati za nekog bez njenoga pristanka i dozvole, pošto njen pristanak u ovom slučaju nije razumljiv (ubjedljiv).

Ovo je zato što je Ebū Bekr es-Siddīq, Allāh bio zadovoljan njime, dao svoju ćerku 'Ā'išu, neka je Allāh zadovoljan njome, u brak kada je bila šest godina stara, a stupila je u odnos kada je imala devet godina starosti. [108]

Imām Šewkāni je rekao u djelu ''*Nejlul-ewtār*'' (6. tom, 128. i 129. str.):

> "Ovaj hadīs je dokaz da je ocu dozvoljeno da oženi svoju ćerku za nekoga prije njenog puberteta".

On je također rekao:

---

[107] hadīs je zabilježio Tirmidhī, koji ga je okarakterisao kao *hasen*, dok ga neke druge predaje podržavaju

[108] hadīs je muttefekun 'alejhi

"U ovome je također dokaz da je djevojci ispod starosti puberteta dozvoljeno da se uda za čovjeka koji je zreo. Imām Buhārī je posvetio poglavlje o ovome i spomenuo hadīs 'Ā'iše, Allāh bio zadovoljan njome, a u *"El-Fethu"* se navodi konsenzus učenjaka po ovom pitanju.

U djelu ''*El-Mugnī*'' (6. tom, 487. str.) stoji:

"Ibnul-Munzir je rekao: "Postoji idžmā' među ljudima znanja od kojih je znanje uzeto da je ocu dozvoljeno da svoju ćerku koja nije dostigla starost do puberteta uda za nekoga ko je odgovarajući"."

Ja kažem: ''U Ebū Bekrovom davanju 'Ā'iše, Allāh bio zadovoljan oboma, za ženu Allāhovom Poslaniku, sallallāhu 'alejhi we sellem, kada je imala šest godina starosti – je najjači odgovor onima koji osuđuju brak mlade djevojke koja još nije dostigla stanje zrelosti (pubertet) za odraslog čovjeka, koji takav brak kude i smatraju ga zlim. Ovo je isključivo zbog njihovog neznanja ili zbog toga što oni žele da izazovu zlo (štetu).

2. A što se tiče djevice koja je iznad stanja puberteta, ona ne može biti udata, osim sa njenim pristankom. A njen pristanak je njena ćutnja, prema hadīsu Allāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem:

***''Djevica ne može biti udata, dok nije dobijena njena dozvola.***

Rekli su ashābi:

''*Allāhov Poslaniče, kako se dobija njena dozvola?*''

Pa je on rekao:

***''Kad ona ćuti*** *(prećutno odobri)* ***''***. [109]

Stoga je neophodno tražiti njen pristanak, pa čak i ako je njen otac taj koji ugovara njen brak, prema najispravnijem zaključku od dva mišljenja učenjaka.

---

[109] hadīs je muteffekun 'alejhi

Ibn Qajjim je rekao u svom djelu ''*El-Hedī*'' (5. tom, 96. str.):

"Ovo je stav većine selefa i mezheb Ebū Hanīfe i Ahmeda po jednoj predaji, i ovo je zaključak kojim mi obožavamo Allāha, i ne vjerujemo ni u jedan drugi. Ovaj stav je u skladu sa postupkom Allāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem, njegovim naređenjem i njegovim zabranama."

3. Što se tiče žene koja nije djevica, ona ne može biti udata sve dok se ne dobije njen pristanak. Njen pristanak, za razliku od pristanka djevice, mora biti verbalan (riječima).

U djelu ''*El-Mugnī*'' stoji (6. tom, 493. str.):

"A što se tiče žene koja nije djevica, mi ne znamo za bilo kakvo neslaganje među učenjacima oko činjenice da je njen pristanak verbalan (riječima). Ovo je potvrđeno prenešenim predajama ili činjenicom da je jezik sredstvo kojim se izražava ono što je u srcu, i to je stvar koja se uzima u obzir u svakoj situaciji koja je uslovljena pristankom."

Ibn Tejmijje je u svom djelu ''*Medžmū'ul-fetāwa*'' (32. tom, 39 i 40. str.) rekao:

"Ni za koga nije prihvatljivo da oženi ženu bez njenog pristanka, kao što je preneseno od strane Allāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem. Ako je prisiljena (natjerana) na udaju – ona nije obavezna da se uda osim ako je djevica ispod starosti puberteta, jer je njen otac može udati i tu se ne traži njen pristanak od nje. A što se tiče žene u stanju polne zrelosti, koja nije djevica – nije dozvoljeno da ona bude udata bez njenog pristanka niti od strane njenog oca, niti bilo kog drugog, prema idžmā'u muslimana (učenjaka). Na isti način, nije dozvoljeno da djevojku koja je u stanju polne zrelosti dā u brak niko drugi, sem njenog oca i njenog djeda, bez njenog pristanka, po idžmā'u muslimana. A što se njenog oca i njenog djeda tiče, poželjno je da oni traže njen

pristanak. Učenjaci su se razišli u pogledu toga da li je njihovo traženje njenog pristanka fard (obaveza) ili mustehabb. A ispravno mišljenje je da je to – obaveza. Obaveza je weliju (staratelju žene) da se boji Allāha kada izabira kome će je dati u brak, i on bi trebao proveriti budućeg muža, da bi ostanovio da li je on odgovarajući ili ne za djevojku, jer on upravlja vjenčanjem u njenu korist, a ne u svoju sopstvenu korist."

## Uslov za welijja (staratelja) u sklapanju braka (vjenčanju) žene

Davanje ženi prava da odabere muža koji joj odgovara ne znači da ona ima potpunu slobodu da se ona uda za koga god ona želi, čak i ako ovo izaziva poteškoću u njenoj porodici i među rođacima. Umjesto toga, ona je ograničena, zadržana od strane svoga welija (staratelja) koji nadgleda njenu odluku, savjetuje je i preduzima obavezu ugovaranja vjenčanja. Ona ne upravlja i ne sklapa brak sāma. Ako ona sklopi bračni ugovor sāma – ugovor je nevalidan (nevažeći). Ovo je potvrđeno hadīsom u ''*Sunenu*'' od 'Ā'iše, Allāh bio zadovoljan njome:
***"Koja se god žena uda bez dozvole svoga welijja (staratelja) – njen brak je nevažeći, njen brak je nevažeći, njen brak je nevažeći"*** [110]
A u četiri ''*Sunena*'' se bilježi da je Allāhov Poslanih, sallallāhu 'alejhu we sellem, rekao:
***"Nema braka, izuzev od strane wellija"***.

Ova dva hadīsa sa istim značenjem dokazuju da brak nije validan bez welijja, zato što negirajuća izjava negira (poništava) validnost (ispravnost) toga djela.

Tirmidhī je rekao: (vidi djelo ''*El-Mugnī*'', 6. tom, 449. str.):

---

[110] Tirmidhī je rekao da je ovaj hadīs *hasen* (dovoljno autentičan da bi bio prihvaćen)

"Stav ljudi od znanja, uključujući 'Umera, 'Alija, Ibn 'Abbāsa, Ebū Hurejru, Allāh bio zadovoljan svima njima, i drugih je uzet iz ovog hadīsa.
Također je prenešeno od učenjaka tabi'īna da su rekli:
*"Nema braka, od strane welijja* (staratelja)*"*.
Ovo je stav Šāfi'ije, Ahmeda i Ishāqa."

## Propis koji se tiče udaranja u def od strane žena u cilju da se oglasi vjenčanje

Mustehabb je ženama da udaraju u def, da bi oglasili i obznanili vjenčanje. Ovo se treba desiti samo među ženama i ne smije biti spojeno sa muzikom, instrumentima i ženskim pjevanjem (glasom). Nema štete da žene recituju ili pjevaju poeziju u ovoj prilici, sve dok ih muškarci ne mogu čuti.

Allāhov Poslanik, sallallāhu 'alejhi we sellem, je rekao: ***"Razlika između onoga što je halāl i onoga što je harām jeste udaranje u def i podizanje glasova za vrijeme vjenčanja"***. [111]

Šewkāni je rekao u djelu ''*Nejlul-ewtār*'' (6. tom, 200. str.):

"Ovo potvrđuje da je za vrijeme vjenčanja dozvoljeno udarati u def i podizati glasove sa riječima", na primjer: *"došli smo vam, došli smo vam"* itd., međutim ne melodičnim tonovima koje bude i raspiruju zle strasti i sadrže opise ljepote, grijeha i konzumiranja opijajućih sredstava. Jer, zaista ove stvari su harām za vrijeme vjenčanja, kao što su harām u svako doba, i isti propis se primjenjuje za sve oblike i vrste zabave koji su harām."

Sestra muslimanka ne treba trošiti svoj novac kupujući dragulje (nakit) ili specijalnu odjeću za ceremoniju vjenčanja,

---

[111] hadīs su zabilježila petorica autora zbirki hadīsa (Ahmed, Ebū Dāwūd, Nesā'ī, Tirmidhī i Ibn Mādže), a Tirmidhī ga je ocijenio kao *hasen*

jer je ovo vid rasipanja koje je Allāh zabranio kao što nas je On obavijestio da Allāh ne voli one koji ovo čine.

Allāh je rekao:

وَلا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ

**"I ne rasipajte, jer zaista Allāh ne voli one koji rasipaju"** [112]

Stoga ona mora biti štedljiva, a ne da bude rasipnica.

## Ženina pokornost njenom mužu i zabrana njene nepokornosti njemu

Obaveza je ženi muslimanki da se pokorava svome mužu u onome što je halāl.

Ebū Hurejre, Allāh bio zadovoljan njime je rekao: ''*Allāhov Poslanik, sallallāhu 'alejhi we sellem, je rekao:*
***'Ako žena klanja pet namāza, čuva svoju čast i pokorava se svome mužu – ući će u džennet na koja god vrata bude željela'***''. [113]

Od Ebū Hurejre, Allāh bio zadovoljan njime, se prenosi da je Allāhov Poslanik, sallallāhu 'alejhi we sellem, rekao:
***"Nije dozvoljeno ženi da posti*** *(dobrovoljni post)* ***dok je njen muž prisutan, osim ako ima njegovu dozvolu i ona nikome ne smije dozvoliti da uđe u njegovu kuću, osim ako ima njegovu dozvolu"***. [114]

---

[112] sūra el-En'ām, 141. ājet
[113] hadīs je zabilježio Ibn Hibbān u svom ''*Sahīhu*''
[114] hadīs su zabilježili Buhārī i Muslim

Od Ebū Hurejre, Allāh bio zadovoljan njime, se prenosi da je rekao:
''*Allāhov Poslanik sallallāhu 'alejhi we sellem, je rekao:*
***"Ako čovjek traži od svoje žene da ode u postelju sa njim, a ona ne ode sa njim, i on provede noć srdit ljut na nju – meleki je proklinju sve do jutra"***. '' [115]

A u predaji Buhārīje i Muslima, Allāhov Poslanik sallallāhu 'alejhi we sellem, je rekao:
***"Tako mi Onoga u Čijoj je Ruci moja duša, kada čovjek pozove svoju ženu u svoju postelju, a ona ga odbije, Onaj Koji je iznad nebesa je srdit na nju sve dok njen muž ne postane zadovoljan njome"***.

Među prāvima muža kod njegove žene je i to da ona brine o kući i da ne izlazi iz nje, osim ako za to ima dozvolu od njega.

Allāhov Poslanik, sallallāhu 'alejhi we sellem, je rekao:
***"Žena je pastir u kući svoga muža i biće pitana za svoje stado"***. [116]

Među njegovim prāvima nad njom je i to da ona obavlja kućne poslove i da ga ne primorava da unajmi služavku, što može izazvati i predstavljati problem (fitnu) za njega i izložiti njega i njegovu djecu opasnosti.

Ibn Tejmijje je rekao u svom djelu ''*Medžmū'ul-fetāwa*'' (32. tom, 260. i 261. str.):

---

[115] hadīs su zabilježili Buhārī i Muslim
[116] hadīs su zabilježili Buhārī i Muslim

"Allāhove riječi: **"Dobre žene su pokorne** (Allāhu i svojim muževima) **i čuvaju** (u muževljevom odsustvu) **ono što je Allāh naredio da čuvaju** (od njihovih časti) **i muževljevog imetka"** [117]**,** ukazuju na obavezu ženi da se potpuno pokorava svome mužu potpuno u pogledu služenja njemu, pridruživanja njemu (na njegovim putovanjima), činjenju sebe njemu dostupnim i sličnim stvarima na koje je ukazao sunnet Allāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem."

Ibn Qajjim je rekao u djelu ''*El-hadī*'' (5. tom, 188. i 189. str.):

"Oni koji su ženu obavezali da služi svoga muža su ovo dokazali izjavom da je to ono što je uobičajeno (praktikovano) od strane onih kojima se Allāh obratio Svojim riječima (tj. to je bila prihvaćena norma od strane Allāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem, i od strane ashāba).
A što se tiče ženinog spokojstva (mira) i luksuza (zadovoljstva), dok je muž služi i obavlja kućne poslove metenja, miješanja, mljevenja, gnječenja (drobljenja), tj. pripremu hrane itd. – to je sve zlo, jer je Allāh rekao:
**"A njima pripada isto toliko prava koliko i dužnosti, prema onome što je pravedno."** [118]
I Allāh je rekao:
**"Muškarci su zaštitnici i snabdjevači žena."** [119]
Ako ga žena ne služi i, umjesto toga – on postane njen sluga, onda ona postaje zaštitnik (snabdjevač) nad njim…
Umjesto toga, Allāh je muškarca obavezao da njoj obezbijedi (snadbije) hranu, odjeću i stan zauzvrat (kao odgovor) za uživanje (naslađivanje), koje on dobija od nje i za služenje, koje mu ona obezbeđuje, koje je određeno od strane običaja ljudi u njihovoj kulturi u vezi bračnih parova.

117 sura en-Nisā', 34. ājet
118 sūra el-Beqare, 228. ājet
119 sūra en-Nisā', 34. ājet

Također, bilo koji otvoreni ugovori, napravljeni bez postavljenih uslova su predmet uslova koji su postavljeni od strane lokalnih običaja, a običaj u ovom slučaju je taj da žena služi svoga muža i da preuzme kućne poslove."

On je također naveo:

"Praviti razliku između žene plemićke i obične žene, ili između bogate žene i siromašne žene nije ispravno. Najbolja žena svih svjetova (Fātima, Allāh bio zadovoljan njome), služila je svoga muža (tj. nijedna žena, bez obzira kakav bio njen status, ili ma kako bogata bila, nije bolja od Fātime, Allāh bio zadovoljan njome, kćerkom Allāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem). Ona je jednom došla do Allāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem, žaleći se na teškoću služenja u kući, pa joj Allāhov Poslanik, sallallāhu 'alejhi we sellem, nije olakšao ono na što se žalila".

## Ako žena vidi da je njen muž ne želi, a ona želi da ostane sa njim, šta ona može učiniti da izgladi situaciju?

Allāh je rekao:

وَإِنِ امْرَأَةٌ خَافَتْ مِنْ بَعْلِهَا نُشُوزاً أَوْ إِعْرَاضاً فَلا جُنَاحَ عَلَيهِمَا أَنْ يُصْلِحَا بَيْنَهُمَا صُلْحاً وَالصُّلْحُ خَيْرٌ
وَأُحْضِرَتِ الْأَنْفُسُ الشُّحَّ وَإِنْ تُحْسِنُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيراً

**"Ako se neka žena plaši da će joj se muž početi joguniti ili da će je zanemariti, onda se oni neće ogriješiti ako se nagode - a nagodba je najbolji način - ta ljudi su stvoreni lakomi! I ako vi budete lijepo postupali i Allāha se bojali - pa, Allāh dobro zna ono što radite."** [120]

Hāfidh Ibn Kethīr je rekao:

[120] sūra en-Nisā', 128. ājet

"Ako se žena boji da će je njen muž izbjegavati, onda joj je dozvoljeno da se odrekne (ustupi) nekih haqqova (prāva), uključujući odjeću, ili seksualni odnos, od onih prava koje ona ima kod njega. Njemu je dozvoljeno da prihvati ovo od nje, tako da nema greške u njenom odricanju od ovih prava i nema greške njemu ako ovo prihvati od nje.
U vezi ovoga Allāh kaže:
**"...onda se oni neće ogriješiti ako se nagode - a nagodba je najbolji način.",** u značenju da je ovo bolje nego odvajanje. A onda je on naveo priču Sewde bint Zem'a u vrijeme kada je ona ostarila i kada je Allāhov Poslanik, sallallāhu 'alejhi we sellem, želeo da je razvede. Ona se s njime dogovorila da je on zadrži, dok je ona dala svoju noć (spavanja sa njim) 'Ā'iši i on je prihvatio i zadržao pod ovim sporazumom." [121]

## Ako žena mrzi svoga muža i ne želi da ostane sa njim, šta ona može uraditi?

Allāh je rekao:

فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ فَلا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا فِيمَا افْتَدَتْ بِهِ

**"A ako se bojite da njih dvoje Allāhove propise neće izvršavati, onda im nije grehota da se ona otkupi."** [122]

Hāfidh Ibn Kethīr je rekao u svom "Tefsīru" (1. tom, 483. str.):

"Ako su muž i žena u neslaganju (nesuglasicama) jedno s drugim, a žena ne ispunjava prāva muža, mrzi ga i nije u stanju da živi sa njim, onda joj je dozvoljeno da otkupi sebe vraćanjem onoga što je on dao njoj (*mehra*, tj. vjenčanog dara). Nema nikakvog problema u

121 vidi ''*Tefsīr Ibn Kethīra*'' (2. tom, 406. str.)
122 sūra el-Beqare, 229. ājet

njenom vraćanju ovoga njemu i nema problema ako on prihvati ovo od nje. Ovo je poznato kao *"el-hul'u"*.

**Ako žena od svog muža traži razvod bez ikakvog validnog razvoda, kakvu kaznu zaslužuje?**

Prenosi se od Thewbāna, Allāh bio zadovoljan njime, da je rekao:
*''Allāhov Poslanik, sallallāhu 'alejhi we sellem, je rekao:*
***"Svaka žena koja svome mužu traži razvod bez validnog** (opravdanog) **razloga – neće osjetiti miris dženneta"**.* [123]

Ovo je zato što je Allāhu najmrže halāl djelo – razvod. Razvod treba da bude iskorišćen kao zadnje pribježište, a ako je upotrijebljen prije toga, to je mekrūh zbog štete koju on prouzrokuje, što je vrlo poznata činjenica. Potreba ili situacija koja ženu vodi do toga da traži razvod je ta da njen muž ne upotpunjuje njena prava do tog stepena da postaje šteta za nju da ostane sa njim.

Allāh kaže:

فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ فَلا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا فِيمَا افْتَدَتْ بِهِ

**"A ako se bojite da njih dvoje Allāhove propise neće izvršavati, onda im nije grehota da se ona otkupi."** [124]

Allāh također kaže:

لِلَّذِينَ يُؤْلُونَ مِنْ نِسَائِهِمْ تَرَبُّصُ أَرْبَعَةِ أَشْهُرٍ فَإِنْ فَاءُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ (**226**) وَإِنْ عَزَمُوا الطَّلاقَ فَإِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

---

123 hadīs su zabilježili Ebū Dāwūd i Tirmidhī a Ibn Hibbān ga je ocijenio kao *hasen* u svom ''*Sahīhu*''

124 sūra el-Beqare, 229. ājet

**"Onima koji se zakunu da se neće približavati ženama svojim, rok je samo četiri mjeseca; i ako se vrate ženama - pa, Allāh zaista prašta i milostiv je; a ako odluče da se rastave - pa, Allāh doista sve čuje i zna."** [125]

## Šta žena može učiniti nakon svršetka njenog braka?

Postoje dvije vrste razdvajanja između muža i žene. Prvi se dešava za vrijeme života, drugi smrću. U obje vrste razvoda žena treba čekati određeni period vremena, potrebno od strane šeri'ata, u toku kojeg se ne može udati. Ovo je poznato kao *'iddet*. Mudrost *'iddeta* je to da je ona i dalje ograničena brakom, da bi se utvrdilo da nije trudna, da neko drugi osim muža sa kojim se ona odvojila nije imao seksualni odnos sa njom. A ako bi ona bila trudna, onda bi došlo do zabune oko toga ko je u stvari otac djeteta, a i pravo nasljeđa bi bilo izgubljeno. Također, sām *'iddet* je vid poštovanja prema prethodnom braku i prema časti bivšeg muža i budućeg muža i pokazuje efekat razvoda na ženu.

Postoje četiri vrste *'iddeta*.

Prva vrsta je 'iddet trudne žene koji se uvijek završava rođenjem djeteta, bez obzira da li je razvod bio konačan [126], ili je bio opoziv [127], bilo odvajanje od živog muža ili od mrtvog.

---

[125] sūra el-Beqare, 226. i 227. ājet

[126] Konačni razvod znači da čovjek ne može ponovo oženiti ženu osim sa novim bračnim ugovorom i nakon što ona dā svoj pristanak. Postoji nekoliko primjera i posebnih slučajeva za ovo i oni su jasno navedeni u knjigama fiqha

[127] Opoziv – vrsta razvoda koja dozvoljava čovjeku da vrati ženu u brak, čak i bez njenog pristanka i bez pravljenja novog bračnog ugovora

Allāh kaže:

وَأُولاتُ الْأَحْمَالِ أَجَلُهُنَّ أَنْ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ

**"A one koje su trudne – njihov propisan period je dok one ne rode"** [128]

Druga vrsta je 'iddet razvedene žene koja ima hajz (tj. prije menopauze). Njegovo trajanje je tri perioda menstruacije.

Allāh kaže:

وَالْمُطَلَّقَاتُ يَتَرَبَّصْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ ثَلاثَةَ قُرُوءٍ

**"One trebaju čekati** (prije nego dok se ne udaju za novog muža) **tri mjesečna pranja** (perioda)" [129]

Treća vrsta je 'iddet žene koja ne menstruira i ona može biti dvije vrste. Mlada djevojka ispod starosti puberteta, što znači da ona nije počela da dobija hajz, i stara žena koja je prestala menstruirati. Allāh je odredio 'iddet obe ove vrste žena u Svojim riječima:

وَاللَّائِي يَئِسْنَ مِنَ الْمَحِيضِ مِنْ نِسَائِكُمْ إِنِ ارْتَبْتُمْ فَعِدَّتُهُنَّ ثَلاثَةُ أَشْهُرٍ وَاللَّائِي لَمْ يَحِضْنَ

**"A one žene vaše koje su nadu u mjesecno pranje izgubile i one koje ga nisu ni dobile – one trebaju cekati tri mjeseca."** [130]

Četvrta vrsta je 'iddet žena čiji je muž umro. Allāh je odredio njen 'iddet Svojim riječima:

---

[128] sūra et-Talāq, 4. ājet
[129] sūra el-Beqare, 228. ājet
[130] sūra et-Talāq, 4. ājet

وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَاجاً يَتَرَبَّصْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْراً

**"Žene su dužne čekati četiri mjeseca i deset dana poslije smrti svojih muževa."** [131]

Ovo se odnosi na i ženu koja je imala polni odnos sa svojim mužem i na ženu koja ga nije imala, na ženu koja je u periodu prije puberteta i na ženu koja je starija i koja je prestala menstruirati, ali ne uključuje trudnu ženu zato što je ona izuzeta Allāhovim riječima:

وَأُولاتُ الْأَحْمَالِ أَجَلُهُنَّ أَنْ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ

**"Trudne žene čekaju sve dok ne rode."** [132]

Uzeto iz djela ''*El-hedī en-nebewī*'' (594-595) od Ibn Qajjima.

**Zabrane koje se tiču žene u 'iddetu**

**1. Pravilo u vezi bračnih ponuda njoj.**

U opozivom razvodu je harām ženi eksplicitno (jasno) ili indikacijom (nagovještavanjem) predložiti brak. Ovo je zato što se ona još tretira udatom. Zato nije nikome dozvoljeno da joj predloži brak, jer je ona još pod zaštitom svoga muža.

U konačnom razvodu ženi je harām ponuditi brak eksplicitno (otvoreno jasno), ali je dozvoljeno učiniti indikaciju (nagovještaj), kao što je Allāh rekao:

131 sūra el-Beqare, 234. ājet
132 sūra et-Talāq, 4. ājet

وَلا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا عَرَّضْتُمْ بِهِ مِنْ خِطْبَةِ النِّسَاءِ أَوْ أَكْنَنْتُمْ فِي أَنْفُسِكُمْ عَلِمَ اللَّهُ أَنَّكُمْ سَتَذْكُرُونَهُنَّ وَلَكِنْ لا تُوَاعِدُوهُنَّ سِرّاً إِلَّا أَنْ تَقُولُوا قَوْلاً مَعْرُوفاً

**"I nije vam grehota ako tim ženama na znanje date da ćete ih vi zaprositi ili ako to u dušama svojim krijete. Allāh zna da ćete o njima misliti, ali im potajno ništa ne obećavajte, samo pošteno govorite."** [133]

Jasan eksplicitan prijedlog (koji je zabranjen) jeste onaj koji je učinjen jasnim izražavanjem želje da se oženi žena, na primjer riječima: ''*Ja želim da te oženim*''. Ovo je zato što je njena briga da se ponovo uda može dovesti do toga da čovjeka koji je prosi obavijesti da je njen 'iddet gotov prije nego što je zaista završen. To je drugačije od prijedloga koji je nagoviješten, jer nije izrazit u pokazivanju želje da je oženi, zato ne izaziva ovu situaciju. Štaviše, razumijevanje gornjeg ajeta ovo pokazuje.

Primjer nagovještaja (indikacije) jeste poput govora: ''*Ja sam zainteresovan za nekoga poput tebe*''. Dozvoljeno je ženi 'iddetu nakon konačnog razvoda da na nagovješteni prijedlog odgovori – indikacijom ili nagovještajem. Ali, nije joj dozvoljeno da odgovori na jasan i eksplicitan prijedlog.

Na kraju, ženi koja je u 'iddetu nakon opozivog razvoda nije dozvoljeno da odgovori na bilo kakav prijedlog, bio on eksplicitan (jasan i direktan) ili nagoviješten.

**2. Harām je ženi da sklopi brak sa nekim za vrijeme svog 'iddeta.**

Ovo je zbog Allāhovih, dž.š., riječi:

---

[133] sūra el-Beqare, 235. ājet

وَلا تَعْزِمُوا عُقْدَةَ النِّكَاحِ حَتَّى يَبْلُغَ الْكِتَابُ أَجَلَهُ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي أَنْفُسِكُمْ فَاحْذَرُوهُ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ غَفُورٌ حَلِيمٌ

**"I ne odlučujte se na brak prije nego što propisano vrijeme za čekanje ne isteče; i imajte na umu da Allāh zna šta je u dušama vašim, pa ga se pričuvajte, i znajte da On prašta i da je blag."** [134]

Ibn Kethīr je u svom ''*Tefsīru*'' (1. tom, 509. str.) rekao:

"Ovo znači - ne sklapajte nikakve sporazume za brak dok 'iddet nije završen. Postoji konsenzus među učenjacima da bračni sporazum nije validan ako se desi za vrijeme 'iddeta."

## Napomena: Dvije važne činjenice

a. Žena koja je razvedena prije konzumacije njenoga braka (prije stupanja u polni odnos) sa mužem – nema 'iddet zbog riječi Allāha dž.š.:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَكَحْتُمُ الْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ طَلَّقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمَسُّوهُنَّ فَمَا لَكُمْ عَلَيْهِنَّ مِنْ عِدَّةٍ تَعْتَدُّونَهَا فَمَتِّعُوهُنَّ وَسَرِّحُوهُنَّ سَرَاحاً جَمِيلاً

**"O vjernici, kad se vjernicama oženite, a onda ih prije stupanja u bračni odnos pustite, one nisu dužne čekati određeno vrijeme koje ćete vi brojati, već ih darujte i lijepo ih otpremite."** [135]

Ibn Kethīr je u svom ''*Tefsīru*'' (5. tom, 479. str.) rekao:

[134] sūra el-Beqare, 235. ājet
[135] sūra el-Ahzāb, 49. ājet

"Postoji idžmā' (konsenzus) po ovom pitanju među učenjacima, da ako se žena razvela prije nego što je imala odnos sa svojim mužem, onda ona nema 'iddet i može se udati kad god ona to želi."

b. Ako je žena razvedena prije nego je imala polni odnos sa mužem, a novac (*mehr*, tj. vjenčani dar) je već bio određen – onda ona uzima pola od njega.

Svaka žena koja je razvedena prije nego što je određen vjenčanog dara ima pravo na kompenzaciju određene vrste odjeće ili sličnih stvari.

Žena koja je razvedena nakon odnosa sa svojim mužem prima vjenčani dar u potpunosti.

Allāh kaže:

لَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِنْ طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ مَا لَمْ تَمَسُّوهُنَّ أَوْ تَفْرِضُوا لَهُنَّ فَرِيضَةً وَمَتِّعُوهُنَّ عَلَى الْمُوسِعِ قَدَرُهُ وَعَلَى الْمُقْتِرِ قَدَرُهُ مَتَاعاً بِالْمَعْرُوفِ حَقّاً عَلَى الْمُحْسِنِينَ (236) وَإِنْ طَلَّقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمَسُّوهُنَّ وَقَدْ فَرَضْتُمْ لَهُنَّ فَرِيضَةً فَنِصْفُ مَا فَرَضْتُمْ إِلَّا أَنْ يَعْفُونَ أَوْ يَعْفُوَ الَّذِي بِيَدِهِ عُقْدَةُ النِّكَاحِ وَأَنْ تَعْفُوا أَقْرَبُ لِلتَّقْوَى وَلا تَنْسَوُا الْفَضْلَ بَيْنَكُمْ إِنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

**"Nije vaš grijeh ako žene pustite prije nego što u odnos s njima stupite, ili prije nego što im vjenčani dar odredite. I velikodušno ih darujte darom, zakonom propisanim: imućan prema svome stanju, a siromah prema svome; to je dužnost za one koji žele dobro djelo učiniti. A ako ih pustite prije nego što ste u odnos sa njima stupili, a već ste im vjenčani dar odredili, one će zadržati polovinu od onoga što ste odredili, osim ako se ne odreknu ili ako se ne odrekne onaj koji odlučuje o sklapanju braka; a ako se odreknete, to je bliže čestitosti. I ne zaboravite da jedni prema drugima velikodušni budete, ta Allāh zaista vidi šta radite."** [136]

---

[136] sūra el-Beqare, 236. i 237. ājet

Što znači da nema štete vašim muževima da razvedu žene prije nego što imaju polni odnos s njima, a prije nego što je određen vjenčani dar. A ako u tome postoji neprijatnost za nju, onda se ovo riješava time što je njemu obaveza da plati *mut'a* (kompenzaciju), vrijednost koja je specifična (karakteristična) za svakog muža shodno njegovom stanju (bogatstvu ili siromaštvu). Onda je Allāh spomenuo kategorije ženā čiji je vjenčani dar određen i naredio je da njoj pripadne polovina tog vjenčanog dara.

Hāfidh Ibn Kethīr je u ''*Tefsīru*'' rekao (1. tom, 512. str.):

> "A prepolovljavanje vjenčanog dara u ovom slučaju je pitanje oko čega postoji konsenzus među učenjacima, bez ikakvog razilaženja među njima".

**3. Zabranjene stvari za ženu u 'iddetu nakon smrti njenog muža.**

Pet stvari nisu dozvoljene ženi u 'iddetu nakon smrti njenog muža. Ovo je poznato kao *ihdāt* (žalost).

a) Sve vrste mirisa (parfema).
   Ona ne treba stavljati parfem na svoje tijelo ili odjeću, niti koristiti nešto što je namirisano.
   Ovo je potvrđeno izjavom Allāhovog Poslanika, sallallāhu ʻalejhi we sellem, u sahīh hadīsu:
   ***"Ona ne treba dodirivati parfem"***.

b) Uljepšavanje tijela.
   Zabranjeno joj je da boji svoje šake i stopala knom i svim vidovima uljepšavanja kao što je *kohl* (aj-lajner) i različite vrste bojenja kože, osim ako je prinuđena da koristi *kohl* (aj-lajner) u medicinske svrhe, a ne radi uljepšavanja. U tom slučaju joj je dozvoljeno da ga

koristi noću, a da ga otkloni za vrijeme dana. Nema štete ako ona koristi medicinu za svoje oči ako ona ne sadrži uljepšavanje.

c) Uljepšavanje odjećom koja je dizajnirana da uljepšava.
Ona treba oblačiti skromnu odjeću koja ne sadrži uljepšavanje. Međutim, nije određena boja koju bi ona trebala nositi (oblačiti) kao što to lokalni običaji ''nalažu'', kao što je npr. crna boja.

d) Zabrana nošenja nakita bilo koje vrste, pa čak i prstena.

e) Spavanje bilo gdje drugo van kuće u kojoj je njen muž umro i ostavio joj da boravi u njemu.
Ona se ne može nigdje preseliti, osim ako ima razlog koji je islamski validan. Ona je ne treba napuštati da bi obišla bolesnika, niti da bi obišla prijatelja ili rođaka. Dozvoljeno joj je da je napusti u toku dana iz apsolutno bitnih zahtjeva (potreba).

Ništa drugo, osim ovih pet stvari, nije zabranjeno od stvari koje joj je Allāh učinio dozvoljenim.

Imām Ibnul-Qajjim je u svom djelu ''*El-hedī en-nebewī*'' (5. tom, 507. str.) rekao:

"Njoj nije zabranjeno da krati nokte, da čupa dlake ispod svog pazuha i uklanja dlaka koje je poželjno da budu uklonjene, niti da se kupa lotosovim lišćem..."

Ibn Tejmijje je rekao u ''*Medžmū'ul-fetāwa*'' (34. tom, 27. i 28. str.):

"Dozvoljeno joj je da jede sve što je Allāh učinio dozvoljenim kao što je voće i meso, kao i svako piće koje je Allāh učinio dozvoljenim…
I nije joj zabranjeno da radi bilo koju vrstu posla koja je dozvoljena, kao što je na primjer vezenje, šivenje, pletenje i druge stvari koje žene rade.
Sve stvari koje su normalno uobičajene za nju van perioda 'iddeta – su joj dozvoljene, kao na primjer, govor sa muškarcem sa kojim ima potrebu da govori, ako je pokrivena, i ostale stvari.
Ova tačka koju sam spomenuo jeste sunnet Allāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem, koji su žene ashāba radile kada bi njihovi muževi umrli."

Ono što laici među ljudima (neznalice) kažu: da ona treba kriti svoje lice od mjeseca, ne penjati se na krov svoje kuće, niti govoriti sa muškarcima, da treba zastirati svoje lice i pred svojim mahremima i slične stvari – nijedna od ovih stvari nema nikakav dokaz, a Allāh najbolje zna.

## Deseto poglavlje

## PROPISI KOJI ŠTITE ČAST I ČEDNOST ŽENE

### 1. Ženama je, kao i muškarcima, naređeno da obore svoje poglede i da ostanu čestite.

Allāh kaže:

قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ذَلِكَ أَزْكَى لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ (30) وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ

**"Reci vjernicima neka obore poglede svoje i neka vode brigu o stidnim mjestima svojim; to im je bolje, jer Allāh, uistinu, zna ono što oni rade. A reci vjernicama neka obore poglede svoje i neka vode brigu o stidnim mjestima svojim"** [137]

Uvaženi šejh Muhammed Emīn eš-Šenqītī, Allāh mu se smilovao, je u svom tefsīru ''*Adwā'ul-bejān*'' rekao:

"Allāh, Svemogući i Uzvišeni, je naredio mu'minima i mu'minkama (vjernicima i vjernicama) da obore svoje poglede i da ostanu čestiti, što uključuje udaljavanje od bluda, homoseksualizma, lezbejstva, razgolićenosti, golotinje i pokazivanja stidnih mjesta pred ljudima. Allāh je onima koji se budu pokoravali ovim naređenjima, muškarcima i ženama, obećao oprost i veliku nagradu, ako oni prihvate osobine iz Allāhovim riječi:

إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْقَانِتِينَ وَالْقَانِتَاتِ وَالصَّادِقِينَ وَالصَّادِقَاتِ وَالصَّابِرِينَ وَالصَّابِرَاتِ وَالْخَاشِعِينَ وَالْخَاشِعَاتِ وَالْمُتَصَدِّقِينَ وَالْمُتَصَدِّقَاتِ وَالصَّائِمِينَ وَالصَّائِمَاتِ وَالْحَافِظِينَ فُرُوجَهُمْ وَالْحَافِظَاتِ وَالذَّاكِرِينَ اللَّهَ كَثِيراً وَالذَّاكِرَاتِ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْراً عَظِيماً

---

[137] sūra en-Nūr, 30. i 31. ājet

**"Muslimanima i muslimankama, i vjernicima i vjernicama, i poslušnim muškarcima i poslušnim ženama, i iskrenim muškarcima i iskrenim ženama, i strpljivim muškarcima i strpljivim ženama, i poniznim muškarcima i poniznim ženama, i muškarcima koji dijele zekāt i ženama koje dijele zekāat i muškarcima koji poste i ženama koje poste, i muškarcima koji o svojim stidnim mjestima vode brigu i ženama koje o svojim stidnim mjestima vode brigu, i muškarcima koji često spominju Allāha i ženama koje često spominju Allāha - Allāh je, doista, za sve njih oprost i veliku nagradu pripremio."** [138] "

On je također rekao u svome tefsīru ''*Adwā'ul-bejān*'':

"…A lezbejstvo je seksualna veza koja se dešava između dvije žene dodirivanjem (trljanjem) njihovih tijelā. Ovo je užasan grijeh u koji su uključene obe žene i obe zaslužuju žestoku kaznu."

U djelu ''*El-Mugnī*'' (8. tom, 198. str.) stoji:

"A ako se dvije žene trljaju jedna o drugu, onda su one obje proklete bludnice, kao što je potvrđeno hadīsom Allāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem, u kome je rekao:
***"Ako se žena seksualno približi drugoj ženi onda su one obe bludnice"***.
I obe zaslužuju kaznu određenu od strane vladara, pošto je ovo vrsta bluda za koju ne postoji određena kazna." [139]

Stoga žene muslimanke, naročito mlađe žene, moraju biti upozorene na grijeh činjenja ovog užasnog grijeha.

---

[138] sūra el-Ahzāb, 35. ājet
[139] Ibn Tejmijje je rekao u ''*Medžmū'ul-fetāwa*'' (15/321):
"I u svjetlu ovoga žena lezbejka je bludnica, kao što stoji u hadīsu: ***"Blud ženā jeste lezbejstvo"*** "

Što se tiče obaranja pogleda, Ibnul-Qajjim je u vezi ove dužnosti i obaveze u svojoj knjizi ''*El-džewābul-kāfī*'' (129. i 130. str.) rekao:

"A što se tiče zalutalih pogleda (bljesaka), oni su izviđači i izaslanici pohote, i čuvanje od njih je osnova zaštite časti. Ko god gleda (u pripadnika suprotnog pola) sebe izlaže izvoru propasti (rasula). Allāhov Poslanik, sallallāhu ‘alejhi we sellem, je rekao:
***"O 'Alī, zalutali bljesak (brzi pogled) ne treba biti praćen drugim, jer ti je samo prvi dozvoljen"***.
Zalutali pogled je pogled koji se dešava neželjeno i ne sa ciljem.
U *"Musnedu"* je zabilježeno od strane Allāhovog Poslanika, sallallāhu ‘alejhi we sellem, da je rekao:
***"Brz pogled (bljesak) je jedna od otrovnih strijela Iblīsa (šejtāna)…"***
A pogled je uzrok većine nevolja koje zadese ljudsko stvorenje. Kao što zalutali, nemarni pogled formira opasnu težnju (podstrek), težnja postane zla misao, misao vodi do želje, želja vodi do zle namjere koja jača dok ne postane namjetlivo snažna, tako da se neizbježno (neminovno) odigra i djelo, ako nema ničega da ga spriječi. Iz ovog razloga je rečeno:
*"Imati sabur u obaranju pogleda je mnogo lakše nego podnošenje bola, koji može doći kasnije"*."

Stoga je na muslimanki da obori i da skrene svoj pogled od muškaraca i da ne gleda u provokativne slike koje se nalaze na raznim medijima, magazinima, TV-u i videu, u cilju da zaštiti sebe od zlih posljedica. Jer, kako su mnogo puta nečuvani pogledi prouzrokovali propast i kajanje, i koliko je mnogo vatri počelo malom varnicom (iskrom).

**2. <u>Drugo sredstvo kojom ženina čast može biti zaštićena jeste izbjegavanje slušanja pjesama i frula (muzike).</u>**

Imam Ibnul Qajjim je u djelu ''*Igāthatul-ahfān*'' (1. tom, 242., 238., 264. i 265. str.) rekao:

"Među šejtānovim trikovima kojima on vara one koji imaju malo mudrosti, znanja ili īmāna (bogobojaznosti) i kojima on hvata u zamku srca neznalica i grješnika – jeste slušanje zviždanja, pljeskanja i slušanje muzike sa zabranjenim instrumentima, koji srca odvraćaju od Qur'āna i čine ih odanim grijehu i nepokornosti. I to je Qur'ān šejtāna, debela prepreka od er-Rahmāna i draž opojnosti homoseksualnosti i bluda. Putem toga, grešni ljubavnik dobija od svoje voljene cilj svoje pohote (želje).
A što se tiče slušanja glasa žene ili feminiziranog (ženstvenog) muškaraca, to je jedan od najgorih grijeha i jedno od najgroznijih puteva kojima se vjera korumpira i kvari.
I nema sumnje da će savjestan čovjek svoju porodicu spriječiti od slušanja muzike na isti način kao što ih on drži dalje od izvora svakoga zla."

On je također rekao:

"Dobro je poznato među ljudima da, ako čovjek ima poteškoća da zadobije ljubav žene, onda on se naporno trudi da je natjera da sluša muziku, da bi ona mogla postati osjetljivija prema njemu. To je zbog toga što su žene vrlo osjetljive na zvuk. A ako je taj zvuk – muzika, u njoj je probuđena želja na dva načina: od samoga zvuka muzike i od njenog značenja".

On je također rekao:

"Ako je ovaj zanos (opojnost) spojen sa bubnjevima, frulama i feminiziranim (ženskim) erotskim plesom ili igrom, onda ako žena može biti zavedena bilo kojom muzikom, biće zavedena ovom muzikom. Tako mi Allāha Vječnoga! Kako je mnogo slobodnih žena pretvoreno u kurve (prostitutke) uz pomoć muzike…"

Stoga se žena muslimanka treba bojati Allāha, biti upozorena na ovu opasnu bolest karaktera – na slušanje muzike koja se distribuira među muslimanima, mnogim sredstvima i u raznim oblicima, koji su doveli do toga da se

mnoge djevojke trude da ih dobiju od njihovih distributera i da ih međusobno razmjenjuju.

3. **<u>Među sredstvima čuvanja časti (čestitosti) jeste i sprečiti ženu da putuje, osim ako ima mahrema</u>**, da bi je zaštitili od strastī razvratnika i griješnika.

Sahīh hadīsi zabranjuju putovanje ženi bez mahrema. Među njima je i hadīs koji se prenosi od 'Umera, Allāh bio zadovoljan njime. On je rekao:
''*Allāhov Poslanik, sallallāhu 'alejhi we sellem, je rekao:*
***"Žena ne sme da putuje na put duži od tri dana, osim ako je sa njom mahrem"***.

Ebu Se'īd, Allāh bio zadovoljan njime, je rekao:
''*Allāhov Poslanik, sallallāhu 'alejhi we sellem, je zabranio ženi da putuje na daljinu od dva dana i dve noći, osim ako je sa njom njen muž ili mahrem.*'' [140]

Od Ebū Hurejre, Allāh bio zadovoljan njime, se prenosi da je Allāhov Poslanik, sallallāhu 'alejhi we sellem, rekao:
***"Nije dozvoljeno ženi da putuje na daljinu od dana i noći osim, ako je sa njom mahrem."*** [141]

Željeno značenje u ovim hadīsima ''*tri dana*'', ''*dva dana*'' i ''*jednog dana i noći*'', je prema sredstvima transporta koja su bila korišćena u to vrijeme, uključujući putovanje pješice ili na jahaćim životinjama. Na vidljivu razliku među ovim hadīsima u (zabranjenoj) udaljenosti – da je ona tri dana, dva dana ili (jednog) dana i noći, su učenjaci odgovorili – da to znači da je ženi (bez mahrema) zabranjeno sve što se smatra putovanjem.

---

[140] muteffekun 'alejhi
[141] hadīs je muteffekun 'alejhi

Imām Newewī je rekao u *šerhu* (komentaru) Muslimovog ''*Sahīha*'' (9. tom, 103. str.):

"Stoga je zaključak da je ženi zabranjeno putovati na bilo koje putovanje koje se smatra putovanjem, osim ako ima sa sobom muža ili mahrema, bez obzira bilo to tri dana, dva dana ili (jedan) dan i noć, zbog predaje Ibn 'Abbāsa u značenju koje je opće, i to je poslednje u predaji imāma Muslima koje je prethodilo:
***"Žena ne smije putovati osim ako ima u društvu svog mahrema"***.
Ovo obuhvata sve što se smatra putovanjem, a Allāh najbolje zna."

A što se tiče onih koji su izdali fetwe u kojima dozvoljavaju ženi da putuje na obavezan hadždž sa gupom žena, ovo nije u skladu sa sunnetom kao što je imām el-Hattābi naveo u djelu ''*Me'ālim es-Sunen*'' (2. tom, 276. i 277. str.):

"Allāhov Poslanik, sallallāhu 'alejhi we sellem, je ženi zabranio da ide na put, osim ako uz sebe ima mahrema. Ovako, dozvoljenost njenog odlaska na put za hadždž bez uslova postavljenog od strane Allāhovog Poslanika, sallallāhu ‘alejhi we sellem (mahrema), nije u slaganju sa sunnetom. Zato, ako je njen odlazak bez mahrema grijeh, onda joj nije dozvoljeno da obavi hadždž, jer ono sadrži pokoravanje (Njegovom) naređenju (obavljanje hadždža), koje će voditi u nepokornost Njemu (jer žena putuje bez mahrema)."

Pošto oni nisu dozvolili da žena bez mahrema putuje u svim situacijama, već su joj jedino dozvolili da sāma putuje na fard (obavezni) hadždž, kao što je imām Newewī rekao u djelu ''*El-Medžmū'* '' (8. tom, 249. str.):

"Ono (ženino putovanje) nije dozvoljeno za neobavezni 'ibadet, komercijalne ekspedicije ili posjete, osim ako je ona u društvu mahrema." –

– ja kažem: Što se tiče onih koji su postali neoprezni u pogledu ženinog putovanja bez mahrema na bilo koju vrstu putovanja – nijedan učenjak, čije se mišljenje prihvata, se ne slaže s njima.

Oni tvrde da će je jedan mahrem smestiti u avion, a da će je onda drugi mahrem čekati (sresti) kada ona stigne u zemlji u koju namjerava, gdje je kako oni kažu bezbjedno mjesto, pošto je u njemu mnogo putnika, i muškaraca i žena.

Naš odgovor njima je: "Nikako, jer je avion čak opasniji od drugih oblika prijevoza, jer se putnici slobodno miješaju, i ona može sjesti pored muškarca. Možda će avion biti preusmjeren na drugi aerodrom i ona neće naći nikoga da je dočeka, već će biti izložena opasnosti. Kakva bi bila sudbina žene nasukane u zemlji koju ne poznaje, bez mahrema?"

4. **Sljedeće sredstvo zaštite ženine časti (čestitosti) je zabrana osamljivanja žene sa muškarcem koji joj nije mahrem.**

Allāhov Poslanik, sallallāhu 'alejhi we sellem, je rekao: ***"Ko god vjeruje u Allāha i Sudnji Dan ne smije sebi dozvoliti da bude sam sa ženom koja nije u prisustvu svog mahrema, jer će treća osoba prisutna s njima biti šejtān*** *(nagovarajući ih na ono što je Allah zabranio, tj. blud)****"***.

Prenosi se od 'Āmira ibn Rebī'a, Allāh bio zadovoljan njime, je rekao:
''*Allāhov Poslanik sallallāhu 'alejhi we sellem je rekao:*
***"Nije dozvoljeno čovjeku da bude sam sa ženom koja mu nije dozvoljena, jer će zaista treća osoba sa njima biti šejtān – osim ako je treći sa njima mahrem"***. [142]

[142] Hadīs je zabilježio El-Medždž u djelu "El-Munteqā"

Ova dva hadīsa je zabilježio Ahmed i oni prethode hadīsu sa istim značenjem od Ibn Abbāsa, Allāh bio zadovoljan njime, koji je muteffekun alejhi.

Imām Šewkāni je rekao u ''*Nejlul-ewtāru*'' (6. tom, 120. atr.):

> "Postoji idžmā' (konsenzus) među učenjacima o zabrani osamljivanja sa ženom kao što je navedeno od el-Hafidha u *"El-Fethu"*. Razlog za zabranu je ono što je spomenuto u hadīsu – da je treća osoba sa njima šejtan i da je to njegovo prisustvo koje ih vodi ka grijehu, a što se tiče prisustva mahrema onda je čovjeku dozvoljen boravak sa ženom, jer je slučaj (šejtanov nagovor) spriječen prisustvom mahrema."

Neke žene i njihovi staratelji su nepažljivi u vezi nekoliko vrsta osame:

**a)** Osamljivanje žene sa rođakom njenoga muža i njeno otkrivanje njenog lica pred njim. Ova vrsta osamljivanja je još opasnija nego druge.

Allāhov Poslanik, sallallāhu 'alejhi we sellem, je rekao:
***"Čuvajte se od ulaženja u prisustvo žena"***,
*pa je čovjek od ensarija rekao:*
*''O Allāhov Poslaniče, šta je u vezi el-hamwa (muževljevog bližeg rođaka)?''.*
*On, sallallāhu 'alejhi we sellem, je rekao:*
***"On (hamw) je smrt"***. [143]
Tirmidhī je rekao:
"Značenje riječi *el-hamw*: Rečeno je da je to brat njenog muža. To je zato što je neželjeno da ona bude sa njim."

---

[143] hadīs su zabilježili Ahmed, Buhārī i Tirmidhī, koji ga je ovjerodostojio (ocijenio *sahīhom*)

Hāfidh Ibn Hadžer je rekao u djelu ''*Fethul-bārī*'' (9. tom, 331. str.):

"Newewī je rekao: "Učenjaci arapskog jezika su se složili da je *ahmā* (množina od *hamw*) su rođaci ženinog muža, kao što je njegov otac, amidža, brat, bratić, rođaci i drugi slični njima. A njegovo značenje u kontekstu ovoga hadīsa jeste – muževljevi muški rođaci, isključujući njegovog oca i njegove očeve i njegove sinove i njihove sinove, jer su svi oni mahremi njegovoj ženi, i dozvoljeno je njima da budu sāmi sa njom. Nije opisano da su oni smrt"."

On je rekao:

"Ljudi su postali nemarni. Čovjek se može osamiti sa ženom svoga brata, a poslije on može preuzeti njegovo mjesto, nakon smrti svoga brata (tj. on je može oženiti). On je preči da njemu to bude zabranjeno (osamljivanje sa njom)."

Šewkāni je u svom djelu ''*Nejlul-ewtār*'' (6. tom, 122. str.) rekao:

"Njegove riječi ***"El-hamw je smrt"*** znače da je opasnost od njega veća nego od drugih, na isti način kao što je strah od smrti veća od bilo čega drugog."

Stoga se sestra muslimanka treba bojati Allāha i ne smije postati nepažljiva po ovom pitanju, pa čak i ako su ljudi postali nepažljivi. Ovo je zato što je odlučujući faktor za svaku situaciju – pravilo šeri'ata, a ne običaji naroda.

**b)** Neke žene i njihovi staratelji su postali nepažljivi (nemarni), dozvoljavajući ženi da bude sama u autu sa muškarcem koji nije njen mahrem, čak i ako je ovo vrsta osamljivanja koja je zabranjena.

Šejh Muhammed bin Ibrāhīm āluš-šejh (bivši muftija Saudijske Arabije) u svom djelu ''*Medžmū'ul-fetāwa*'' (10. tom, 52. str.) rekao:

"Sada nema mjesta sumnji da je ulazak sāme žene u auto sa muškarcem, bez mahrema koji bi bio sa njom – jasno zlo. Ovo sadrži mnoga zla koja ne smiju biti potcenjena, čak i ako je ta žena – skromna, jednostavna mlada žena. Muškarac koji dozvoljava da se ovo dešava sa ženom iz njegove porodice jeste slab u svojoj vjeri, nesavršen u svojoj muškosti, i sa malo ponosa, časti i ljubomore u pogledu svoje porodice. Allāhov Poslanik, sallallāhu 'alejhi we sellem, je rekao:
***"Nikad čovjek neće biti sam sa ženom, a da šejtan ne bude treći sa njima"***. "

Ženino putovanje u autu sa čovjekom je još gore nego da ona boravi sama sa njim u kući ili u situaciji poput te. Ovo je zato što je on u stanju da ode sa njom gdje god želi, unutar ili izvan zemlje, sa njenim pristankom (odobrenjem) ili bez njega. Ovo izaziva mnoga zla, koja su mnogo gora nego da je čovjek jednostavno osamljen sa ženom u kući.

Obaveza je da je muškarac – koji joj je mahrem sa kojim je ona u društvu da bi spriječio ovo osamljivanje – bude punoljetan. Nije dozvoljeno da dijete bude sa njom. Neke žene misle da je – ako je dijete sa njima – postignuta prevencija osamljivanja. Ovo je netačan stav.

Imām Newewī je u djelu ''*El-Medžmu*' '' (9. tom, 109. str.):

"Ako se čovjek i žena osame, bez treće osobe koja je prisutna – ovo je harām po idžmā'u (konsenzusu) učenjaka. Isto pravilo važi i ako su oni bezbrižni (ne strepe), jer je sa njom maloljetna osoba. Stanje osamljivanja koje je harām i dalje ostaje."

**c)** Neke žene i njihovi staratelji su postali nemarni u pogledu ženinog posjećivanja doktora zbog liječenja. Ovo je veliko zlo i velika opasnost i nije dozvoljeno dozvoliti dešavanje ovoga i ostati ćutljiv na to.

Šejh Muhammed bin Ibrāhīm je rekao u djelu ''*Medžmū'ul-fetāwa*'' (10. tom, 13. str.):

"U svakom slučaju, osamljivanje žene sa muškarcem je harām, čak iako je ovaj čovjek doktor koji je liječi, zasnovano na hadīsu:
***"Nikad se čovjek neće osamiti sa ženom, a da šejtān ne bude treći sa njima"***.
Tako je obaveza da neko bude sa njom, bilo njen muž ili neko od njenih mahrema.
Ako niko nije dostupan, onda barem neka od njenih ženskih rođaka. A ako niko nije tu da joj se pridruži od onih koji su spomenuti, a njena bolest je teška i nije moguće da odlaže liječenje, onda je dozvoljeno, na kraju krajeva, da ona bude u društvu medicinske sestre ili nekog poput nje, u cilju da se izbjegne osamljivanje, koje je zabranjeno."

Također, nije dozvoljeno ženi da bude sāma sa doktorom, čak i ako je ona sāma doktor ili medicinska sestra, ili osamljivanje profesora sa ženskim studentom, ili hostesom sa čovjekom koji nije njen mahrem.

Ovo su polja u kojima su ljudi postali nemarni u ime takozvane (zapravo lažne) civilizacije, zbog slijepog slijeđenja nevjernika i nemara prema propisima šeri'ata! Nema snage ni moći osim kod Allāha Uzvišenog i Svemoćnog.

Muškarcu nije dozvoljeno da bude sām sa služavkom (kućnom pomoćnicom) koja je zapošljena u njegovoj kući ili čovjekovoj ženi da bude sāma sa muškarcem, kućnim pomagačem. Problem po pitanju kućnih pomagača je ozbiljan problem, koji je danas zadesio mnoge ljude zbog ženine

preokupacije studijama i radom van kuće. Ovo obavezuje mu'mine (vjernike), i muškarce i žene, da budu krajnje pažljivi, da preduzmu sve mjere predostrožnosti i da ne prihvataju pokvarene (razvratne) običaje.

## Na kraju, ženi je zabranjeno da se rukuje sa muškarcem koji nije njen mahrem

Šejh 'Abdul'Azīz ibn 'Abdullāh ibn Bāz je u djelu ''*Medžmū'ul-fetāwa*'', (1. tom, 185. str.) rekao:

"Nikako ženi nije dozvoljeno da se rukuje sa drugim muškarcima, osim sa svojim mahremima, bili oni mladi ili stari, ili bila osoba sa kojim se ona rukuje mlad ili star čovjek. Jer, ovo uključuje opasnost od fitne koja uključuje svaku osobu uključenu u ovo.
Sahīh senedom je prenešeno da…:
*"…Ruka Allāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem, nikada nije dodirnula ruku žene. On je uzimao prisegu vjernosti od strane žena – jedino izgovaranjem riječi."*
Nema razlike u tome da li se ona rukuje sa prekrivačem (rukavicama) ili bez njega, zbog općenitosti dokaza i da bi se izbjegla sredstva, preko kojih se fitna može desiti."

Šejh Muhammed Emīn eš-Šenqītī je u svom tefsīru ''*Adwā'ul-bejān*'' (6. tom, 602. i 603. str.) rekao:

"Znaj da muškarcu nije dozvoljeno da se rukuje sa ženom i da nije dozvoljeno nijednom dijelu njegovog tijela da dodirne nijedan dio njenog tijela. Dokaz za ovo je sljedeći:
*Prvo*: ustanovljeno je da je Allāhov Poslanik, sallallāhu 'alejhi we sellem, rekao:
***"Zaista, ja se ne rukujem sa ženama".***
A Allāh je rekao:

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ

**"Vi u Allāhovom Poslaniku imate najbolji uzor** (primjer)**."**

Stoga je nama naređeno da se ne rukujemo sa ženama u pokornosti i slijeđenju sunneta Allāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem…

Činjenica da se Allāhov Poslanik, sallallāhu ‘alejhi we sellem, nije rukovao sa ženama čak ni u vrijeme prisege na vjernost je jasan dokaz da muškarac ne treba da se rukuje sa ženama, niti smije bilo koji dio njegovog tijela dodirnuti dio njenoga tijela, jer je najmanji fizički kontakt – rukovanje. Pa, ako se Allāhov Poslanik, sallallāhu 'alejhi we sellem, sustezao od ovog fizičkog kontakta i to u vrijeme kada je bilo najprikladnije (najpotrebnije), a to je u vrijeme primanja zakletve na vjernost, ovo ukazuje da je to zabranjeno. Nikome ne dolikuje da ide protiv Allāhovog Poslanika, sallallāhu 'alejhi we sellem, jer je on taj koji je postavio zakone za ovaj ummet svojim djelima, izjavama i prećutnim odobravanjima.

*Drugo* je ono što smo prethodno spomenuli, da je žena sva *awret* (tijelo koje treba biti pokriveno) i da joj je obaveza da obuče hidžab i da je obaranje pogleda naređeno zbog opasnosti od fitne koja se može desiti. Nema sumnje da je fizički kontakt između dva tijela jači nagon i jače mamljenje ka fitni nego pogled očima. Svaka razborita osoba ovo zna. *Treća* tačka je da je to sredstvo kojim se zadobija ženino zadovoljstvo, zbog pomanjkanja taqwaluka (straha od Allāha) u ovim vremenima, zbog pomankanja poštovanja prema vjeri i zbog popustljivosti u izbjegavanju sumnjivih stvari. Mnogo puta smo obaviješteni da neki muškarci ljube sestre svojih žena usta u usta. I ovu vrstu ljubljenja, koja je harām po konsenzusu učenjaka, oni nazivaju – vidom pozdravljanja. Čujete ih kako govore: "Pozdravi se sa njom", misleći: "Poljubi je". Istina oko koje nema sumnje, je distancirati sebe od svih oblika fitne, sumnjivih stvari i njihovih uzroka. Među najvećim uzrocima fitne za čovjeka je da dodirne bilo koji dio tijela žene. Zato, bilo kojem izgovoru koji vodi do djelā koja su harām – mora se stati na put."

Da zaključimo – vjernici i vjernice trebaju zapamtiti uputu od Allāha u Njegovim riječima:

قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ذَلِكَ أَزْكَى لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ
(30) وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ

مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ وَلا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ آبَاءِ بُعُولَتِهِنَّ
أَوْ أَبْنَائِهِنَّ أَوْ أَبْنَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي أَخَوَاتِهِنَّ أَوْ نِسَائِهِنَّ أَوْ مَا
مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ أَوِ التَّابِعِينَ غَيْرِ أُولِي الْأِرْبَةِ مِنَ الرِّجَالِ أَوِ الطِّفْلِ الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلَى عَوْرَاتِ
النِّسَاءِ وَلا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِنْ زِينَتِهِنَّ وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعاً أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ
لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

**"Reci vjernicima neka obore poglede svoje i neka vode brigu o stidnim mjestima svojim; to im je bolje, jer Allāh, uistinu, zna ono što oni rade. A reci vjernicama neka obore poglede svoje i neka vode brigu o stidnim mjestima svojim; i neka ne dozvole da se od ukrasa njihovih vidi išta osim onoga što je ionako spoljašnje, i neka vela svoja spuste na grudi svoje; neka ukrase svoje ne pokazuju drugima, to mogu samo muževima svojim, ili očevima svojim, ili očevima muževa svojih, ili sinovima svojim, ili sinovima muževa svojih, ili braći svojoj ili sinovima braće svoje, ili sinovima sestara svojih, ili prijateljicama svojim, ili robinjama svojim, ili muškarcima kojima nisu potrebne žene, ili djeci koja još ne znaju koja su stidna mjesta žena; i neka ne udaraju nogama svojim da bi se čuo zveket nakita njihovog koji pokrivaju. I svi se Allāhu pokajte, o vjernici, da biste se spasili."** [144]

Sva hvala pripada Gospodaru svjetova i neka Allāh podari salawāt i selām našem Poslaniku, sallallāhu 'alejhi we sellem, njegovoj porodici i ashābima.

[144] sūra en-Nūr, 30. i 31. ājet

# SADRŽAJ